

MAGYAR POSTA

MEGJELENIK ÉVENKINT TIZSZER SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
ELŐFIZETÉSI ÁR ÉVI 8 PENGŐ I. KER., KRISZTINA-KÖRUT 12. SZÁM
MŰSZAKI MELLÉKLETTEL 12 PENGŐ BUDAI POSTAPALOTA VI. EM. 607.

TELEFON: AUT. 50—5—97. — MŰSZAKI ÜGYEKBEN 88—2—82.

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉRIGAZGATÓSÁG MEGBIZÁSÁBÓL
A M. KIR. POSTA JOGASZ- ÉS MÉRNÖK TISZTVISELŐI ORSZAGOS EGYESULETENEK
SZERKESZTŐ-BIZOTTSAGA.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. ALKÉR SÁNDOR M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. NAGY SÁNDOR
M. KIR. POSTATANACOS.

TÁRSZERKESZTŐ:

PETAINEK JÓZSEF
M. KIR. POSTAFŐMÉRnök.

A balkáni posta a 19. század közepén

Ismerteti: Dr. MONUS FERENC, m. kir. postatitkár.

La poste aux Balkans au milieu du XIX.^e siècle. Communiqué par le Dr. François Monus, secrétaire des postes r. h. En 1854, Georges Urháy, journaliste de Pest, voyagea à l'Orient, comme correspondant de guerre, à travers la Serbie soumise alors à l'autorité du Sultan. L'auteur expose, du livre que Urháy a écrit de ce voyage, la partie ayant trait à la poste.

Urháy György pesti ujságíró 1854. évben a szultán fennhatósága alatt álló Szerbián keresztül utazott keletre. Mint haditudósító. élményeiről, megfigyeléseiről, 13 íves kötetben számolt be. Könyve érdekesen, eleven tollal van írva, minket főképpen könyvének postai vonatkozású része érdekel.

Pestről indult el a hosszú útra gyorskocsival. „1854 január 11. estéjén sűrű köd borította Pest utcáit, az idő nem volt borultabb, mint kedélyem” — mondja Urháy s azt is megmondja, hogy kedélye azért volt borult, mert hosszú-hosszú útra vállalkozott s nem tudta, visszakérül-e valaha is Pestre. Ilyen hangulatban ült be a postahivatal gyorskocsijába s néhány perc múlva a nehéz kocsi már átrobogott vele a Lánchídon. Télvíz idején keletre utazni 1854-ben nem lehetett kellemes és könnyű feladat. „Gőzhajóról szó sem lehet — írja könyvében, — a vaspályavonal Szedegig még csak megnyitandófélben volt, tehát a gyorspostakocsira szorultam, mely Pestről Zimonyba hetenként kétszer szokott indulni. Az állomások, melyeket a postásíp kedélyes hangjai jelölnek, lassan-lassan elmaradoznak az utazók mögött. Igyekeztünk ugyan sebesen hajtani, igyekezetünk azonban elháríthatatlan akadályokon (rossz utak miatt) megtörött. A gyorskocsi lassan haladhatott; hol jó időben 4 lóval gyorsan lehetett menni, most 8 lóval is csigamódra mozdulhattunk.“

Maradt idő az elmélkedésre, írja Urháy, annál kevesebb a szemlélődésre, mivel a téli vihar a kocsi ablakán való kitekintést lehetet-

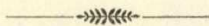
lenné tette. Viharok között ért társaival átfázva Mohácsra, Mohácstól Péterváradig alig állottak meg; hét napig tartó gyötrő út után Zimonyba értek, itt pihenték ki a hosszú út fáradalmait, hogy innen még rosszabb, még fárasztóbb út után Szerbia belsejébe utazzanak.

Szerbiai utazása alatt gyakran hallott „török-tatár“, „orosz-tatár“ megjelölést olyan egyénre, olyan valakire, aki rövid idő alatt a legnagyobb télvíz idején hihetetlen nagy utat tett meg s *leveleket* szállított. E csodaembert valóságos tatárnak képzelte s felette kíváncsi volt vele találkozni. Egyik útja alkalmával két lovas ember tűnt fel előtte, kik sebes ügetéssel, olykor vágatva jöttek felé.

E lovasok a távolból úgy tűntek fel előtte, mintha arabok lettek volna. Fejük fehér kendővel volt átkötve, kezükben hosszú korbács. Külsejük törökös kinézésű volt. Az elől vágató lovas-férfi egy börtáskával terhelt vezetéklövet tartott, a másik, hátul, hosszú korbáccsal csapkodott az előtte lovagló lovaira. Egyik szerb utas-társa figyelmeztette Urházyt: itt vannak a tatárok. Hangos kiabálással közeledett a két lovas, hogy térjenek ki előlük. A szerb utitárs magyarázta Urházynek, hogy ki kell térni a „tatárok“ elől minden utasnak, mert azok *postások*. Keleten — írja Urházy, — a postakocsis neve „*tatár*“, rendszeren kettő utazott három lóval, akik a szerb és török postát szállították s igen-igen gyorsan jártak. Amidőn — írja Urházy, — az országúton vagy faluban szembejövő kocsival találkoznak, egyre hódáznak, hogy térjenek ki előlük. Fehér kendővel azért burkolják be a fejüket, hogy a téli hideg szélről óva legyenek. Különös látványt nyujtanak messze-távolban s Szerbia sík területein úgy tűnnek fel, mint utazó beduinok az arab pusztákon. Háborús időben a „tatárok“ egymást érik, oly sűrűn vágatnak az utakon.

Urházy megjegyzi, hogy Szerbiában nincsenek postakocsik, mint Magyarországon, vagy karucák (szekérkék), mint Oláhországban, hol a kocsisok oly gyorsan hajtanak, hogy a karuca nem egyszer fordul fel, az utas pedig betört oldalbordával, félholtan messze elmarad az úton. Az ilyen karucán hatalmaskodó kocsisokat útközben meg sem lehet állítani, olyan sebes iramban hajtanak, az utas, ha valamit akar, pisztolylövessel ad jelt a kocsisnak. És az se ritka eset, hogy az oláhországi karuca utas nélkül érkezik a posta-állomásra, ahonnan másik karuca vágat vissza a postán utazott szerencsétlen halandó felkeresésére.

Szerbiában, — írja Urházy, — karuca nincs, csupán postaló. Az utas postalovakon utazhat, de nyerget magának kell szereznie, mert nyerget senkinek nem adnak. Megjegyzi Urházy, hogy a „tatár“ a padisah szolgája s mint ilyen, a hatalom megszemélyesítője, ezért jaj annak, aki a postát szállító „tatárt“ megtámadná. És mégis előfordul, hogy a szűk hegyi utakon, erdők sűrűje közt a „tatárok“nak nyoma vész, csak a börtásák és a vezetéklő kerül elő... Vannak, akik a padisah hatalmától sem félnek; a csordába verődött farkasok előtt megtörik a padisah hatalma is... (Urházy György: Keleti képek. Pest 1854. Emich Gusztáv kiadása.)



A távolsági távbeszélő az Északamerikai Egyesült-Államokban.

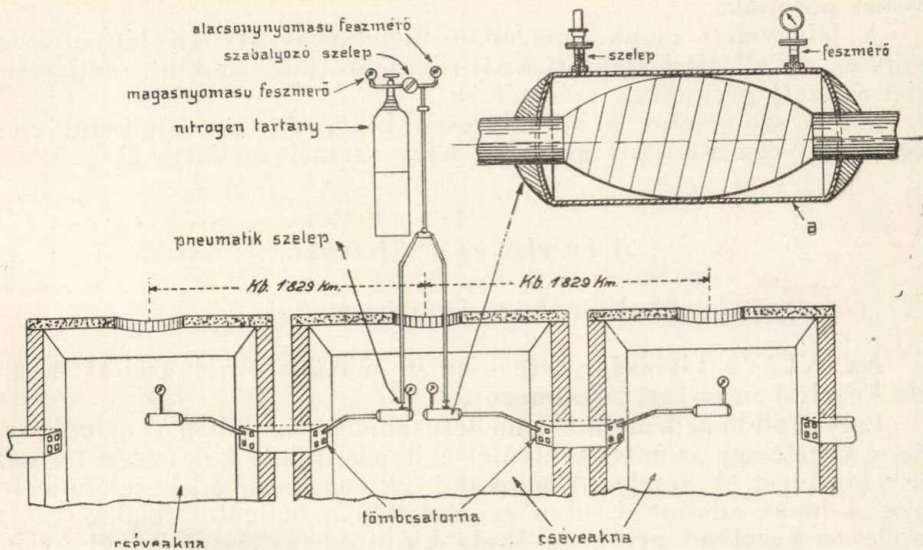
Irta: SZOMMER IMRE m. kir. posta-műszaki tanácsos.

La téléphonie á distance aux États-Unis d'Amérique (Suite). Par Emeric Szommer, conseiller technique des postes r. h.

Dans son article à suivre, l'auteur expose, à la base de ses expériences faites pendant son voyage d'étude en Amérique et des sources énumérées, les circonstances qui ont occasionné le grand développement de la téléphonie á distance en Amérique. Il énumère les solutions techniques, les systèmes d'exploitation et de manipulation, lesquels, en sus des conditions économiques favorables, ont contribué, comme facteurs de premier ordre, á produire ledit développement.

(Folytatás.)

A kábeleket üzembehelyezés előtt éppúgy mint nálunk, nyomáspróba alá helyezik. A nyomáshoz azonban újabban nitrogént használnak; ez a művelet egyuttal szárításul is szolgál. Úgy a földalatti, mint a légekábeleket a csévéknél pneumatik szelepekkel és feszültségmérővel látják el (18. ábra) és a nyomáspróba illetőleg üzembehelyezés után is nyomás alatt tartják.



18. ábra.

Berendezés a kábelköpeny-hibák önműködő jelzésére.

Ha már most a kábeleken lévő normális $1.2-1.6 \text{ kg/cm}^2$ túlnyomás valamelyik csévevezőn 0.95 kg . alá esik, akkor a nem terhelt kábelérpárok felhasználásával készült riasztójelzés működésbe jön. Így sikerül a köpenyhibát, a hiba fellépését követőleg 3-4 órán belül behatárolni, még mielőtt az esetleges kábelbeázás komolyabb üzembetörtést okozhatna. A nyomásmutatókat és jelzőberendezéseket hóna-

ponkint felülvizsgálják. Ez a berendezés nagyon jól bevált és most már általánosan alkalmazzák.

A nagy távolságok miatt a hőmérséklet s nedvességkülönbségek és ezeknek az ingadozása, különösen a légvezetékek és légkábeláramkörök átviteli viszonyaiban, lényeges eltéréseket okozhatnak. Az ilyen változások elleni védekezés céljából a hosszú áramköröket olyan önműködő berendezésekkel látták el, amelyek az erősítő állomásokon működve, az időjárás okozta átviteli változásokat az erősítés mértékének változtatásával kiegyenlítik.

A hatalmas és bonyolult összetételű, különböző viszonyok között működő áramkörökből álló hálózatnak üzemképes állapotban való tartása csak alaposan átgondolt és megszervezett felügyeleti munkával lehetséges.

Felügyelet szempontjából a vonalszakaszokat 160—240 km-kint külön felügyeleti egységekbe osztották. Ezek az egységek rendszerint összeesnek a hőközta csillapítási ingadozásoknak automatikus kiegyenlítési szakaszaival. A felügyeleti hivatalok a vonalak különböző szakaszaival közvetlen táviró útján állanak összeköttetésben. A hosszú áramkörök üzembehelyezését mindig a felügyeleti egységbe tartozó áramkörrészek átmérése előzi meg és az üzemképesnek talált egységekből épül fel az áramkör. Ha valamely áramkör ilyen felügyeleti egység keretén belül hibás, azt azonnal egy másik áramkör-résszel pótolják.

A felügyeleti munka magában foglalja az átviteli tényezőknek gyors és a CCI által ajánlottaknál rövidebb időközönként, rendszerint éjjel végzett periodikus mérését is.

Ezt a szolgálatot a különlegesen kiképzett „transmission engineer“-nek vezetése alatt aránylag nagy személyzet látja el.

A kezelés és a dijszabás.

1. Különböző kezelési módok.

Az ATT a távolsági forgalomban néhány évvel ezelőtt még 3 féle kezelési módszert alkalmazott:

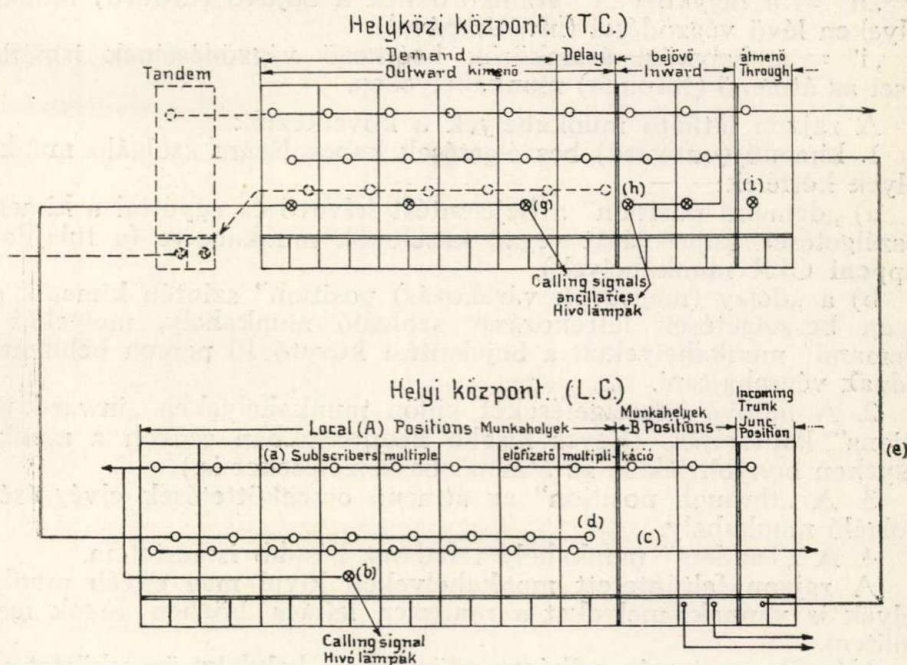
1. A „toll-board method“ mellett, amely nagyjában a nálunk szokásos kezeléssel azonos, a hívófél a bejelentőhöz kér (vagy tárcsáz) összeköttetést. A bejelentő munkahelyek egyik szabad kezelőnöje felveszi a hívás adatait. Ezután az előfizető a hallgatót felakasztja. A bejelentő kezelőnö pedig az általa kitöltött távbeszélőjegyet az irányító munkahelyek közvetítésével arra a helyközi munkahelyre juttatja, amelyen az összeköttetés létrehozásához szükséges helyközi áramkör elérhető. A helyközi összeköttetést létrehozó kezelőnö egy vagy több áramkör kiszolgálásán kívül más kezelést nem végez. Az összeköttetés létesítése alkalmával a hívó felet fel kell csengetni.

2. A „two-number-tollboard method“ mellett a bejelentő kezelőnö a hívás adatait felvette és azután a felvett adatokat szolgálati vonalon a helyközi kezelőnönek adta tovább, aki az összeköttetést létrehozta. Emellett a kezelés mellett a távbeszélőjegy szétosztásához szükséges

időt meg lehetett takarítani. Az előfizető az összeköttetés létesítését a hallgató felakasztása nélkül várta be.

3. Az „A—B toll method” mellett a bejelentést az „A” (helyi) kezelő veszi fel és a kért összeköttetést a hívott központ „B” kezelőjével hajtja végre. Ezalatt „A” kezelő az összeköttetésben marad. Az előfizető a hallgatót nem akasztja fel.

A „tollboard” kezelés kisforgalmú vagy nagy gondot igénylő nagytávolságú összeköttetések létrehozatalánál (a jelenlegi „utility” munkahelyeken) most is használatos. A „two number tollboard method” a kisebb forgalmú rövid- és középtávolságokon volt használatban. Az „A—B” kezelési mód mellett bonyolítják le most is a forgal-



19. ábra.
A CLR rendszerű helyközi központ vázlatja.

mat a rövid és nagyforgalmú viszonylatokban a környékbeli területen.

Néhány év óta az ATT általánosan egy új, az úgynevezett *Combined Line and Recording* (röviden CLR = egyesített bejelentő- és interszolgálat) kezelési módot vezetett be. Ennek a rendszernek bevezetése szoros összefüggésben áll a hálózatnak az előadott módon való átépítésével és nagymértékben járult hozzá a kapcsolásoknak a már említett kis várakozási idővel történő létesítéséhez.

A 19. ábra vázlatosan mutat egy CLR rendszerű helyközi és a hozzátartozó egyik helyi kézikapcsolású központot. Egyszerűség kedvéért a rajz a különböző áramkörökből csak egyet-egyét tüntet fel. Az egyes betűk a következőket jelentik:

„a” = előfizetői áramkör multiplikálva a helyi központ A és B munkahelyein,

- „b“ = az előfizetői „lokál“ vezeték,
- „c“ = trónk-áramkör egy másik helyi központhoz,
- „d“ = bejelentő (recording) trónk multiplikálva a kimenő (outward) munkahelyeken (l. „g“),
- „e“ = a helyközi beszélgetések számára megfelelő átviteli értékkel bíró és a helyközi munkahelyek s a helyi központ „B“ munkahelyei közötti áramkör: „switch toll trunk“,
- „f“ = helyközi áramkör (toll line vagy circuit) a kimenő, a bejövő, az átmenő és a tandem munkahelyeken multiplikálva,
- „g“ = a bejelentő trónk („recording trunk“, l. „d“) áramköröknek a kimenő munkahelyeken való multiplikációi (hívólámpákkal),
- „h“ = a helyközi „f“ áramköröknek a bejövő (inward) munkahelyeken lévő végződése (hívólámpával),
- „i“ = a helyközi áramkörök beérkező végződéseinek ismétlődései az átmenő (through) munkahelyeken.

A rajzon látható munkahelyek a következők:

1. kimenő (outward) beszélgetések kapcsolására szolgáló munkahelyek kétfélek:

a) „demand position“ a bejelentést felvevő és egyúttal a kimenő beszélgetések kapcsolását végző kezelőnök munkahelye (a tulajdonképpen CLR munkahelyek),

b) a „delay (magyarul: várakozás) position“ szintén kimenő, de olyan beszélgetések létrehozását szolgáló munkahely, melyeket a „demand“ munkahelyeken a bejelentést követő 10 percen belül nem tudnak végrehajtani.

2. A bejövő beszélgetéseket külön munkahelyeken „inward positions“ kapcsolják. (Egyes kisebb központokban ezeken a munkahelyeken bonyolítják le az átmenő beszélgetéseket is.)

3. A „through position“ az átmenő összeköttetések elvégzésére szolgáló munkahely.

4. A „Tandem“ munkahely feladatát később ismertetem.

A rajzon feltüntetett munkahelyeken kívül még egyéb munkahelyek is vannak, melyeket a rendszer leírása közben fogok megemlíteni.

Nézzük most már, miképpen történik a helyközi összeköttetések létrehozása.

Elsősorban a kimenő beszélgetések lebonyolítását írom le. Ha a hívó állomás kézikapcsolású központ körzetébe tartozik, az előfizető a jelentkező kezelőnőnek csak annyit mond: „long distance“. A kezelőnő az „a“ vonalat és a „d“ bejelentő (recording) trónkot összeköti. Erre a „d“ trónk „g“ lámpái kigyulladnak azokon az összes „demand“ munkahelyeken, amely munkahelyeken a trónk multiplikálva van. Az ilyen munkahelyeknek a száma 50, vagy ennél több is lehet.

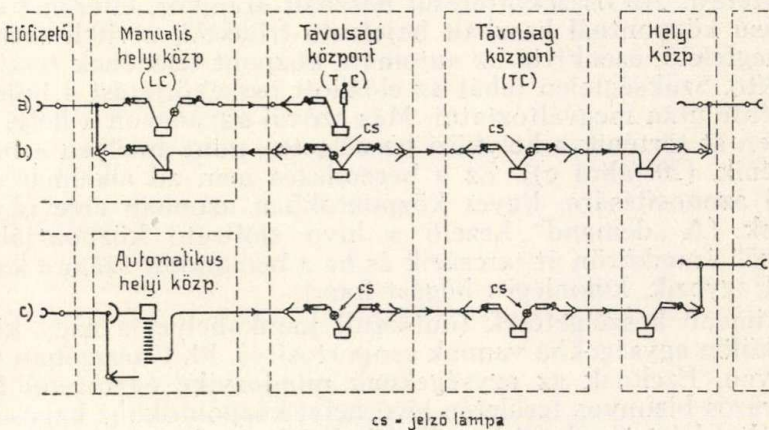
A „demand“ munkahelyeket kiszolgáló kezelőnök közül valamilyen szabad kezelőnő kérdő zsinórral jelentkezik és felveszi a bejelentést (20. ábra).

Itt lehet megjegyezni, hogy az amerikai kezelésben egy-egy összeköttetésről általában csak egy távbeszélőjegyet állítanak ki, és pedig a bejelentésnél.

Mindaddig, amíg a jelentkező kezelőnő a kért összeköttetést lé-

tesíti, a beérkező egyéb hívásokat azoknak a kezelőnek engedi át, akiknek a munkahelyén ugyanazok a bejelentő trónkók vannak multiplikálva, mint az övén és akikkel együttesen felelős a beérkező hívások kielégítő kiszolgálásáért.

A bejelentés megtörténte után a hívó előfizető, anélkül, hogy hallgatóját felakasztaná, a bejelentő vonalban marad, a kezelő pedig egy másik zsinórpár hívó zsinórával egyik szabad helyközi áramkörtön (19. ábra f)) át felcsengeti azt a helyközi központot, mely központ a kért előfizetőt adja, illetőleg a szükséges összeköttetést közvetíti. Az alatt az idő alatt, amíg a kezelő a hívott előfizető jelentkezését várja, a helyközi áramkör kapcsolására használt zsinór párjával egy „e” „switch toll trunk“-ön át önműködően választja ki a hívó előfizető helyi központjának „B” munkahelyeit és ezeknek egyik jelentkező kezelőjétől a hívó előfizetővel összeköttetést kér. Ha ez az összeköttetés létrejött (20. ábra b)), a „demand” munkahelyeken lévő ke-



20. ábra.

A CLR kezelés vázlata.

zelő a bejelentő (recording) trónkón át történt első kapcsolást (20. ábra a)) bontja. Ezt a bontást „A” munkahelyen lévő kezelő a figyelőlámpa kigyulladásáról észreveszi és a hívó előfizetőnek a bejelentő trunkkal való összeköttetését szintén bontja. Az összeköttetés változtatása egyrészt azért történik,

a) hogy a helyközi beszélgetés számára az összeköttetés a helyi hálózatban egy átvitel szempontjából megfelelőbb érpáron át történjék,

b) hogy a helyi zsinórpár az összeköttetésből kikerüljön,

c) hogy az előfizető mikrofonja a kézi kapcsolású központ 26 voltos árama helyett 40 voltos áramot kapjon, és végül

d) hogy a kezelő az előfizető által bemondott hívószám helyeségéről meggyőződjék.

Az előfizető ezt az átkapcsolást nem veszi észre, egyébként azonban az összeköttetés létrehozására vonatkozó minden lépést figyelemmel kísérhet. Például, ha a bejelentésnél nem adta meg a hívott

előfizető számát, (a hívás személyszerinti „person to person call”, l. később), hallhatja, amint a kezelő a tudakozónál a hívott előfizető száma után érdeklődik. Ezt az alkalmat a hívó előfizető felhasználhatja arra, hogy a kért előfizető számát feljegyezze. Ha a tudakozó kezelője a hívott előfizető számát a bemondott adatok alapján nem találja meg rögtön, a hívó előfizetőtől a kapcsolást végző kezelő közvetítése nélkül közvetlenül tud a hívott személyére vonatkozó kiegészítő adatokat kérni. Az összeköttetés létrehozására vonatkozó lépéseknek a hívó előfizető által történő végighallgatása még azzal az előnnyel is jár, hogy az előfizető nem válik türelmetlenné. Nincs az az érzése, mintha az összeköttetés érdekében semmi sem történék, vagy mintha a „levegő”-be hallgatna.

Ha automata-körzetben lévő előfizető kíván helyközi beszélgetést folytatni, akkor a 211 (egyes központokban 110) számot tárcsázza. Ezzel a tárcsázással a „demand” munkahelyekre önműködően kap összeköttetést. Az összeköttetésül használt áramkör, eltérőleg a kézi-kapcsolású központnál használt bejelentő trónktól, átviteli szempontból is megfelelő, ezenkívül az automata központ telepének feszültsége is kielégítő. Szükségtelen tehát az előállott összeköttetést a bejelentés megtörténte után megváltoztatni. Más szóval ugyanazon a helyi összeköttetésen át történik a helyközi beszélgetés, mint amelyen a bejelentés történik. (20. ábra c)). Ez a berendezés nem ad alkalmat a hívó előfizető azonosítására. Egyes központokban azonban erre is berendezkedtek. (A „demand” kezelő a hívó előfizető központjába egy „ellenőrző” áramkörtön át tárcsázik és ha a bemondott szám a kapcsolt számmal egyezik, különleges bűgást kap.)

A kimenő beszélgetések (outward) munkahelyei a nagy központokban külön egységekbe vannak csoportosítva. Pl. Chicagóban 4 ilyen egység van. Ezeknek az egységeknek mindegyike egymástól függetlenül a város bizonyos területén lévő helyi központokhoz kapcsolt előfizetők által kért távolsági beszélgetések lebonyolítására szolgál. Csak ily módon volt lehetséges a helyközi központba befutó 850 bejelentő (recording) trónknek és 3.200 összekötő (switching) trónknek a munkahelyeken való multiplikációja. Egy CLR csoportban tehát kb. 210 bejelentő és 800 összekötő trónk van multiplikálva. Nincs hely arra sem, hogy a munkahelyeken minden helyközi áramkör elérhető legyen. Ezért a bejövő kb. 2.700 helyközi áramkör közül a *legfontosabbak* szintén csoportokba vannak foglalva úgy, hogy minden viszonylat az egyes csoportokban elegendőképp legyen képviselve. Ezek a csoportok vannak 4, kb. egyenlő részre osztva és a CLR munkahelyeken multiplikálva. A többi, kevésbé gyakran igénybevett áramkör nincs a CLR munkahelyeken multiplikálva, hanem a „toll tandem” munkahelyeken végződik. Ezeket az áramköröket tehát nem is lehet a „demand” munkahelyeken *közvetlenül* kapcsolni.

Térjünk vissza arra, mit tesz a „demand” kezelő a bejelentés vétele után. A kezelő nem ismerheti az összes előfordulható irányítást (routings of traffic). (Az irányítási utasításokat a Long Lines Department állítja össze.) Ezért minden kimenő munkahelyen üveglap alatt kimutatás látható, mely a leggyakrabban kért központok neveit tünteti fel. A nevek mellett olvasható az elsőrangú (first route) és

másodrangú (alternate route) irányítás alkalmával felhívandó központ neve. A kimutatás felvilágosítást nyújt a kapcsolásnál esetleg szükséges egyéb adatokra is, pl. a díjakra, azelőtt a zsinórerősítők használatára, stb. Ha a hívott előfizetőt nem a száma, hanem a neve szerint kéri, a kezelő ugyancsak az üveglap alatti kimutatásból szerezhet tudomást arról, hogy a hívott személynek számát a saját hivatalának tudakozójától kell-e megkérdeznie, vagy a hívott előfizető központjára kell-e ezt bízni? Ha a munkahelyen lévő kimutatásban az érdekelt központ neve nem található, a kezelő szolgálati vonalon a „*route and rate*“ (irányító és díjszabás-tudakozó) *munkahelyektől* kéri az irányításra vonatkozó felvilágosítást. Ezek a forgó kartotékkal felszerelt munkahelyek pár másodperc alatt megadják a szükséges felvilágosítást.

A kezelő most már tudja, hogy melyik központ közvetíti a kért összeköttetést. A munkahelyek kapcsolói felett fehér szalagokon jól olvasható jelzések alapján az egyes helyközi áramkörök végpontjai könnyen megtalálhatók. Arról, hogy melyik áramkör foglalt, vagy melyik szabad, nem szükséges tikkelés útján meggyőződnie, mert látható foglaltsági jelzés van. A szabad áramkörök kapcsolói felett fehér, a foglaltak felett pedig fekete négyszögletes jelzés mutatkozik. Az áramkörök foglaltságának ez a látható jelzése kihasználásuk szempontjából elsősorban megoldásnak bizonyult.

Abban az esetben, ha az elsősorú irányítás útvonalán szabad áramkör nem állana rendelkezésre, a kezelő *minden további várakozás nélkül másodrangú irányítás* igénybevételével igyekszik az összeköttetést létrehozni. Ha ez sem volna lehetséges, a bejelentés vételétől számított egy percen át vár arra, hogy szabad áramkörhöz jusson. Ha azonban egy perc eltelte után sem sikerül az összeköttetést létrehozni, a hívó előfizetőt értesíti arról, hogy később fogja őt felcsempetni. Az egy percnyi várakozási idő alatt azonban általában mindig hozzájutnak szabad áramkörökhöz. Az egy percnyi közbenső időköz beiktatására azért van szükség, mert a várásra fordított veszteség kevesebb, mint ami előállna abban az esetben, ha a kezelő a bejelentés felvétele után szabad áramkör hiányában azonnal elbocsátotta volna az előfizetőt és később újra fel kellene csempetnie.

Ha a hívó előfizető a kezelő felszólítására az egy percnyi várakozási idő után hallgatóját felakasztja,*) az összeköttetés az előfizető és a „demand“ munkahely között még nem szűnt meg. A kezelő az összeköttetést az előfizető vonalával további 9 percen át fenntartja, mielőtt az összeköttetés létrehozására irányuló tevékenységét végleg félbehagyná. Ez az eljárás a következő előnyöket nyújtja:

a) A kezelő biztosítja magát az ellen, nehogy az előfizető vonalát egyéb beszélgetésre elvegyék. (T. i. a helyi beszélgetéseket távolsági beszélgetés kapcsolása céljából bontani nem lehet.)

b) Amikor a kért összeköttetés számára szükséges helyközi áramkör már rendelkezésre áll és a hívott szám, illetőleg személy jelentkezik, a helyi kapcsolás újbóli létesítése nélkül a hívó előfizetőt a „demand“ kezelő saját munkahelyéről közvetlenül felcsempetheti.

*) A kézibeszélős készülékek csak elenyésző százalékát teszik az összes készülőeknek; használatukért havonként külön díjazás jár.

c) Ha az előfizető ez alatt a 9 perc alatt a kért felhívás sorsa felől érdeklődni kíván, a jelzést a „demand“ munkahely kapja és az előfizető a kért felvilágosítást első helyről nyerheti.

Abban az esetben, ha az előfizető a 9 perc letelte előtt egyéb beszélgetést kíván folytatni, vagy pedig ha hívást vár, óhajának megfelelően a „demand“ kezelő az előfizető vonalát felszabadítja. Az előfizető vonalát a kezelő előbb is felszabadítja abban az esetben, ha arról értesül, hogy az összeköttetés 10 percen belül nem létesülhet. (Pl. a hívott személy csak 2 óra múlva tér vissza irodájába.) A „demand“ kezelő a távbeszélőjegyet a felszabadítással egyidejűleg a „delay“ (delay = várakozás) *munkahelyekhez* továbbítja azután, hogy az összeköttetés létesítése elhalasztásának okát és az összeköttetés lebonyolításának várható időpontját, stb. a jegyre feljegyezte. A távbeszélőjegy továbbítása csőpostával történik. A „demand“ kezelő külön csővel küldi a már lebonyolított és külön a még lebonyolításra váró beszélgetések jegyeit. Az előbbieket közvetlenül az elszámolási irodába kerülnek, az utóbbiak pedig a szétosztó (distributing) munkahelyeken keresztül a „delay“, illetőleg a „point to point“ (l. később) munkahelyre. A „demand“ kezelő a távbeszélőjegyet a bejelentést követően azonnal továbbítja olyan beszélgetések bejelentése után, amely beszélgetéseknek létrehozatala csak a „point to point“ munkahelyen történhetik.)

A „demand“ munkahelyeken lebonyolított beszélgetések ma már 95%-át teszik az összes beszélgetéseknek.

Abban a rendes esetben, amikor a „demand“ munkahely kezelője első kísérletre szabad áramkört talál, az áramkörre adott csengetésre*) az áramkör szemben levő végén beérkező beszélgetéseket ellátó „inward“ munkahely valamelyik szabad kezelője jelentkezik. Ha a hívott előfizető a hívott helyközi központhoz tartozó helyi központhoz (L. C.) kapcsolt előfizető, a jelentkező kezelő a munkahelyen multiplifikált „toll switching trunk“ (19. ábra c)) egyikével a helyi központ „B“ munkahelyének közvetítésével a hívott előfizetőt felhívja.

Bár az áramkör vége az átmenő beszélgetések lebonyolításának munkahelyein (through position) is multiplifikálva van, mégis a kívülről érkező csengetésre csak az „inward“ munkahelyek hívólámpái gyulladnak ki. Minden áramkörhöz azonban az „inward“ munkahelyeken a hívólámpákon kívül egy-egy kulcs, vagy gomb is tartozik. Ezeknek megnyomása esetén az áramkörnek az átmenő (through) munkahelyekhez tartozó kapcsolók hívólámpái gyulladnak ki. Ha a bejövő beszélgetések munkahelyein jelentkező kezelőtől az áramkör másik végénél lévő kezelő átmenő összeköttetést kér, a kezelő az áramkörnek a munkahelyén lévő és említett gombját (kulcsát) megnyomja. Ez által az *átmenő* (through) *munkahelyeket* az áramkörökön való jelentkezésre felhívja. A kettőnél több helyközi áramkör kapcsolásá-

*) A hívás csengetésre az inward munkahelyeken az áramkör hívólámpái ki-
gyulladnak. Ha a „demand“ kezelő az „inward“ kezelőt visszahívja, csengetésére a kapcsoláshoz használt zsinórpár kérdő zsinórpárjának figyelő lámpája villogni kezd.

ből származó összeköttetést „multi switch“-nek hívják. Az ilyen összeköttetések létrehozására különös gondot fordítanak. A hívást az összes közvetítő központok kezelőnöi „szájról szájra“ adják tovább és a beszélgetés megkezdéséig az összeköttetésben maradnak.

A „non method positions“ összefoglaló elnevezés azokra a munkahelyekre vonatkozik, amelyeken a CLR munkahelyektől eltérőleg nem ugyanaz a kezelő végzi a bejelentést és az összeköttetést, illetőleg amely munkahelyek csak egy bizonyos viszonyhatban folyó beszélgetések lebonyolítására szolgálnak. Az ilyen munkahelyek közül:

a) „delay“ (várakozás) munkahelyek a CLR munkahelyeken le nem bonyolított beszélgetések kapcsolására szolgálnak. Ezeket a munkahelyeken csak kimenő beszélgetéseket szolgálnak ki,

b) az „utility“, más névvel „point to point“ munkahelyeken bizonyos rendkívül figyelmes kiszolgálást igénylő áramköröket szolgálnak ki. Ilyenek például New Yorkban a New York—Los Angeles közötti áramkörök. Ezeket a munkahelyeken egyformán bonyolítanak le kimenő és bejövő beszélgetéseket is.

Most még rövid leírását adom a „toll tandem“ munkahelyeknek. Említettem már, hogy a helyközi központban azokat a kevésbé használt áramköröket, amelyek nem végződnek a CLR („demand“) munkahelyeken, a „toll tandem“ munkahelyekre kötik, mely munkahelyeknek az a feladatuk, hogy a „demand“ munkahelyen lévő kezelő a kívánt és a „toll tandem“ munkahelyekre kötött áramkört szolgálati vonalon megkaphassa. Az áramkörök végállomásaik szerint csoportokba vannak a tandem munkahelyeken is összefoglalva. A foglaltság az áramkörök végpontját feltüntető papírszalagon látható. Minden kapcsoló felett, a szalag alatt egy kis lyuk van és e mögött egy jelzőlámpa. Ha ez a lámpa kigyullad, akkor a papírszalagon átvilágít. (Az ilyen berendezés sokkal több áramkör elhelyezésére ad helyet.) Ha valamelyik kapcsoló felett a papírszalagon kivilágított lyuk jelenik meg, ez azt jelenti, hogy a kapcsolóra kötött áramkör az illető áramkörnek csoportjában balról számítva az első szabad áramkör. A „tandem“ kezelő ezt a szabad áramkört kapcsolja mindig, amikor tőle valamelyik „demand“ munkahelyről áramkört kérnek. Ha az áramkör-csoportban szabad áramkör nem lenne, a tandem kezelő a szolgálati vonalhoz tartozó dugót az áramkör csoporthoz tartozó első, különleges célt szolgáló kapcsolóba dugja. Ezáltal egyrészt az összeköttetést kérő „demand“ kezelő foglaltsági jelzést kap, másrészt, mi helyt az áramkörcsoportból egy áramkör szabaddá vált, a szolgálati vonalnak a „demand“ munkahelyen lévő ellenőrző-lámpája villogni kezd és a jelzés a „demand“ kezelő figyelmét felhívja arra, hogy az előbb foglaltnak jelzett áramkör kapcsolását újra kérje.

A társaságok vezetői tisztában vannak azzal, hogy a távbeszélőszolgálat színvonalának folytonos emelésére az egyik legfőbb eszköz jól begyakorolt személyzetnek alkalmazása. Ezért a kezelők iskolázására különös gondot fordítanak. Az iskolázás költségei elég tetemesek, ellenértékét azonban a kiváló szolgálat által nyújtott előnyökben megtalálják. A gazdasági pangást megelőzően — amikor az elhelyezkedési lehetőségek jobbak voltak, — az iskolázás költségeinek

kalkulációjánál a társaságok kénytelenek voltak tekintetbe venni azt is, hogy a kezelők 35 százaléka évenként a társaságtól kivált.

A kezelőket gyakorlottság szempontjából állandóan ellenőrzik és a gyakorlottságot közepes kezelő gyakorlottságának százalékában fejezik ki.

Az iskolázott, de új kezelőnek gyakorlottságát az interurbán-munkahelyre való beültetése alkalmával 34%-kal szokták számítani. Megfigyelés szerint közepes kezelő a 100%-ot 18—30 hónapi szolgálat után éri el.

A 3. kimutatás tünteti fel azokat a megterheléseket, amelyekkel a beültetések számának megállapításánál számítani szoktak.

A táblázaton megadott terhelések 100%-os kezelőkre vonatkoznak, miert a beültetések számának megállapításánál az egyes kezelők gyakorlottságát is tekintetbe veszik.

A leírt kezelési módszer előnyei a nagy forgalom mellett a következők:

1. A bejelentést és a kapcsolást ugyanaz a kezelő veszi fel, illetőleg hajtja végre, és így

a) a távbeszélőjegy irányításához és a munkahelyre való juttatásához szükséges munkaidő megtakarítható,

b) a kezelési munka csökken, mert nincs szükség a hívó előfizető felcsengetésére,

c) a bejelentés felvételére fordított gond nagyobb, mert gonddal végzett bejelentéssel a kezelő saját munkáját könnyíti meg.

2. A helyközi áramköröknek több munkahelyre való multiplikálása emeli az áramkört felhasználó kezelők számát és ezáltal az áramkör kihasználási ideje nő.

3. Egyéb kezelési módok mellett az áramkörök jó kihasználása céljából a hívások irányát időnkint és áramkörönként, illetőleg áramkör csoportonként szabályozni kell. Ez a nehézkes szabályozás a leírt kezelés mellett felesleges.

4. A kezelő teljes figyelmét a folyamatban lévő összeköttetés létesítésére fordíthatja abban az esetben is, ha annak létesítése több időt vesz igénybe.

5. Azáltal, hogy a kezelő mindig csak egy összeköttetés létrehozására fordíthatja teljes figyelmét, azt érik el, hogy igen sok olyan összeköttetés létrehozása sikerül, amely a kezelő többirányú leköttöttsége esetén végleg sikertelen maradt volna.

6. A beültetésekkel nagyon könnyen lehet a forgalomhoz alkalmazkodni.

7. A kisegítő irányításoknak könnyű — idegen kezelő igénybevétele nélküli — elérése a helyközi hálózatot a forgalomhoz sokkal alkalmazkodóbbá teszi és ezáltal a lebonyolítható beszélgetések számát emeli, illetőleg az azoknak létrehozásához szükséges időt csökkenti.

8. A bejelentést és kapcsolást végző kezelőnek módjában áll, hogy az előfizetőnek a díjakra és a kapcsolat lebonyolításának körülményeire is felvilágosítást adjon. Ezáltal egyéb „tudakozó” munkahelyek létesítése és az előfizetőnek ezekhez való átkapcsolása csökkenthető.

Egy óra alatt egy kezelő által végezhető összeköttetések száma.

				Egy	Több			
A beszélgetés neve				központtal bíró területről				
C. L. R. method	egy	helyi központtal bíró területre	Személyszerinti hívás	0	17	17		
			Person to Person	1	13·5	13·5		
				2 v. több	8·4	8·4		
	több		Előfizető állomás száma szerinti hívás.	0	43·5	43·5		
			Station to Station	1	22·3	22·3		
	egy		Személyszerinti hívás	0	13·8	13·8		
			Person to Person	1	11	11		
	több		Előfizető állomás száma szerinti hívás.	2 v. több	7·3	7·3		
			Station to Station	0	29	29		
	Point to point (non method)		egy	a közbelső kapcsolások száma	Személyszerinti hívás	1	19·7	19·7
					Person to Person	2 v. több	10·2	10·2
			több		Előfizető állomás száma szerinti hívás.	0	19·8	12·2
Station to Station		1			17	14·7		
egy		Személyszerinti hívás	2 v. több		11	9·5		
		Person to Person	0		45	37		
több		Előfizető állomás száma szerinti hívás.	1		29	26		
		Station to Station	2 v. több		16·5	14		
egy		Személyszerinti hívás	0		14·7	14		
		Person to Person	1		13	11·8		
több		Előfizető állomás száma szerinti hívás.	2 v. több		9·3	8		
		Station to Station	0		37	34		
egy	Személyszerinti hívás	1	27	24				
	Person to Person	2 v. több	15	14				
több	Előfizető állomás száma szerinti hívás.							
	Station to Station							

Inward munkahelyen: 5 számjegyű helyi tárcsázással 61.

Trunk átkéréssel 51.

Through munkahelyen: 46.

3. kimutatás.

A helyközi szolgálat és a központok méreteire vonatkozó tájékoztató céljából közlöm a newyorki helyközi központ néhány adatát:

1. A munkahelyek száma:

	Felszerelve	A forgalmas órákban üzemben	
		1930 október—augusztus hó	
Outward (kimenő): { Demand (CLR) } { Delay } { Utility } { Hotel }	888 52	646	679
Inward (bejövő):	122	87	110
Through (átmenő):	92	45	60
Toll-Tandem:	42	11	24
Rout és Rate (irányítás és díj- szabás tudakozó)	132		
irányítás: ..		35	55
díjszabás: ..		45	57
Távbeszélőjegy szétosztó: ..	36	11	22

2. A bekapcsolt áramkörök száma:

Az összes helyközi áramkörök száma 2688 ebből
 a kimenő (outward) munkahelyekre kapcsolva .. 480
 az átmenő (through) munkahelyekre kapcsolva 2221
 a bejelentő (recording) trónkok) száma 1907

A helyközi összeköttetéshez szolgáló (toll switching és a helyi hálózatban lévő) trónkok száma 7600

Az utóbbiaknak 60 százaléka kimenő munkahelyeken, 40 százaléka pedig a bejövő munkahelyeken van multiplikálva.

Rádió áramkörök száma:

4 drb New-York—London
 1 drb Buenos-Aires
 1 drb Ship to Shore (hajókra).

3. A beszélgetések száma:

1930 év	A forgalmas órákban		Átlag egy nap	
	okt.-ben	aug.-ban	okt.-ben	nyáron
kimenő	4.169	4.554	36.571	43.370
érkező	6.482	7.797	70.049	79.829
átmenő	1.961	1.550	9.810	11.536

A kapcsolás átlagos gyorsasága 2.2 perc.

A hívások közül sikerült 90.7%

A „CLR“ és „delay“ munkahelyeken befejezve 70.0%

A Point and Point munkahelyeken befejezve 30.0%

4. A személyzet száma:

(kezelés és igazgatás) októberben 4.400.

2. A különböző beszélgetések és azok díjazása.

A helyközi távbeszélő fejlődése folyamán kialakult különbözőnemű beszélgetések az amerikai viszonyok természetes következmé-

nyei. Nem is sikerült a CCI tárgyalások folyamán az amerikai beszélgetési nemekkel teljesen egyértelmű beszélgetési nemeket megállapítani. A különböző beszélgetési nemek a következők:

1. Díjszabás szempontjából az a beszélgetés az alap, amelyik a hívott előfizető kapcsolási számának megadása mellett a nappali órában 4 h 30 és 19 h között létesül (daytime station to station call). A hívott előfizető számának megadásával történő beszélgetés díja az esti órákban (19 h—20 h) 25%-kal, az éjjeli forgalomban (20 h 30—4 h 30) pedig 50%-kal alacsonyabb. Egyes helyközi viszonylatokban az éjjeli beszélgetések díját 0 h—4 h 30 időközben 75%-kal csökkentették.

2. Az amerikai helyközi beszélgetések legnagyobb része ú. n. „person to person call”, azaz személy szerinti hívásra létrehozott beszélgetés. Ennek a beszélgetési nemnek 3 alfaja van.

a) A hívó előfizető a bejelentés alkalmával egy bizonyos megnevezett személynek lakhelyét, foglalkozását, stb. mondja be. A bement adatoknak olyanoknak kell lenniök, hogy a hívott előfizető az adatok alapján megtalálható legyen. Ez a fajta beszélgetés egyrészt azért fejlődött ki, mert az idegen városbeli távbeszélő névsort (telephone directory) senki sem tartja magánál, és mivel nem tételezi fel senki sem valakiről, hogy az illető nem előfizető, de másrészt nem is engedélyez magának időt arra, hogy egy más városbeli előfizetői számot kikeressen. A távbeszélőtársaságok alkalmat adnak bárkinek, hogy egyes személyek állomásának számát megtudhassák. Ezenkívül a személyhívás alapján történő kapcsolásnál a hívó előfizető hallja azt, amikor a kapcsolást végző kezelőnővel a hívott előfizető számát közlik. Így módjában áll az előfizetői számot a társaságoktól rendelkezésre bocsátott füzetben előjegyeznie. A beszélgetések e fajtájának előnye még, hogy a kért személynek a távbeszélőhöz való hívása a kiszolgáláshoz tartozik, s hogy a beszélgetés felszámítható ideje csak attól az időponttól kezdődik, amikor a beszélgetés a hívott személlyel megkezdődik.

b) Személy-hívásnak számít az a hívás is, amikor a hívó előfizető valamely csoportból egy meghatározott személlyel kíván beszélgetést folytatni anélkül, hogy az illető nevét tudná. Például egy bizonyos gyár üzemvezetőjével, vagy egy bank könyvelési osztályának főnökével.

c) Ugyancsak személy-hívás, ha valamelyik alközpont egyik mellékállomásán található, de névleg megnevezett személy a hívott fél.

A két utóbb említett fajta beszélgetésnél is a beszélgetési idő a kért személy jelentkezésével veszi kezdetét. Ezek nagyjában az itteni „külön meghívás”-sal folytatott beszélgetéseknek felelnek meg.

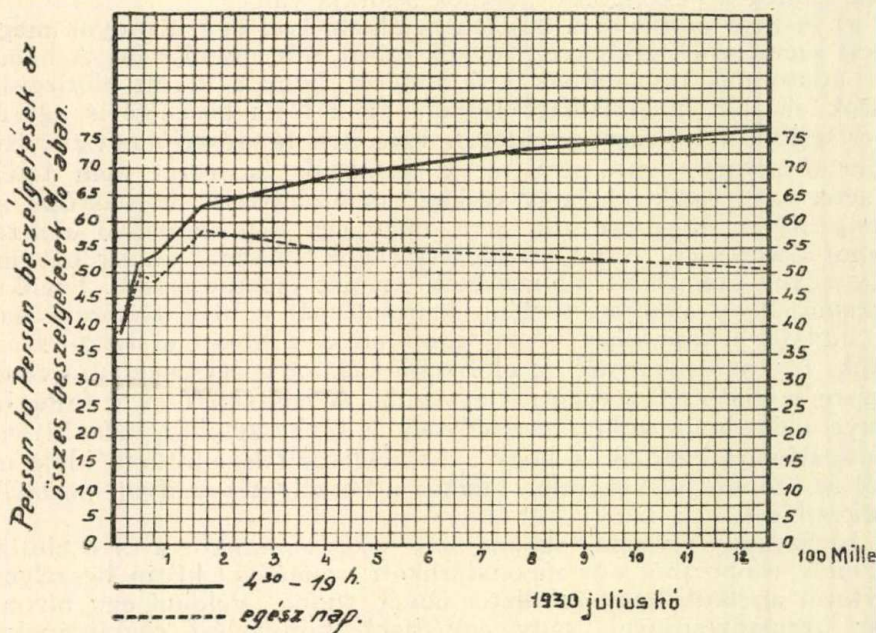
A 21. ábra azt mutatja, hogy az 1930. év júliusában a különböző távolságokon folytatott „person to person” beszélgetések az összes beszélgetéseknek hány százalékát tették ki.

A felső folytonos görbe a nappali, tehát a 4 h 30—19 órák között folytatott beszélgetésekre, az alsó szakadozott pedig az egész napi beszélgetésekre vonatkozik. (Látható, hogy az éjjel folytatott beszélgetésekből aránylag kevesebb a személyhívás.) A „person to person call” beszélgetés díja bármely időben a nappal váltott „station-to station” beszélgetés díjához képest 25%-kal magasabb.

3. Az „appointment call” körülbelül a nálunk már megszüntetett és meghatározott időre kért összeköttetésfajta. Az amerikai kezelési mód mellett a kezelőnőnek azonban nemcsak az a feladata, hogy a felhívás időpontját a hívott előfizetővel közölje, de az is, hogy a hívó és hívott előfizetők között a beszélgetés időpontjára nézve megállapodást hozzon létre. Az ATT az időpont pontos betartásáért nem vállal felelősséget.

4. A „messenger call” az itteni „meghívás” alapján történő beszélgetéssel azonos.

5. Az európai forgalomban ismeretlen a távbeszélőszolgáltatnak az a neve, aminek „collect call service” a neve.



21. ábra.

Személyhívások a különböző távolságokon folytatott összes beszélgetések százalékában.

A távbeszélőtársaságok alkalmat adnak bárkinek, hogy a beszélgetési díj fizetése nélkül felhívasson és beszélhessen olyan előfizetővel, aki a beszélgetési díjak megfizetését előzetes megkérdezés után magára vállalja. Hogy a beszélgetések e fajtájának alkalmazási módját megértsük, két példát adunk:

Vidéken lakó szülők a nagyobb városban tanuló gyermeküknek lelkére kötik, hogy bizonyos időközökben távbeszélőn számoljon be magáról. A gyermek a lakóhelyén levő egyik távbeszélő állomásról, a „long distance” kezelőnőnek „Collect” jelzéssel bemondja szülei lakóhelyét és az állomás számát. A beszélgetési díjat a szülők terhére számolják el.

Valakinek a vasútállomáson átszállás közben csak pár perc ideje van. Ezt az időt felhasználja, hogy a nyilvános állomáson „Collect“ beszélgetést bonyolítson le.

A „Collect“ kezelésért külön díj csak az egészen rövid távolságokon jár. Ha a hívott előfizető a beszélgetés díját nem hajlandó fizetni, a hívó felet a törlési díj (report charge) fizetésére kötelezik. A „Collect“ beszélgetések 6.5%-át teszik az összes beszélgetéseknek.

A törlési díj (report charge) általában abban az esetben kötelező:

1. ha személyhívásnál az a szám, amelyen a hívott személy található, jelentkezik ugyan, de a hívott személy távol van, vagy nem hajlandó beszélni,

2. ha a hívó az összeköttetésnek a hívást követően 10 perc után, de egy órán belül történő létrehozása esetén, a beszélgetést lemondja, vagy a felcsengetésre nem jelentkezik,

3. ha meghatározott időre kért beszélgetés esetén bármelyik fél a beszélgetés időpontjára vonatkozó kölcsönös megállapodás után mondja le a beszélgetést,

4. ha meghívásos beszélgetésnél a küldőnk kiküldésére vonatkozó előzetes intézkedés már megtörtént és a beszélgetést lemondják.

A beszélgetéseknél a kezelő a beszélgetések időtartamát nem köteles az előfizetővel közölni. Mindenkinek módjában áll önmagát ellenőrizni. A kezelő tehát a 3 perc végét sem mondja be. A 3 percen felüli időt percenként díjazták.

(A helyközi hálózat mai fejlettségét megelőzően bizonyos viszonylatokban a beszélgetések időtartamát korlátozták, most azonban ez sehol sincs már meg.)

A „special contract“ elnevezéssel jelölt áramkörök fogalma körülbelül az itteni áramkörbérlet alatt értettel egyezik meg. Egy-egy munkanapon az összes ilyen áramkörök hosszából és a rendelkezésre álló időből származó tényezők összege a 2,000.000 kilométerórát meghaladja. Az ilyen áramköröknek majdnem háromnegyedrészre naponként 12 órás bérlet, negyede pedig 24 órás. A bérleteknek csak kis része az a bérlet, ami a hét egy-egy éjjelének 30 percére vagy pedig a hét öt napjának 10—10 percére terjed. A bérletek elterjedésére tájékoztatást nyújt az, hogy New York—Philadelphia (160 km.) között 160, New-York—Boston (370 km.) között pedig 90 egész napra kiterjedő áramkörbérlet van.

Idegen központ területéről kapcsolt állomások is eléggé elterjedtek. New-Yorktól legmesszebb lévő ilyen állomás Clevelandban van. Az állomás áramkörének hossza 900 km.

Az amerikai helyközi távbeszélő díjszabásának az európaival történő összehasonlítása alkalmával tekintettel kell lennünk a dollár alacsonyabb belső vásárlási értékére. Ha amerikai távbeszélő szakemberrel beszélünk az amerikai díjszabásról, erre vonatkozólag az a megjegyzése, hogy az amerikai díjak nagyságát csak az európai sürgős beszélgetések díjával lehet összehasonlítani. Ennek helyességéről lehetnek különböző nézetek, megállapítható azonban, hogy a helyközi távbeszélőnek már ismertetett hatalmas fellendülése nemcsak a

szolgálat kiválóságában, és a kedvező gazdasági viszonyokban, hanem a kiváló üzleti érzéssel a viszonyokhoz helyesen alkalmazkodó díj-szabásban is kell keresnünk. A helyközi hálózatok forgalmának növekedése folyamán a berendezések túlméretezésének elkerülése mellett és a vezetékek lényeges szaporítása nélkül gazdaságosság szempontjából olyan kielégítő volt az ismertett hálózatfejlesztési és kezelési mód, hogy a végzett kalkulációk, a díjak leszállítását indokoltá tették. S a díjleszállítást tényleg végre is hajtották. A díjsökkentés elég lényeges volt. Például 1926-ban New-York—San Francisco között egy 3 perces beszélgetés díja 16.50, New-York—Chicago között 4.65 dollár volt. Ezekben a viszonylatokban a díjakat 9, illetőleg 3 dollárra szállították le.

A díjszabásra vonatkozó adatokat (rate table) az ATT a távbeszélő névsorokban (Telephone Directory) közli. A közlésekből ki-vehető, hogy mibe kerül egyes megnevezett helységekre a nappali órákban folytatandó előfizetői szám szerinti hívásra létrehozott beszélgetés. Ugyancsak a névsorokban található kimutatásból olvasható az is, hogy a nappali számszerinti hívás (day time station to station call) díjaihoz viszonyítva az egyéb időben (este és éjjel) folytatott beszélgetések, illetőleg egyéb fajta hívások (person to person) mibe kerülnek.

A díjszabás a távolság után igazodik.

Az alapidj:

0—12 mile (= 1—19 km.) távolságig 10 cent.
A 10 centes díjon felül minden 5 centes díjemelkedésnél:

12—48 mile (= 19—77 km.) távolságban	6 mile (10 km.)
48—80 „ (= 77—129 km.)	8 „ (13 km.)
80—150 „ (= 129—241 km.)	10 „ (16 km.)
150—360 „ (= 241—570 km.)	12 „ (19 km.)
és végül 360 mile	„ túl 16 „ (20 km.)

távolságnövekedés felel meg.

*

A helyközi távbeszélőszolgálat ismertetésének befejezéseképp megemlítem még, hogy a távbeszélőtársaságok személyzete tudatában van annak, hogy a távbeszélő az Egyesült Államok gazdasági életének hatalmas gépezetében milyen lényeges kerék. A személyzet büszke hivatására. A kezelők és a közönség között az amerikai általános kedvességet is meghaladó udvarias — de mégsem időtrabló — érdekes hangnem alakult ki. A közönség dicsérettel emlékezik róluk, s rajtuk keresztül önkéntes védelmezője lett a támadásoknak egyébként néha ott is kitett társaságoknak.

A társaságok, mint már említettük — a legtökéletesebb kiszolgálással igyekeznek a közönséget a távbeszélő kiterjedtebb használatához hozzászoktatni. Emellett bőséges propagandát is fejtenek ki ennek a célnak az érdekében. Néhány sort közlünk egy ilyen hirdetésből, melyből azt is láthatjuk, hogy a mindig üzletembernek ismert amerikai, ha business-ről van szó, költői szárnyalásra is képes:

„Láthatatlan kezek a „Bell System” varázs szövöszékein a sok tíz milliónyi távbeszélő beszélgetést színpompás szőnyegbe szövik. A szőnyegen a siker és sikertelenség, a győzelem és tragédia, az öröm és szomorúság, a szívek legszentebb érzelme és az üzleti élelmesség legváltozatosabb színei keverednek. Ezek a színek egy mozgékony nép gazdasági és társadalmi életének leghűbb képét adják.

A beszélgetéseket szövő takácsok — a Bell System 70.000 kezelőnöje, — a kapcsolószekrények előtt ülve, ügyesen és gyorsan fűzik a zsinórokat, melyek az emberi hangot a világ minden tájára elvezetik. A kezelőnök munkája éppoly kiváló, akár városi szomszédjával, akár egyik távoli államban tartózkodó barátjával kíván valaki beszélni és a percenkénti hívások száma akár mennyi: tíz vagy száz. Ez a Bell szolgálat.

A Bell System milliók és milliók számára egyformán lehetővé tette azt, hogy a beszéd szövésének előnyeit saját céljaira könnyedséggel felhasználhassa. Önmaga iránt tartozó köteletségét hanyagolja el tehát mindenki, aki a nyújtott előnyök kihasználását elmulasztja.“

*

Végezetül helyütt is hálás köszönettel adózom az International Telephone and Telegraph Corporation vezetőségének, hogy tanulmányaimhoz az alkalmat az American Telegraph and Telephone Company-nél kieszközölte, mérnökeik segítségemre adta, s a szükséges jegyzetekkel és iratokkal ellátott, továbbá az amerikai kartársaknak, hogy fáradságot nem kímélve, szolgálati kötelezettségükön felül páratlan kollégiálitással és barátsággal állottak segítségemre.

Forrásmunkák: Bancroft Gherardi and F. B. Jewett: Telephone Communication System of the United States.

J. N. Chamberlain: Advance Planning of the Toll Plant.

H. A. Affel, C. S. Demarstand and C. W. Green: Carrier System on Long Distance Telephone Line.

H. S. Black, M. L. Almquist, L. M. Ilgenfritz: Carrier System for Short Telephone Circuits.

W. H. Harrison: Recent Developments in Toll Telephone Service.

H. S. Osborne: A Switching Plan of Telephone Toll Service.

W. C. Griffith: Long Distance Telephony in the U. S. A.

A rádióhírmondó szabályozása.

Irta: TEÉSZ FRIGYES, m. kir. postatiszt.

Règlementation de la radiodiffusion. Par le Dr. Frédéric Teész, fonctionnaire des postes roy. hongr.

L'auteur continue à comparer les différentes modalités suivies par les Etats dans la solution des problèmes (droit d'autorisation, la compétence de fixer la somme de redevance, la perception de celle-ci etc.) qui se posaient lors de la règlementation de la radiodiffusion. Il s' occupe ensuite des charges (redevances, droits d'entrée, impôts) imposées aux détenteurs d'appareils radiophoniques.

(Folytatás.)

6. a) Előfizetési díjak kimutatásának folytatása.

Ország	Evi elő- fizetés esetén	Pengő	havi elő- fizetés esetén	Pengő	Évi meg- terhelés Pengőben
Lettország: A többi országtól teljesen elütő rádióelőfizetési díjrendszere bizonyos üzleti elgondolásra vall:					
1. személyi vagy családi használatra ..	21.— lat	47.60	2.— lat	4.70	47.60
2. állami és községi hatóságok, kórházak	10.50 „	23.80	2.— „	2.35	23.80
3. egyesületek, szövetkezetek, rádiószervezetek	42.— „	117.60	4.— „	9.45	117.60
4. nyilvános előadások (kávéházak, étkezdék)	210.— ..	476.—	20. lat	47.—	476.—
Június, július és augusztus hónapokban a díjnak csak a felét kell fizetni.					
Az engedély kiállítási díja	1 lat			2.35	2.35

Ország	Előfizetési díj	Pengő	Évi meg- terhelés Pengőben
Litvánia:			
1. magánosok, iskolák, kórházak, gyermekotthonok:			
a) kristálydetektoros készülék után	havi 2 liter	2.34	28.08
b) lámpákészülék után	„ 5 „	5.38	70.56
2. nyilvános helyek (kávéházak, kázinók, stb.)			
a) Kownóban és Memelben	„ 50 „	58.80	705.60
b) járási városokban	„ 30 „	35.28	423.36
c) többi helyeken	„ 10 „	11.76	141.11
Luxemburg: díjat nem fognak szedni mert mostanában elkészülő nagy adóállomásait kizárólag reklámok díjaiból fogják fenntartani.			
Nagy-Britannia: bármilyen vevőkészülék után			
	évi 10 shilling	19.88	19.88
Németalföld: rádióelőfizetési díjat hivatalosan nem szednek.			
Németország: bármilyen vevőkészülék után			
	havi 2 birodalmi márka	2.80	33.60
	évi 20 norvég korona	30.69	30.69
Norvégia: magánosok: A nyilvános előadásokon használt hangosan beszélőkért járó díjat az adótársaságok szedik be s annak nagyságát a táviróigazgatóság bevonásával állapítják meg.			
Olaszország:			
a) magánosok:			
1. az államnak	évi 3 lira	0.91	0.91
2. az adótársaságoknak	havi 6 „	1.82	21.84
b) nyilvános üzemek, előadások, a válalalat nagysága szerint	évi { 80— 1500 lira	24.08— 452.—	24.08— 452.—

Ország	Előfizetési díj	Pengő	Évi megterhelés Pengőben
c) községek a lakosság száma szerint (községi iskolák kultúrintézmények, stb. díjat nem fizetnek).	évi } 50— } 20.000 } lira	15.05 6020.—	15.05 6020.—
d) rádiókereskedők, viszonteladók (raktárak):			
az államnak: 1. évi díj	évi 3.— lira	0.91	0.91
2. eladási engedély ..	„ 100.— „	30.10	30.10
az adótársaságnak évi díj	„ 72.— „	21.68	21.68
e) rádiókészülékek és főalkatrészek előállítói	„ 500.— „	150.50	150.50
Ezt felerészben a közlekedésügyi minisztérium és felerészben a pénzügyminisztérium kapja; ha az előállítók kereskedők (raktártulajdonosok) is, akkor a d) alatti díjat is fizetniök kell.			
Románia:			
1. magánosok kristálydetektoros után	„ 300.— lei	10.26	10.26
magánosok lámpáskészülék után ..	„ 600.— „	20.52	20.52
2. vendéglők, sörözők stb.	„ 5.000.— „	171.—	171.—
3. színház és mozgószínház	„ 3.000.— „	102.60	102.60
4. egyesületek és társulatok	„ 2.000.— „	68.40	68.40
5. az előállító és kereskedő iparszerű bemutatása	„ 1.000.— „	34.20	34.20
Az engedélyezés díja	„ 200.— „	6.84	6.84
Spanyolország: magánlakásban kristálydetektoros készülék			
magánlakásban lámpáskészülék	évi 12.— pezeta	7.44	7.44
szállodák, kávéházak stb.	„ 24.— „	14.88	14.88
	„ 100—400 „	62.—248.	62.—248.
Svájc:			
az engedély kiállítási díja	évi 15 frank	16.50	16.50
„ 3 „	„ 3 „	3.30	3.30
Svédország: bármilyen vevőkészülék után			
	évi 10 korona	15.37	15.37
Szovjetországon: a rádiót hallgatók díjat nem fizetnek s ezidő szerint csupán az átvitelekre szolgáló berendezések után szednek díjakat.			

Az átutazók (és rövid időre ott tartózkodók) előfizetési díjait a „Határátlépéssel kapcsolatos rendelkezések” cím alatt ismertetem.

A számszerű egybevetés természetesen még nem elég annak a felkutatásához, hogy melyik államban legterhesebbek a rádiódíjak, mert ennek megállapításához feltétlenül szükségünk volna a kereseti viszonyoknak, a szükségleti cikkek pontos árainak ismeretére, stb.; az ezek egybevetéséből kapott arányszámot kellene a rádiódíjakkal összehasonlítani, hogy a való értékeket megkapjuk, illetőleg a rádiódíjak okozta terheket egy nevezőre hozhassuk.

Az alacsonyabb rádiódíjak szociális jelentősége a szorosan vett nevelő és kulturális hatáson kívül gazdasági téren is mutatkozik, mégpedig a gazdasági útmutatások, időjárásjelentések, terménypiaci árak, stb. közlése révén. Ez által a rádió, — mint az egyén gazdasági jólétének hathatós tényezője, — valóban közszükségletté vált. *Dániában és Lengyelországban* a rádiót formailag is közszükségletté nyilvánították, sőt

Lengyelországban ez alapon az árdragítók elleni törvényt, — amely törvény kizárólag az abban felsorolt közszükségleti cikkekre vonatkozik, — a rádiólámpákra is kiterjesztették.

Szociális gondolkozásra vall a legtöbb állam azon intézkedése, hogy a vakokat, hadirokkantakat (Magyarország, Ausztria, Belgium, Németország), állásnélkülieket (Ausztria és Németország) a rádióelőfizetési díjak alól teljesen felmentették, kórházak, iskolák, és hasonló intézetek pedig díjkezdményeket (50%) élveznek. Angliában törvényjavaslatot készítettek, amely szerint az állandóan fekvő betegek mentesítve lesznek a díjfizetés alól; a díjmentes engedélyt a Postmaster General esetenként adná. Kórházakban és hasonló intézetekben lévő fekvőbetegekre ez a kedvezmény nem vonatkozik.¹⁾

b) Behozatali vámok és rendelkezések.

Rádióvevőkészülékek és alkatrészek bevitelét az előirt vámdíjak lefizetése ellenében a legtöbb országban megengedték. Érdekes, hogy Anglia rádióiparának védelmére kelt és ennek érdekében megtörte az addig vallott szabadkereskedelem rendszerét. Hogy ezt sikerült ott keresztül vinni, annak lehet tulajdonítani, hogy az engedélyes magánrádiótársaság vezető és irányadó tagjai túlnyomórészt az angol rádióipar cégeiből kerültek ki és saját üzletük megvédésére addig elképzelhetetlen lépésre is elszánták magukat és akarataikat keresztül is vitték.

Az egyes országokban a behozatali vám a következőképpen alakul:

Ország	A behozatalt ki engedélyezi ²⁾	V á m	
		súly után	számlaérték után
Magyarország	A kereskedelemügyi miniszter	800 arany korona à 100 kg. tisztasúly	—
Ausztria	— —	800 arany korona à 100 kg. tisztasúly	—
Belgium	— —	12 frank à 1 kg.	2 ^o / _o
Bulgária	A postavezérigazgatóság	800 arany leva à 100 kg. (az állami, kerületi- és községi közületek, valamint magánosok, ha személyes használatra szolgál, akkor vámot nem fizetnek)	—
Csehszlovák ország	A kereskedelemügyi miniszter, de csak olyanokra, amelyek az országban nem állíthatók elő. Az engedély díja az érték 5 ^o / _o -a.	5 kg-ig 60 korona, 5 kg-on felül 30 korona à 1 kg.	—

¹⁾ Journal Télégraphique 1931. 179. oldal.

²⁾ A devizakiégnyelntés nehézségei miatt elrendelt ideiglenes korlátozásokat nem vettem figyelembe.

Ország	A behozatalt ki engedélyezi ¹⁾	V á m	
		súly után	számlaérték után
Dánia	Külön engedély nem szükséges	— —	—
Esztország	A közlekedésügyi miniszter	0.56 arany frank à 1 kg. tisztasúly, hozzáadva 30% pótdíj	—
Finnország	A bevétel nincs korlátozva	12 márka à 1 kg., hozzáadva 2% mellékdíj	—
Franciaország	— —	— —	22%
Görögország	A bevétel nincs korlátozva	— —	20%, hozzáadva a vám 75%-a, mint mellékdíj
Ir szabadállam	A bevétel nincs korlátozva	—	33 ¹ / ₃ %, hozzáadva 6 d. vámbejelentő díj
Jugoszlávia	A közlekedésügyi miniszter, Engedélyezett rádiókereskedőnek nem kell külön engedély	230 arany dinár à 100 kg.	—
Lengyelország	A bevétel nincs korlátozva	à 1 kg. vevőkészülék után 22.70 zloty, lámpák után 86.— zloty, alkatrészek után 15.14 zloty, hozzászámítva teherárúnál 10%, posta- és gyorsárú küldeménynél 20% vámkezelési díjat és darabárú küldeménynél legalább még 4 zlotyt	—
Lettország	Bevételi engedélyt csak arra adnak, ami az ország rádióiparának versenyt nem jelent	1.5 lat à 100 kg. tisztasúly, hozzáadva a vám 1 ¹ / ₂ %-a, mint irodadíj	—
Litvánia	A postaigazgatás	készülékek után öt kg.-ig 2 lit., à 1 kg.; telepek után 3 lit.	—
Luxemburg	A bevétel nincs korlátozva	12 frank à 1 kg.	2%

¹⁾ A devizakiegyenlítés nehézségei miatt elrendelt ideiglenes korlátozásokat nem vettem figyelembe.

Ország	A behozatalt kiengedélyezi ¹⁾	V á m	
		súly után	számlaérték után
Nagy-Britannia	— —	— —	lámpák után 33 ¹ / ₃ %
Németalföld	A bevétel nincs korlátozva	— —	8%
Németország	A bevétel nincs korlátozva	vámköteles bevétel	—
Norvégia	Bejelentési kötelezettséggel engedélyezve	— —	15%
Olaszország ²⁾	A közlekedésügyi miniszter	vevőkészülékek 5 lámpáig 45 Lira à kg., 5-nél több lámpával 55 Lira à kg., kristálydetektorok 25 Lira à kg., rádiólampek 80 g-ig 5 Lira à darab, rádiólampek 80—150 g-ig 12 Lira à darab, rádiólampek 150 g-nál nehezebb 50 Lira à db., hangosanbeszélő 50—75 Lira à kg.	—
Románia	A bevétel nincs korlátozva	készülékek után 80 lei à 1 kg., alkatrészek után adó- és vevőhöz 50 lei à 1 kg., telepek után 30—100 lei à 1 kg.	—
Spanyolország	A bevétel nincs korlátozva	készülékek után 2.88 pezeta à 1 kg., lámpák után 59.80 pezeta à 1 kg.	—
Svájc	— —	60 frank à 100 kg., hozzáadva 80% tárapótdíj	—
Svédország	— —	— —	10%
Törökország	A bevétel nincs korlátozva	400 török font à 100 kg. tisztasúly	—

¹⁾ A devizakiégyenlítés nehézségei miatt elrendelt ideiglenes korlátozásokat nem vettem figyelembe.

²⁾ Funk 1931. 43. szám.

c) *A határátlépéssel kapcsolatos rendelkezések.*

Az egyes országokban csak rövidebb ideig vagy átmenetileg tartózkodók (gyógykúra, nyaralók stb.) vagy akik éppen csak átutaznak az országon, általában más elbírálás alá esnek, mint a többi rádióelőfizetők s ezért ily esetekre a legtöbb országban könnyítéseket adtak úgy a vám, mint a rádióelőfizetési díjak szempontjából. Vizsgálódásom folyamán sorra veszem az államokat:

Magyarországba mint útipodgyászt, vám nélkül hozhatják be a rádókészülékeket, tulajdonosa azonban köteles a legközelebbi postahivatalnál a rádióengedélyt kiváltani, amelyért havi 1.20 pengőt kell fizetni.

Belgiumban és Bulgáriában a vissza- vagy kiutazás alkalmával a beviteli vámot visszafizetik, de ezt a kivánságot már a bevitelkor be kell jelenteni, mert a készülékeket megjelölik.

Ausztriába a személyes használatra szánt készülékeket vámentesen lehet bevinni.

Csehszlovákiában a csak átmenetileg tartózkodó utazók a személyes használatra szánt készülékeket engedély nélkül bevihetik. A visszautazáskor, illetőleg kiutazáskor a befizetett vámot visszatérítik. Tartózkodási helyén a postahivatalban rádióengedélyt kell kérni.

Dániában, Finnországban és Szovjetországon vámentességet élveznek, ha a vámközeg meggyőződése szerint a készülék az utazó személyes használatára szolgál.

Eszterországban a vámot le kell fizetni, de ebből 75%-ot távozáskor visszafizetnek, ha az utazó 6 hónapon belül hagyja el az országot.

Franciaországban a vámot az utazónak is meg kell fizetni.

Litvániában beutazáskor a vámdíjjal egyenértékű biztosítékot kell lefizetni; ezt visszafizetik, ha az országot a belépési helyen keresztül hagyják el. Az utazó készülékét csak külön engedély alapján használhatja, melynek díja a 2 lit. Aki 7 napnál hosszabb ideig tartózkodik az országban, annak havi 5 lit. rádióelőfizetési díjat is kell fizetni.

Luxemburgban a beviteli vámot meg kell fizetni ugyan, azonban a visszautazáskor visszaadják, ha az országot a belépőhelyen hagyják el. A készülékét bevitelkor megjelölésül ólomzárral látják el.

Németországba utazók vámentesen vihetik magukkal a rádiókészülékeket, ha azok száma és típusa szerint is az utas szükségleti cikkei közé számítható.

Németalföldön rövidebb tartózkodásra bevitt rádiókészülékét kézipoggyásznak tekintik, s így vámentes. Kétely esetén az érték 8%-át kell megfizetni, amit a visszautazáskor visszafizetnek.

Norvégiában és Svédországban a vámot belépéskor beszedik, de a kiutazáskor visszafizetik.

Olaszország vámkedvezményt nyújt az átmenetileg ott tartózkodóknak; határátlépéskor kilogrammonként csak 1.68 arany lira fizetendő és kiutazáskor a vámnyugta ellenében ezt is visszafizetik.

Románia az utazók által fizetett vámot általában nem fizeti vissza; az utazó azonban a belépő vámhivatalnál — utalva a ki-, illetőleg visszautazásra, — kérelmezheti annak visszutalását.

Svájc az utazóktól a beviteli vámot beszedi, de a kiutazáskor a nyugta ellenében visszafizeti. Rádióvevőkészülékek beviteléhez az

utazónak a távíró vezérigazgatóság által kiállított rádióengedélyre van szüksége; ha ez az engedély a beutazáskor még nincs a kezében s utazásának végpontját nem tudja megjelölni, akkor a belépő vámhivatalnál 50 frankot, de ha megmondja az utazás végpontját, akkor 20 frankot tesz letétbe. Az 50, illetőleg 20 frank a rádióengedély-díj biztosítékául szolgál.

Autótúrákon az országhatárok átlépésének megkönnyítésére szolgáló triptique és carnet a rádió-vevőberendezéseknek autón való behozatalára és üzembentartására ezidő szerint még nem jogosítanak, de az idevonatkozó tárgyalások már folyamatban vannak.

Itt említem meg, hogy a Dunán közlekedő hajókon felszerelt rádióvevőberendezések használatának megkönnyítése céljából Magyarország, Ausztria, Németország, Csehszlovákország és Jugoszlávia megállapodtak abban, hogy nem kell a hajó által érintett minden országban külön-külön engedélyt kérni és mindannyiszor díjakat is fizetni, hanem csak abban az országban, amelyikben a hajó lajstromozva van. Tehát az egyik országban megszerzett engedély alapján rádióvevőberendezést a megállapodáshoz hozzájárult többi országok vizein is üzemben lehet tartani; mindenkor alkalmazkodva azonban az illető ország idevonatkozó egyéb rendelkezéseihez.

A Rajnán és az Elbán közlekedő hajókra vonatkozólag az érdekelt parti államok hasonló megállapodást kötöttek.

d) Adók.

Nem kapnánk helyes képet a rádióelőfizetőkre nehezedő terhekről, ha a rádiókészülékeket terhelő különféle pénzügyi adótételeket nem vennők tekintetbe. Legfeltűnőbb ezek közül a belga és francia fényüzési adó; az előbbit az 1930. évi június 26-iki királyi rendelet az érték 6%-ában állapította meg; kristálydetektoros készülék után ezt nem kell fizetni. Franciaországban ugyancsak 6%, de csak a 700 franknál drágább készülékek és a 200 franknál drágább hangosan beszélő után kell fizetni. E fényüzési adók nem csak azért érdekesek, mert más országban fényüzési adóval a rádiókészülékeket nem terhelték meg, hanem az ellentéték egyik végétét képezik Dániával és Lengyelországgal szemben, ahol másik végétként a rádiót közszükségletnek jelentették ki s erre hivatkozva, Dánia a magánvállalatokat kirekesztette a rádióhírmondó-szolgálatból és azt teljesen állami kezelésbe vette, Lengyelország pedig, mint már említettem, ezen az alapon a rádiót az uzsoratorvény hatálya alá vonta.

A 6%-os belga fényüzési adót csak egyszer szedik be és pedig a bevétel, illetőleg az előállító által eszközölt első eladás alkalmával.

A rádiót terhelő forgalmi adóval már több országban találkozunk. Így hazánkon kívül Ausztria, Csehszlovákország, Olaszország, Románia és Törökország szed forgalmi adót, még pedig Olaszország 1.5, Ausztria 7.5,¹⁾ Magyarország 3, Csehszlovákia 2, Románia 2.2 és Törökország 7 százalékot. Nemcsak a százalékszámok különbözők, hanem a számításuk is más-más alapból történik: Csehszlovákország és Törökország a számlaértékből, Ausztria pedig a szállítási és vámdíjakkal nagyobbított számlaösszegeből számítja, Olaszország

¹⁾ Fázisadó.

határérték (Grenzwert), Románia pedig az ehhez hasonló ú. n. átlagérték (Durchschnittswert) alapján számítja, amely számítás alapját a román kormány állapítja meg.

Romániában ezenkívül némelyik helyen 0.50 lei à 100 kg. *községi adót* is szednek.

Ha az áru román dunai vagy tengeri kikötőn keresztül kerül Romániába, 0.55% *kikötőadót* kell fizetni. Ugyancsak szed *kikötőadót* Norvégia is, még pedig a vámdíj 2%-át.

*

Az állam részére a rádió jelentős bevételi forrásokat nyitott meg az olyan országokban, ahol annak jogi és szervezeti vonatkozásait is előrelátással alkották meg. Ezért a rádióhírmondó bizonyos pénzbeli áldozatot kíván a rádióelőfizetőktől, ami azonban a nekik nyújtott szellemi szórakozás révén teljesen megtérül. Nagy tömegek oktatásának legolcsóbb módját a rádióhírmondó tette lehetővé.

A postajog jogbölcseleti alapon.

Irta: Dr. TORDY GÉZA m. kir. postatiszt.

Le droit postal, à la base de la philosophie du droit.

Par le dr. Géza Tordy, commis des postes r. h.

Rapports juridiques postaux. Règles juridiques. Examen philosophique du droit postal.

A postaügy közérdekű volta, valamint az a körülmény, hogy a posta hírközvetítő szolgálatát az állam területi határain túlmenőleg is nagyszámú embersokaságnak érdekkörébe való bevonása mellett teljesíti, indokoltá tette a postai életviszonyok jogi szabályozását. Ha az állami főhatalom a postai életviszonyokra vonatkozólag a jogi szabályozás tényével fellép, létrejön a postajog.

A postajog, mint szabályösszesség azokat a normatív cselekvési szabályokat öleli fel, melyek a posta és a postát igénybevevő felek, illetőleg a posta és alkalmazottai között keletkező életviszonyokra vonatkoznak, ténylegesen érvényesülnek és az állami főhatalomtól származnak.

A postajog, minthogy adott életviszonyokra vonatkozó cselekvési szabályokat, vagyis normákat ölel fel, tételes jog. A tételes jog tehát valamely életviszony jogi szabályozása. Bármely norma keletkezésében és fennállásában, tehát létezésében előfeltévekre utal, amely előfeltéveseknek megállapítása és vizsgálata már kivülesik a tételes joggal foglalkozó jogtudomány feladatkörén és a jogfilozófiára, mint a jogszabályok absztrakt vizsgálatával foglalkozó tudomány szükségességére hívja fel a figyelmet. Az előfeltévesek oly elvont általános és közös jellegű feltételei a jogszabályoknak, melyek szükségessé teszik egyrészt a tudomány-mibenlétének vizsgálatát, másrészt a (pos-

tai) normákban jelentkező előfeltevéseknek jogbölcséleti megállapítását különös tekintettel e cikk céljának megfelelően a postajogra.

Minden tudományág, legyen az akár a természeti, akár a szellemi tudományok körébe tartozó, az ismeretből indul ki s ezért az ismeretet a tudomány alapjának kell tekinteni. Az ismeret mint pszichikai jelenség a való felfogására irányuló értelmi munka eredményeként jön létre. Az ismeret így tehát csak valóságos és az emberi értelem megvilágításába kerülő jelenségekre nézve áll elő. Az ismeretek az emberben az oksági viszonyra való tekintet nélkül egymástól elszigetelten jelentkeznek; vagy az esetleg különböző időpontokban felhalmozott ismeretek az okozati összefüggés láncolatában mint ok és okozat kapcsolódnak össze. Az előbbi esetben tudással, az utóbbi esetben tudománnyal állunk szemben.

Ha a posta tételes jogát pusztán mint a tételes jogszabályok ismeretét fognánk fel és nem lennénk tekintettel az ok és okozati viszonyra, akkor csak tudásról lehetne szó. De ha a postajogot az okság elvével hozzuk kapcsolatba és ez alapon logikai rendszerbe foglaljuk, eljutunk a postajog tudományának fogalmához. A postajog tudományának mint a tudományok bármelyikének feladata tehát az, hogy az elvileg összetartozó ismereteket logikailag rendszerezze.

A postajog jogbölcséleti alapon való tárgyalásának a tételes jog szabályainak tartalmi ismertetése nem kelléke. A postajog ugyanis mint tételes jog normatív cselekvési szabályokat tár elénk. Megállapítja a legapróbb részletekig azokat a cselekvési szabályokat, melyekre a postai jogviszonyok bírálatánál lépten-nyomon szükségünk lehet s ezért merőben gyakorlati irányú. A tételes jog azonban ennél a megállapításnál soha sem megy tovább. Megelégszik az adottsággal. A jogbölcséletnek hivatása, hogy kiemelkedve a jogszabályok kereteiből, keresse, ami minden jogszabályban, tehát a postaiban is az állandó. Az állandóság nem jelent egyszersmind változhatatlanságot is. A természetjogi álláspont képviselői (Sokrates, Grotius, Rousseau) ugyan azt vitatják, hogy a jogszabályok alapját képező feltételek egyszersmind a jogszabályok magvát is jelentik s ily értelemben beszélnek a tulajdonképpeni jog létezéséről, amely szerintük az örökérvényű normákban lenne megállapítandó. A természetjogászoknak ez az álláspontja azonban nem indokolt, mert a jog fogalma és terjedelme változásoknak van alávetve, az erkölcsi felfogás időnkénti változása a jog változását vonja maga után.

A postai cselekvési szabályok normatív jellegét az adja meg, hogy a bennük kifejezésre jutó tartalmat nem oly módon tárja elénk, mint rendszerint megtörténőt, megvalósíthatót vagy a jövőben bekövetkezhetőt. A normának a valóság, a realitás és nem az esetlegesség, a potentialitás lévén a kelléke, a jogi normákban jelentkező szabálytartalom nem megvalósítható, hanem megvalósítandó jellegű. A postai jogszabályokban fellép a megvalósítandó követelmény és a jogszabály adott időben valósággal hat is. Ha valamely posta cselekvési szabály alkalmazása vagy mellőzése az érdekelték tetszésére volna bízva, vagyis alkalmazható és nem alkalmazandó jellegű lenne, akkor nem volna az ily cselekvési szabály egyuttal jogszabály is.

Mivel a jogi normában jelentkező szabálytartalom megvalósí-

tandó, ezért annak ténylegesen is kell érvényesülnie a valóságban. A postai normatív cselekvési szabályoknak tehát hatásosaknak is kell lenniök. Így pl. a 25.175/1925. ker. min. rendelettel életbeléptetett P. Ü. Sz.-ban ki van mondva, hogy a postai jogviszonyokra az üzletszabályzatban megállapított szabályokat kell alkalmazni.

A jog fogalmának további követelménye az is, hogy abban a kényszer momentuma megnyilvánuljon. A kényszer azonban nem jelent mindenkor szüzszerűen alkalmazandó kényszerítő erőt, hanem csak kényszeríthetőséget. Olyankor u. i., mikor a jogszabály címzettje a normában jelentkező szabálytartalomnak önként és saját elhatározásából aláveti magát, a kényszerítő erő alkalmazására nincsen szükség.

Ha a magyar posta jogszabályait a kényszerítő erő érvényesülése szempontjából akarjuk jogbölcseleti vizsgálódás tárgyává tenni, akkor a szerződési elméletből kell kiindulni. E szerint az emberek minden tevékenysége előzetesen létesült szerződés folyamánya. A posta és a postát igénybevevő felek között a posta szolgáltatásának igénybevételénél hallgatólagos szerződés jön létre. Minden szerződés a szerződési akaratok kiegyenlítődéséből áll elő. A szerződési akarat a posta részéről abban jelentkezik, hogy az általa mint szerződő fél által megállapított feltételek mellett hajlandó szolgálatait a felek rendelkezésére bocsátani; a másik szerződő fél részéről a szerződési akarat ezen feltételek elfogadása melletti szolgáltatás igénybevételében nyilvánul meg. Így tehát adott jogviszonyban a posta és az annak szolgáltatását igénybevevő fél között a jogviszony keletkezésének időpontjában hallgatólagos szerződés jön létre a postai feltételek elfogadására és kifejezett szerződés valamely szolgáltatásnak az elfogadott feltételek mellett való igénybevételére, illetőleg teljesítésére nézve. Ha a fél a postát igénybe akarja venni, akkor a postai jogszabályokban előírt feltételeket kénytelen elfogadni és kényszerítve van arra, hogy a jogviszonyból származó esetleges jogigényei és kötelességei nem a köztörvények, hanem mindenkor a postai jogszabályok figyelembevételével mellett állapíttassanak meg.

A jogszabályok további feltétele, hogy az állami főhatalom hozza azokat létre és életviszonyokra vonatkozzanak. Oly cselekvési szabály, mely nem az állami főhatalomtól ered és nem életviszonyokat szabályoz, nem jogszabály.

A magyar postajog mint szabályösszesség is, éppen azért válik joggá, hogy a postai szabályok a legfőbb állami hatalom jogszabályalkotási tényén nyugosznak.

Minden postajogszabály mint a jog kifejezője empirikus, tehát tapasztalati adottságon épül fel. Nem önmagától létezik, hanem a jogalkotó hatalom hozza azokat létre. A jogalkotó hatalom új jogszabály létesítésénél a már meglévő jogszabályokból leszűrt tapasztalati tényekre támaszkodik s ily alapon teremti meg a későbbi, tökéletesebb jogot.

Ha a postai cselekvési szabály jogszabály, akkor benne a megvalósítás követelménye lép fel s mivel minden jogszabály valamely célnak a megvalósítására létesül, tehát a postai jogszabályoknak is céljuknak kell lenni. A cél tehát az a fogalom, melynek megvalósítására a jogszabály létrejön. Minden jogszabálynak a célja elsősorban az,

hogya a való életet a korábbi jogszabálynál inkább megközelítse és így értelemben a későbbi jog a szabályozott életviszonynak tökéletesebb kifejezője legyen. Ezen általános célon belül minden jogszabály külön cél megvalósítását is feladatául tűzi s ez lesz az adott jogszabály jellemzője. A jogbölcsélet akkor, mikor a cél meglételének szükségességét megállapítja, nem megy tovább ennél. Hogy mily célok érvényesüljenek és hogy a célok mily hatásokat legyenek hivatva elérni, a postapolitika feladata tárgyalni.

A jog mivel nem önmagától létezik, létrehozójának kell lenni. A jog megteremtője a jogalkotó hatalom, melyet a jog belső forrásaként szoktunk említeni szemben a külső jogforrással, ez utóbbi alatt azt a formát értvén, melyben a jog napvilágot lát, vagyis a jogszabályt.

Az állam jogi normákkal gondoskodik a postai életviszonyok szabályozásáról. Ezek a jogi normák államok és az állami főhatalom akaratmegnyilvánulásának milyensége szerint különbözők lehetnek. Ehhez képest a postajog forrásaiként a törvény és rendelet, ritkábban a szokásjog jelentkezik. Ez utóbbi nem írott jogforrás, szemben az előbbiekkal, melyeket írott jogforrásoknak szoktunk nevezni.

A magyar postajog szabályai írott jogforrások és az állami főhatalomnak mint jogalkotó hatalomnak jogszabály létesítő tényén alapulnak. A jogalkotásra elsősorban a törvényhozás illetékes és csak másodsorban a miniszter. Ez utóbbi csak oly irányban és terjedelemben, melyet a törvényhozás részére kijelöl, illetőleg nem kíván a maga részére fenntartani.

A magyar posta az állami közigazgatás egyik jelentős szerve, létezéséhez és fenntartásához elsőrendű állami és társadalmi érdek fűződik, így *életviszonyainak törvényi szabályozása* szükséges és indokolt volna.

Mennyit és milyen eredménnyel dolgozott a magyar posta 1930-ban.

Írta: Dr. KOVÁCS JÓZSEF m. kir. postatanácsos.

Erre nemcsak a postaintézet több mint 20.000 alkalmazottja kíváncsi, de jogosan érdekelheti a felelet Csonka-Magyarország 92.916 km² területén élő 8.683.740 főnyi lakosság minden egyes tagját úgyis mint adófizető polgárt, de úgyis, mint a magyar kir. posta ügyfeleit.

Nincs még egy olyan állami intézmény, melynek szolgáltatásai annyira általánosak, kisebb-nagyobb mértékben mindenkire kiterjedők lennének, mint a m. kir. postáé, melyet az ország közel 9 millió lakója hol ócsárol, hol dicsér, de nélkülözni ma már semmiképen sem tud. Ennek az intézetnek évi jelentése tehát bizonyára közérdekű. És érdekes is!

A szakember és nemzetgazdász részéről egyformán közérdeklődésre tarthatnak számot a posta forgalma és pénzügyi eredményeit feltüntető számoszlopok, melyek igazi fokmérői az ország gazdasági teljesítőképességének.

De túl a számszerű adatokon, melyeket a szerkesztő gondos figyelme fáradságtalanul hordott össze az évi jelentés 11 fejezetének 22 táblázatába és foglalt össze a szöveget magyarázó és az ellentéteket ügyesen érzékeltető 16 grafikus rajzba, a távolabb néző szemnek meg kell látnia a számoszlopok mögött szerényen meghúzódó óriási munkatömeget, azt az éjjel és napot, de különösen pihenést nem ismerő, naponként

önmagát áldozó lelkiismeretességet, mely-lyel a posta több mint 20.000 alkalmazottja megállás nélkül végezte testet- és lelket-öl munkáját 1830 postahivatal több ezerre tehető felvevőablakánál, 276 mozgóposta kilométert faló, állandóan mozgó kezelőko-csijában, és bonyolította le pihenés nélkül éjjel-nappali szolgálatban a 840 távbeszélő-központba kapcsolt 84.431 távbeszélő elő-fizető 165 milliót meghaladó helyi és 9 mil-liót meghaladó távolsági beszélgetését; adta-vette a folyton zakatoló távirógépe-ken azt a 3.300.000 táviratot, amelyre 3.700.000 távirati válasz érkezett a világ minden részéből, betüiben hordva ennek a tönkretett országnak minden reményét, örö-mét, könnyét, bánatát, üzleti- és gazdasági érdekeit és élniakarását a 90.000 kilométer hosszú dróthálózatot, amely az ország gaz-dasági szervezetének igazi ideghálózatát van hivatva képviselni.

A postaszemélyzet szorgalmának him-nuszát zengi az évi jelentésnek minden sora, minden adata; az a körülmény, hogy az 1930. évi működésről szóló évi jelentés kisebb terjedelemben és szerényebb külső-vel jelent meg, mint elődjei, az 1927., az 1928. és 1929. évről kiadott jelentések, nem jelent egyúttal visszaesést az intézet mű-ködésében és végső eredményeiben. Az in-tézet vezetőségének szerénységével és a gazdasági viszonyok változásához való al-kalmazkodásával magyarázható az évi je-lentésnek előző évi testvéreivel szemben megállapítható ama hiányossága is, hogy a magyar posta jellegzetesebb alkotásairól készített fényképfelvételek közlését, me-lyek pedig az előző évi jelentések gazdag adathalmazát olyan előnyösen díszítették, most mellőzte. Az évi jelentés előszava a nehéz gazdasági helyzettel reánk paran-csolt takarékosságra való törekvéssel ma-gyarázza az évi jelentés anyagának szűkebb keretek közé való szorítását. Ezekkel az adatokkal azonban érdemes részletesebben is foglalkozni.

Az évi jelentés adatai szerint a lakosság postai szükségletét 2747 postai szerv látja el. A postahivatalok száma 1830 volt, kö-zötté 124 kincstári (ebből Budapesten 39, vidéken 85), 1706 postamesteri hivatal (eb-ből Budapesten 63, vidéken 1643), 543 pos-taügynökség 276 mozgó- illetve kalauz-posta, mely utóbbiaknak száma 48-al csök-ken az előző évihez képest. Ezenkívül 16 mozgó és 54 kalauzpostája az évnek csak bi-zonyos szakában közlekedett. A tanyai gyűjtőhelyek száma 84, postai gyűjtőhely I és levélfelvevő vasutállomás 13 volt. Egy postahely átlag 34 km² területen 3161 la-kos postai küldeményeinek kezeléséről gon-doskodott.

Jelenti a posta, hogy 1930-ban kereken 492,282.000, 1929-ben pedig 498,199.000 le-velet, levelezőlapot, nyomtatványt, stb. le-vélpostai küldeményt szállított szana-szt a világ minden részébe.

Bármily jelentékenynek látszik is ez a levélforgalom, mégsem állja az összeha-sonlítást a területre és lakosság számára kisebb Ausztria postaforgalmával. A béke-kötés utáni Ausztria csak 83.833 km² terü-leten 6.5 millió lakos postaforgalmát bo-nyolítja le 2.253 postahely útján. A levél-postai küldemények összes darabszáma 969 millió, tehát megegyez az akkora, mint a magyar posta levélforgalma. Még kevésbé bírja az összehasonlítást a német birodalmi posta hasonló adataival, ahol 468.217 km² területen 64.1 millió lakos postáját 27.619 postahivatal dolgozza fel és az 1930. évben kezelt levélpostai küldemények darabszáma a 7672 milliót is meghaladta. Ez adatok összehasonlításánál természetesen figye-lembe kell venni a lakosság sűrűségét is. Amíg Németországban egy négyzetkilomé-terre 137, Ausztriában 79, Magyarországon pedig 93 lakos esik. A lakosság eme me-gosztásánál figyelembe kell venni azt a tényt, hogy Németausztria területének nagy része hegyvidék, ahol a lakosság el-helyezkedése természetszerűleg ritkább mint a jobbára alföldi jellegű Csonka-Magyarországon.

Az összeforgalmat tekintve a magyar posta levélforgalmának visszaesése az előző évvel szemben aránylag még csekély, mindössze 0.8%. De a gazdasági viszonyok rosszabbodása már az 1930. évi postaforga-lom alakulásánál is éreztette hatását, mert csaknem minden posta küldeményfajnál jelentékenyebb darabszám és értékcsökke-nés volt észlelhető. A kezelt küldemények darabszámában legnagyobb csökkenés — 8% — az értéklevelek, legkisebb — 0.7% — a levélpostai küldemények darabszámá-nál volt megállapítható. Annál feltűnőbb, hogy a postautalványok darabszámánál az előző évi forgalomhoz képest 6.6%-os emel-kedést állapít meg a jelentés.

A forgalom visszaesését az évi jelen-tés adatai szerint sem lehet az 1930. év novemberében végrehajtott általános dij-emelésre visszavezetni. Erre mutat az a körülmény is, hogy az 1930. év november havában történt tarifaemelésnél például a csomagtarifa nem változott, a csomagfor-galom mégis az előző évihez képest 4.6%-ot esett. Viszont a postatakarékpénztári csekk-befizetéseknel a tarifaemeléssel kapcsolat-ban újonnan rendszeresített csekkbefizetési díj ellenére a csekkbefizetések darabszáma 6.2%-al emelkedett a múlt évi forgalom-hoz képest.

A postaforgalom kedvezőtlen alakulására nézve jellemző adata még az évi jelentésnek az, hogy postai értékkikéladás címén 1930. évben közel 3 millió pengővel, tehát 7,9%-kal kevesebb folyt be, mint az előző 1929. év folyamán, noha a magánértékcikk-árusok száma (1930-ban 5.220), az 1929. éviékkal (4.784) szemben 436-al emelkedett. A postán szállított küldeményekből az ország minden lakosára 56,9 (1929-ben 57,5) darab jutott.

A posta által igénybevett vasuti vonalakon és a fenntartott járatú úton az 1930. év folyamán megtett kilométerek száma 33.796.000, tehát 9%-kal kevesebb volt, mint 1929. évben.

Postakezelés terén egyébként kiemeli az évi jelentés, hogy a londoni postaszervezés és egyezmények végrehajtásából folyó változások 1930. július 1-ével léptek életbe és azok keretében a külföldi forgalomban új levélpostai küldeményfaj, a kicsomagforgalom is berendezkedett.

Díjszabás szempontjából 1930. év folyamán két alkalommal történt lényegesebb változás. 1930. július 1-ével léptek érvénybe azok a díjváltozások, melyek a londoni szerződés végrehajtásával voltak kapcsolatban s melyek jobbra egyes különleges postai szolgáltatások díjainak változására terjedtek ki. 1930. november hó 15-ével pedig életbelépett a belföldi díjaknak általános, csomagdíjak kivételével csaknem minden küldeményfajra, sőt a táviróra és bizonyos vonatkozásban a távbeszélőre is kiterjedő díjemelése. Ezt a tarifaváltozást magasabb államháztartási érdekek kielégítése céljából volt kénytelen a magyar posta keresztülvinni, noha a gazdasági élet változása semmiképpen sem látszott alkalmasnak a tarifák emelésére.

A tárgyév folyamán a kereskedelmi forgalom élénkítése céljából rendszeresítette a magyar posta belföldi forgalomban a válaszdárra szánt ú. n. üzleti levélborítékot és levelezőlapot, melyet a címzettekől beszedendő kedvezményes díj ellenében feladók bérmentetlenül adhatnak postára; a feladó postaküldeményeiben jövőben nemcsak saját üzletére vonatkozó, hanem tetszés szerinti szövegű hirdetést is elhelyezhet; a budapesti sürgős küldeményeknél megengedték az éjjeli kézbesítés kikötését; rendszeresítették a címezetlen árumintaküldeményeket, az ajánlott küldeményeknél pedig a feladóvevény kiállítását intézményesen a feladóra bízták.

A bérmentesítőgépek száma 1930. év végén 116 (1929-ben 83) volt. A 17 vámközetítőhivatal az év folyamán összesen 1.095.000 darab csomagot és 122.000 drb. külföldi levélpostai küldeményt vámkezelt.

Kártérítésre került 885 drb. könyvelt kül-

demény, 36.618, (1929-ben 947 drb., 33.668) P értékben, mely számadatok összehasonlítóva a postán szállított küldemények darabszámával és értékével, legjobban bizonyítanak a személyzet megbízhatósága mellett.

Nagyon tanulságosak az évi jelentésnek a különleges postai szolgáltatásokra vonatkozó következő adatai (összehasonlítás céljából az 1929. évre vonatkozó hasonló adatokat zárjelbe téve szintén közöljük): közúti pótdíjjal terhelt csomagok darabszáma volt 1.405.000 (1.436.000); fekbérelt terhelt küldemények darabszáma 99.372 (173.624); a házhoz kézbesített csomagok darabszáma volt 1.405.000 (1.436.000); fekbérelt terhelt küldemények darabszáma 99.372 (173.624); 5.725.000 (256.000); utalványoké 8.131.000 (6.620.000); az expresszküldemények darabszáma 1.396.000 (1.691.000); tértivevényes küldemények száma: 939.000 (1.050.000); zárostáska bérlők száma: 1526 (1463); elégtelen vagy gyenge burkolás miatt sérült csomagok darabszáma 6.168 (5.268); fiók- és raktárbérlők száma 14.247 (13.491); utánvétel elengedését vagy leszállítását kérték 5.782 (4.901) esetben; visszavételt, illetőleg címváltoztatást kértek: 6.833 (5.898) esetben; a hivatalokhoz érkezett tudakozványok darabszáma 25.067 (29.185); a bíróságok által lefoglalt küldemények darabszáma 2.908 (1273); az érvényes meghatalmazások darabszáma 64.000 (60.647); a kézbesítetlen csomagokra vonatkozó viszajelentések száma 54.813 (58.974) volt.

A m. kir. posta gépjárműveinek száma 1931. év folyamán 8 új kocsit beállításával szaporodott. A kocsik állománya az év végén 257 drb. volt; ebből 12 személyszállító kocsit és 48 autóbust, mely utóbbiakból vidéken 28 volt üzemben. Az autóbuszok 17 közúti vonalon összesen 541.935 útast szállítottak s e címen elért bruttó bevételük 463.093 P volt.

A távirószolgálatot 1685 állami és 925 vasuti táviróhivatal látta el. A táviratok összdarabszáma 4.455.000 (1929-ben 4.999.000 1928-ban 5.029.000) volt. A forgalomcsökkenés, mely nemcsak a darab-, hanem a szószámokban is mutatkozik, évről-évre nagyobb, noha a táviróhivatalok száma 2,7%-os növekedést mutat. A táviróforgalom csökkenését az évi jelentés is általános jelenségnek veszi, mely elsősorban a távbeszélő jelentőségének felismerésével áll összefüggésben és közös jelenség csaknem az egész világ táviróüzeméinél.

1930. év folyamán rendelkezés történt a táviratok belkezelési időtartamának szabályozására. Ezt Budapesten 10, nagyobb vidéki hivataloknál 5, kisebb hivataloknál pedig 1—2 percben állapították meg; szabályozást nyert a fiókhivataloktól össze-

szegyűjtött táviratok gyűjtési szolgálata; intézkedések történtek a táviratok gyorsabb kézbesítésének biztosítására. Ez év folyamán engedték meg az utalványtáviratoknak távbeszélőn való közvetítését; a vidéki gazdatársadalom tájékoztatása céljából pedig a budapesti gabonatözsde árfolyamait valamennyi postahivatallal táviratilag közlik; ugyanekkor intézkedés történt a körözvénytáviratok kezelési rendjének újraszabályozására is.

A távbeszélő szolgálatot 1666 távbeszélő-hivatal, az előző évnél 85 új hivatallal több látta el; ma már átlag 5212 lakosra és 56 km²-re esik 1—1 távbeszélőhivatal. A távbeszélőközpontok száma (1426) az előző évhez (1371) képest 4%-kal emelkedett. Az 1930. év végén 84.431 távbeszélő állomás volt bekapcsolva, ami az előző évi állomások számához (78.831) 7.1%-os emelkedést mutat. Az automata központokba kapcsolt állomások száma 35.385 volt. 1930. év folyamán üzembehelyezték a budapesti Teréz, továbbá a szegedi és a pécsi automataközpontokat. A távbeszélgetések összdarabszáma (171 millió) csekély mértékben (0.6%-kal) csökkent az 1929. évhez képest. A csökkenés a helyi és a belföldi távolsági forgalomra esik, míg a nemzetközi forgalomban váltott beszélgetések száma növekvőben. Az összes távbeszélgetések 96.8%-a a helyi forgalomra esik, mely az előző évhez képest 0.5%-kal csökkent. A csökkenés okát az évi jelentés egyrészt a helyi beszélgetések egyenkénti díjazására történt áttérésben, másrészt abban látja, hogy a „Matart“ által felállított utcai nyilvános távbeszélő állomások állandó szaporítása a postai nyilvános távbeszélő állomások forgalmának 27%-át elvonta. Egy lakosra 1930. évi forgalmi adatok szerint átlag 19.8 beszélgetés esik.

Az 1930. november hó 15.-én életbeléptetett új távbeszélődíjzabás vidéken is a beszélgetésenkénti való díjazási rendszert vezette be. Ezenkívül több díjtételnél feltételekhez kötött mérséklést engedélyeztek.

A rádióelőfizetők száma 1930. év végén 302.909 volt. (1929-ben 266.567) Ez az emelkedés a múlt évihez képest 15.51%-ot tett ki. Az előfizetők számát a lakosság számarányához viszonyítva Magyarország a 6-ik helyen áll az európai nemzetek sorában. A rádió részvénytársaság 1930-ban is pénzbeli jutalmat osztott ki ama postahivatalok személyzete között, akik a lakosság számarányához képest a legtöbb rádió-előfizetőt gyűjtötték. Az előfizetőknél bekapcsolva lévő készülékek közül 194.167 detektorral működik; külső antennával van felszerelve 252.677 állomás; az év folyamán kiadott új engedélyek száma 85.190, megszűnt 43.848 engedély érvénye; lepecsé-

teltek 13.686 állomást, Engedély nélküli rádió miatt 4.520 esetben tettek feljelentést. A rádióval kapcsolatban emelt panaszoknak a száma 1.379-re rúgott.

Ha most már a magyar posta pénzügyi eredményét vizsgáljuk, meg kell állapítani, hogy az 1929—30. költségvetési évben 105,730,000 P bevétel és 99,434,000 P kiadás mellett a mérleg 6,296,000 P felesleggel zárult. Minthogy az előző, tehát az 1928—29. költségvetési évi mérleg 7,636,000 P felesleget tüntetett fel, az 1929—30. költségvetési év mérlege az előzővel szemben 17.6%-os csökkenést mutat.

A bevételek oroszlánrészét (57,912,000 P) ez évben is a posta szolgáltatta. A táviró (4,081,000), a távbeszélő (35,224,000) és a rádió (3,950,000) együttesen csak 43 millió 255,000 P bevételt mutat fel. Ezzel szemben különböző címenek történt táviró-távbeszélő beruházásokra 21,803,000 P számoltatott el soronkívüli kiadások címén.

A postaintézet 1930. évben összesen 21.036 főnyi személyzetet foglalkoztatott. Ebből 13.412 kincstári, 7.624 postamesteri. A kincstári személyzet megoszlása a következő volt: fogalmazási szaknál 300, műszakinál 115, számvevőségéknél 141, forgalmi szaknál 1.733, üzemi férfi szaknál 1.364, üzemi női tisztviselőknél 1.486, műszaki üzemi alkalmazottaknál 370, kezelői személyzet 499, díjnokok 784, műszaki segédszemélyzet 753, altisztek 5.116, és kisegítőszolgák 751 fő.

A közigazgatás racionalizálását a posta is megindította és ennek keretében az év folyamán gazdasági és célszerűségi okokból a hatásköröket szabályozták, és az ügyek egész sorozatának intézését alsófokú hatóságra bízták; a kiküldetési illetményeket 1931. évi január hó 1-étől takarékosági okokból leszállították; a fegyelmi rendtartás az időközi rendelkezések figyelembevételével új szövegben jelentették meg; az év folyamán 100 forgalmi díjnokot vettek fel, a forgalmi személyzet utánpótlásának biztosítására, 100-at pedig későbbi felvételre előjegyeztek.

A személyzet elméleti kiképzése a szokásos mederben és a már eddigi évi jelentésekben ismertetett tanfolyamok keretében történt. A posta személyzeti létszáma az előző évhez képest 70 fővel szaporodott. Ebből a kincstári személyzetre 7, a postamesteri személyzetre pedig 63 főnyi szaporodás esik. Az évi jelentés kiemeli az üzemi jutalékrendszernek a posta személyzeti gazdálkodásával való szoros kapcsolatát és annak jó hatását, amely egyedül teszi lehetővé, hogy az 1924. év óta egyre emelkedő forgalmat a személyzet jelentéktelen szaporításával panaszmentesen tudta a posta ellátni.

Fegyelmi eljárást 134 esetben indítottak és pedig 25 tisztviselő, 50 postamester és 59 altiszt ellen; az előző évivel szemben az emelkedés 22. Fegyelmi úton 32 alkalmazott bocsátatott el a postai szolgálatból.

A betegbiztosítóintézet működését megvilágító adatok különösen tanulságosak. Az évi jelentés kimutatja, hogy a 2%-os tagjárulékból és 2%-os állami hozzájárulásból 1—1 tag után a betegségi intézetnek 67 P 26 f bevétele, a kiadásokból pedig 66 P 36 f átlagos kiadás esik.

Az év folyamán a férfi alkalmazottak 130.656, a női alkalmazottak 54.664 napig voltak betegség címén szolgálatuktól távol. Ez azt jelenti, hogy a férfi alkalmazottak 46.8%-a, a női alkalmazottak 68.5 százaléka volt 1930-ban beteg. Az egy alkalmazottra eső átlagos betegségi napok száma férfiaknál 26, nőknél 31 volt. (1929-ben férfiaknál 23, nőknél 30 beteg nap esett).

Az intézet kötelékéből 1930. év folyamán 391 kincstári alkalmazott vált ki, és

pedig 208 nyugdíjazás, 2 végkielégítés, 35 felmentés, 30 lemondás, 37 elbocsátás, 74 halál és 5 törless címén.

Rendes szabadságát az összes személyzet 95.3%-a igénybe vette. Egy főre átlag 21 szabadságnap esett.

A jóléti alapítvány 1930. évben 1.331 esetben 48.577 P készpénzsegélyt, 660 esetben 67.737 P temetési segélyt, 678 gyermeknek 12.568 P értékben ruhasegélyt osztott ki. A nyaraltatás költségei 14.468 P-t tettek ki, 286 gyermek után; babakelengyét 320 esetben 6.119 P értékben osztott ki. Megnyitotta a jóléti alapítvány a hévizi üdülőházat is, melyben 120 férőhely van. A telep 45%-os melegvíze kitűnő gyógyfürdőt táplál. A hévizi üdülőt a csonka idényben is 224 alkalmazott vette igénybe.

A felsorolt adatok tökéletesen kerek képét adják a magyar kir. posta 1930. évi működésének. Az évi jelentést francia szövegezésben a külföldi igazgatások is megkapták.

JOGESETEK ÉS JOGGYAKORLAT.

Cas juridiques et jurisprudence.

Döntőbírói ítélet a francia és görög postaigazgatások között felmerült vitás esetben.

A berni nemzetközi postairoda közlése alapján ismerteti:

Dr. RÁCZ ALFONZ m. kir. postatanácsos.

Jugement arbitral concernant un différend surgi entre les Administrations postales française et grecque.

A francia és görög postaigazgatások között csomagleszámolásból eredő követelés kiegyenlítése tárgyában vita támadt, amelynek eldöntését választott bírák ítéletére bízták. A francia igazgatás a japánt, a görög pedig a németet kérte fel döntőbíróul. A döntőbírák azonban nem tudtak meg egyezni, mire a berni nemzetközi postairoda a dán igazgatást kérte fel, hogy végérvényesen döntsön el a vitát.

Ennek az érdekes vitás kérdésnek, amelynek eldöntését harmadik döntőbíró ítéletére kellett bízni, a tárgya a következő volt.

Az 1919. évben Franciaország és Görögország között váltott csomagokra vonatkozó leszámolás Görögország javára 54.280.45 frank követelést eredményezett. A francia postaigazgatás a követelés kiegyenlítésére 1921. augusztus havában egy 54.280.45 drachmáról szóló csekket küldött.

A görög igazgatás a csekket nem fogadta el s a római szerződés foganatosító szabályzata XVIII. cikkének 5. pontja értelmében effektív frankban vagy aranyfrankban kívánta a kiegyenlítést. A francia igazgatás e kívánságot azzal az indoklással tagadta meg, hogy az 1915-től 1918. évekre szóló csomagleszámolásból eredő követeléseket is drachmában egyenlítették ki, jóllehet ez neki számottevő veszteséget jelentett s ez ellen a görög igazgatásnak sohasem volt kifogása. Véleménye szerint tehát közte és a görög igazgatás között mintegy hallgatólagos külön megegyezés létesült arra nézve, hogy a kiegyenlítésnek ezt a módját használja.

A görög igazgatás elismerte, hogy az 1915-től 1918. évekre szóló követeléseknek drachmában történt kiegyenlítését kifogás nélkül elfogadta. Hangsúlyozta azonban, hogy ebben az időben a drachma és az

aranyfrank értéke között nem volt különbség és ezért nem lehetett oka arra, hogy a drachmáról szóló csekket visszautasítsa. Az 1919. év óta azonban a drachma értéke folyton csökkent, úgyhogy 1925-ben 54.280 drachma értéke alig volt 3500 aranyfrank. Véleménye szerint tehát joggal utasította vissza az 1919. évi követelés kiegyenlítésére 1921-ben küldött drachmáról szóló csekket s joggal követelte az effektív frankban történő kiegyenlítést.

Igaza volt-e a görög igazgatásnak, vagy a francia igazgatás álláspontja volt a helyes, erre nézve kellett volna a bírának felkért német és japán igazgatásoknak dönteni. Véleményük azonban egymással ellentétes volt s így közös ítéletben nem tudtak megegyezni.

Nem lesz érdektelen, ha döntőbírák ellentétes véleményével külön-külön is foglalkozunk.

A német igazgatás véleményében elsősorban azt vizsgálja, hogy volt-e a francia és görög igazgatás között a fizetések teljesítésére nézve írásba foglalt megegyezés s megállapítja, hogy a rendelkezésre álló iratok alapján ilyen megegyezés nyomai nem találhatók. Megállapítja továbbá, hogy a csomagleszámolásból eredő frankról (nem francia frank) szóló 1915., 1916. és 1917. évi görög követeléseket 1919. június havában a frank összeg névértékének megfelelő drachmáról kiállított csekkel egyenlítették ki, míg az 1918. évi görög követelést a francia igazgatás javaslatára úgy rendezték, hogy azt a francia igazgatásnak az utánvételi forgalomból eredő s francia frankról szóló követelésébe betudták. Ez utóbbi kiegyenlítésnél a drachmát még egyenlő értékűnek vették a frankkal, vagyis az 1918. évi 73.677.90 frank görög követelés fejében 73.677.90 drachmát számítottak s ez utóbbi összeget 66 drachma = 100 francia frank árfolyamon számították át francia frankra.

Ezekből az előzményekből — mondja a német vélemény — azonban nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a görög igazgatás a drachmát a jövőre nézve is egyenlő értékűnek tartozott volna elfogadni a leszámolás frank összegével. Amidőn ugyanis a drachma mindjobban és jobban veszített értékéből, a görög igazgatás joggal utasíthatta vissza azt, hogy követelését a francia igazgatás drachmával egyenlítsse ki. Az a körülmény, hogy az előző kiegyenlítéseknél a francia igazgatást veszteségek érheték, most nem jöhet számításba. A francia igazgatásnak nem kellett volna annak idején beleegyezni oly kiegyenlítésbe, amely ránézve kedvezőtlen. A továbbiakban a

német igazgatás a következőket állapítja meg.

A francia igazgatás a tartozásoknak aranyfrankban történő kiegyenlítésére nem volt hajlandó. Nem volt hajlandó arra sem, hogy a jelen esetben a saját kívánságát alkalmazza, amelyet a madridi kongresszus tárgyalásai alkalmával juttatott kifejezésre. Ez a kívánság tudniillik az volt, hogy a postaigazgatások az összes még kiegyenlítettlen effektív frankról szóló tartozásokat 1921. év végéig általában aranyfrankban egyenlítsék ki. Sőt a francia frankban történő kiegyenlítést is visszautasította s mindezt csakis azért, mert úgy az egyik, mint a másik kiegyenlítési mód ránézve veszteséget jelentett. Ez az állítás, amennyiben az aranyfrankra vonatkozik, nem vonható kétségbe — folytatja érvelését a német igazgatás. A francia igazgatás ugyanis, jóllehet a francia frank árfolyama 1919-ben már hanyatlott, a postai díjakat nem emelte fel. Ha tehát a csomagdíjakból a Görögországra eső hányadot neki most aranyfrankban kell fizetnie, kétségkívül veszteséget szenved. Másrésztől viszont Franciaországnak az az óhaja, hogy tartozását drachmában fizethesse. Görögországnak jelentene veszteséget.

A német igazgatás szerint tehát a döntőbírói ítéletnek az volna a feladata, hogy a kérdést világosabb rendelkezések hiányában úgy oldja meg, hogy egyik fél se károsodjék a másik előnyére és a felmerülő veszteséget mindenesetre a lehető legpontosabban számítsa ki s azt a minimumra csökkentse.

Szerinte ennek a célnak elérésére a legigazságosabb megoldás az volna, ha a francia igazgatás a francia frankban beszedett díjakból a görög igazgatásra eső hányadot oly értékben térítené meg, amilyen értéke volt ezeknek a francia frank díjaknak 1919-ben a csomag feladásának időpontjában az amerikai dollárhoz viszonyítva. Minthogy az amerikai dollárnak a francia frankhoz viszonyított évi középárfolyama 1919-ben 1 dollár = 7.2525 francia frank volt, az 54.280.45 frankot kitevő francia tartozás, amely a francia frankban beszedett csomagdíjakból állott elő, 7.484.38 amerikai dollárt, vagy 38.787.80 aranyfrankot jelentene. Ilymódon Görögország oly összeget kapna, amely leginkább felel meg a követelés aranyfrank értékének, Franciaország viszont annak az összegnek aranyfrank értékét térítené meg, amelyet annakidején tévleg beszedett.

Ezenkívül a német igazgatás álláspontja szerint a francia igazgatásnak 1921. november 1-től kezdve a 7.484.38 dollár összeg után 5% kamatot is kellene fizetni.

Igy vélekedett e kérdésben a német igazgatás. A japán teljesen ellentétes álláspontra helyezkedett.

A japán igazgatás véleményében szintén elfogadja azt, hogy a fizetések teljesítésére nézve a vitás felek között írott megegyezés nem jött létre. Abból a körülményből azonban, hogy a görög igazgatásnak több éven át nem volt kifogása a drachmában történt kiegyenlítés ellen, azt a következtetést vonja le, hogy a két igazgatás között hallgatólagos megegyezés jött létre a drachmában történő kiegyenlítésre. Sőt még tovább is megy s kijelenti, hogy miután az 1918. és az 1919. évi díjak kiegyenlítése között csak két hónap telt el, teljesen indokolt volt, hogy a francia igazgatás drachmáról szóló csekket küldött. Ez alól a fizetési mód alól kivételnek csak akkor lett volna helye, ha a görög igazgatás javaslatot tett volna az előző évek fizetési módozatainak megváltoztatására. A görög igazgatásnak tehát — mondja a japán igazgatás —, ha nem óhajtotta a multban történt kiegyenlítési mód újabb alkalmazását, ezt az óhaját idejében, vagyis a kiegyenlítés megtörténte előtt kellett volna közölnie. Ilyenformán a japán igazgatás nehezen tudja megérteni, hogy a görög igazgatás visszaküldte a csekket oly indokolással, hogy az neki veszteséget okoz, jöllehet a csekk ugyanolyan volt, mint az előbbieket s más fizetési módra nézve pedig javaslat nem történt.

A japán igazgatás szerint abban az esetben, ha a görög igazgatás követelésének, amely effektív frankban kívánja a kiegyenlítést, mert a drachmában való kiegyenlítés költsönös megegyezés hiányában nem indokolt, helyt adnának, akkor ezt nemcsak kizárólag az 1919. évi lezárolásnál, hanem az azt megelőző lezárolások kiegyenlítésénél is alkalmazni kellene, vagyis azokat revizió alá kellene venni.

Gyakorlati szempontból is a japán igazgatás azt tartja igazságosnak, hogy ne juttassák nyereséghez mindig ugyanazt a felet, vagyis ha Franciaországot a német igazgatás véleménye szerint is az 1918. évi bezárólag terjedő lezárolások kiegyenlítése körül veszteségek érték, nem volna igazságos, hogy az 1919. évi kiegyenlítésnél ismét őt érje veszteség. Sőt a japán igazgatás egyenesen barátságtalan eljárásnak minősíti azt, hogy a görög igazgatás elfogadja a drachmában történt fizetést akkor, amidőn az neki hasznot jelent s megtagadja azt, amidőn az neki kárt okoz.

Ami pedig a német igazgatásnak fentebb ismertetett azt a megállapítását illeti, hogy a francia igazgatás nem volt hajlandó arra sem, hogy a szóbanlevő 1919. évi lezáro-

lás kiegyenlítésénél az ő saját kívánságát alkalmazza, amelyet a madridi kongresszus tárgyalásai alkalmával juttatott kifejezésre s amely szerint a szóbanlevő lezárolásból eredő követelést aranyfrankban kellene kiegyenlíteni, a japán igazgatás úgy véli, hogy a francia igazgatásnak ez az elutasító álláspontja nincs ellentétben a madridi kongresszusnak az aranyfrankban történő kiegyenlítés tárgyában hozott határozatával, mert ez a határozat csak kívánság s kötelező ereje nincsen. Sőt a francia igazgatás ugyanakkor, amidőn a kongresszus ezt a határozatot elfogadta, azt az akaratát is kifejezte, hogy az effektív frankra vonatkozó magyarázatnak nem szabad visszaható erőt tulajdonítani.

A japán igazgatás előadott indokai alapján arra a következtetésre jut, hogy a görög igazgatás tartozik elfogadni az előző évekhez hasonlóan az 1919. évre is a drachmában történő kiegyenlítést, vagy pedig tartozik elfogadni azt, hogy az összes 1915-től 1919. évekre terjedő lezárolásokat „frank”-ban egyenlítsék ki oly feltétellel, hogy a Franciaország által francia frankban szedett díjaknak Górgországra eső hányadát ez utóbbi abban az értékben kapja meg, amelyet a csomagok feladásakor az aranyfranknak tulajdonítottak. A kamatfizetésre nézve pedig a következőképp vélekedik:

Az 1919. évi lezárolásból eredő görög követelésnek drachmában való kiegyenlítése a nemzetközi szerződés határozmányainak megfelel, mert a két fél között az ilyen kiegyenlítési módra nézve hallgatólagos megegyezés létesült. Ha tehát a drachmában való kiegyenlítés jogos, akkor a francia igazgatást — jöllehet a görög igazgatás a szóbanlevő csekket visszaküldte — kamatfizetésre kötelezni nem lehet.

A japán vélemény, mint látjuk, teljesen ellenkezett a német véleménnyel s így közös megegyezéssel hozandó ítéletről nem is lehetett szó.

Következik már most a dán igazgatás álláspontja, amely alapját képezte a végleges döntésnek.

A dán igazgatás ítéletének indokolásában mindenekelőtt azzal foglalkozik, hogy mit kell érteni az „effektív frank” kifejezés alatt s a következőket mondja:

„A frank szó alatt, amellyel minden további magyarázat nélkül a madridi szerződést megelőző szerződésekben mindenütt találkozunk, azt a pénzegységet kell érteni, amely a szerződések kötésének idejében e név alatt úgy Franciaországban, mint mindazon országokban érvényben volt, amelyek az 1885. évi november hó 6-án létesült latin pénzünióhoz tartoztak.

Ez a frank aranypénz.

Ami pedig az „effektív“ kifejezést illeti, ez azt akarja jelenteni, hogy a szóbanlevő összeget a hitelező valódi, érvényes és törvényes pénznemben veheti fel.

A háború következtében és főképpen a fegyverszünet óta a pénznek különböző államokban beállott értékcsökkenését 1906-ban nem lehetett előrelátni. Ennek az értékcsökkenésnek következtében a számadásoknak aranypénzben való kiegyenlítése és a díjaknak az ilyen kiegyenlítéshez mért megállapítása ki volt zárva.

A különböző országok mindegyike tehát a saját országa pénzét használta a számadásokban s ehhez az igazgatások a lehető séghez kéne alkalmazkodtak.

A madridi kongresszusnak érdeme volt az, hogy az előző kongresszusok frank pénzét, hogy úgy mondjuk helyreállította, amennyiben elfogadta az aranyfrankot s megállapította annak értékét. Természetes, hogy a kongresszus vonatkozó határozata csak a jövőre nézve volt érvényes. A kongresszus azonban kifejezte azt az óhaját, hogy az igazgatások külön egyezmények hiányában a háború alatti számadásokat a madridi szerződés érvénybelépéséig aranyfrank alapon egyenlítsék ki. Ez az elv nem vonatkozik a már teljesen kiegyenlített számadásokra.“

Ezeknek az általános érdekű megállapításoknak előrebocsátása után a dán igazgatás a francia és görög igazgatás között felmerült vitára nézve kijelenti, hogy miután nem kongresszusi határozatról, hanem csak óhajról van szó, nevezetesen olyan óhajról, amely postai szállításhól eredő számadások követelésének kiegyenlítésére vonatkozik és figyelembevételét az a körülményt is, hogy a francia delegáció a madridi kongresszuson e tárgyban fenntartással is élt. lehetetlen Görögországnak olyan jogát elismerni, hogy aranyfrankban követelhesse az 1919. évi leszámolásból eredő tartozás kiegyenlítését. A vitás leszámolást tehát olyanakk kell tekinteni — mondja a dán igazgatás —, mint amely nemzeti pénznemben van kiállítva s ennélfogva — úgy mint azelőtt — a Görögország javára eső frankösszeget ugyanolyan összegű drachmával kell egyenlő értékűnek venni.

A fizetés pillanatában azonban a dán igazgatás szerint felmerül az a kérdés, hogy milyen drachmáról szól a követelés? Azalatt az idő alatt ugyanis, amely a számadás elfogadása és a fizetés megtörténte között eltelt, a drachma árfolyama változhatott. A jelen eset elbírálásánál tehát — folytatja érvelését a dán igazgatás — az 1918. évi csomagleszámolás kiegyenli-

tése fontos szerepet játszik. Nem lehet ugyanis ezen a kiegyenlítésen átsiklani akkor, amidőn a görög kívánságot, t. i. hogy az 1919. évi csomagleszámolás frankösszeget aranyfranknak tekintsék, nem fogadjuk el. Az 1918. évi csomagleszámolás kiegyenlítésénél a francia igazgatás az 1919. év négy utolsó hónapjára eső francia frankról szóló utánvételi utványleszámolásba betudta az 1918. évi csomagleszámolásból eredő drachmáról szóló végösszeget oly módon, hogy a drachmaösszeget 66 drachma = 100 francia frank árfolyamon számította át s ezzel az 1918. évi csomagleszámolás drachmáról szóló végösszegének olyan értéket tulajdonított, amely megfelel a drachma és a francia frank közötti árfolyamoknak az alatt az idő alatt, amelyre a csomagleszámolás vonatkozott. (A kompenzáció után fennmaradó 39.228.97 francia frank tartozást a görög igazgatás 1921. évi június havában ki is egyenlítette.)

A dán igazgatás véleménye szerint a görög igazgatásnak ioga van ahhoz, hogy az 1919. évi csomagleszámolás kiegyenlítésénél is ugyanígy járjanak el vele. Eszerint tehát az 1919. évi csomagleszámolásból eredő drachmaösszegekről szóló követelést át kellene számítani francia frankra. Az átszámításra nézve pedig a legbiztosabb mód az volna, ha a drachmának a francia frankhoz viszonyított értékét az amerikai dollárnak 1919. évi középárfolyama alapján állapítanák meg. (Ez a középárfolyam 1 dollár = 7.2575 francia frank és 1 dollár = 5.69 drachma.)

A dán igazgatás úgy gondolja, hogy ennek az egész 1919. évre vonatkozó dollárárfolyamnak alkalmazása leginkább felel meg a szerződés szellemének, amely az „effektív“ szóban jut kifejezésre s ami azt jelenti, hogy a tartozást a valódi értékben kell kiegyenlíteni, vagyis abban az értékben, amelyet az a keletkezése pillanatában jelentett.

Ily módon Görögországnak 54.280.49 drachma helyett 69.186.09 francia frankot kellene kapnia. Ezt az összeget azután a dollárnak a fizetés napján érvényes árfolyama alapján át kellene számítani aranyfrankra.

Minthogy 1921. augusztus havában, vagyis akkor, amidőn Franciaország Görögországnak megküldte az 1919. évi leszámolás végösszegének kiegyenlítésére szolgáló csekket, 1 dollár 13.22 francia frankot tett ki, Görögország követelése a fizetés napján 27.122.30 aranyfrankot tenne ki.

Ami pedig a kamatfizetéseket illeti, a dán igazgatás álláspontja az, hogy Görögország a Franciaország által 1921-ben neki küldött csekket fenntartással elfogadhatta

volna. Franciaországtól tehát csak azután az összeg után lehet kamatot követelni, amely megfelel a Görögországot a fentiek szerint megillető 27.122.30 aranyfrank összeg és az 1921-ben küldött aranyfrankra átszámított drachmaösszeg közötti különbözetnek. Ez az összeg pedig 11.156.99 aranyfrank.

Az előadott indokok alapján a dán igazgatás ítélete így szól:

„A francia igazgatás 1930. szeptember hó végéig tartozik a görög igazgatásnak

27.122.30 aranyfranknak megfelelő drachmaösszeget fizetni, Ezenkívül fizetni tartozik még 1921. szeptember hó 1-től számítva 11.156.99 aranyfranknak megfelelő drachmaösszeg után a francia takarékpénztárak által megállapított, de 5%-ot meg nem haladó kamatot.

Az egész tartozást 1930. évi szeptember hó vége előtt kell kiegyenlíteni, ha ez nem történik meg, úgy a tartozás után 1930. évi október hó 1-től kezdve 5% kamatot kell fizetni.“

ELMÉLET — GYAKORLAT.

Théorie — Pratique.

Ebben a rovatban az összes posta, táviró, távbeszélő és rádió körébe vágó, érdekesebb elvi kérdésekben kívánunk olvasóinknak tájékoztatást adni. Bárkitől bejövő, általános érdeklődésre számotartó elvi kérdésre is válaszolunk, elsősorban azonban azokat a kérdéseket ismertetjük, amelyekben a felmerült esetek kapcsán már hivatalos magyarázat adatott, állásfoglalás történt. Hisszük, hogy a posta elvi kérdései iránt érdeklődő olvasóinknak ezzel a rovatval hasznos szolgálatot teszünk. Amennyiben a kérdés hivatalos tárgyalás anyaga volt, a szöveg végén az ügyiratszámot adjuk meg, ellenkező esetben pedig „Beküldött kérdés” megjelöléssel jelezzük, hogy az hozzánk intézett kérdésre adott válasz.

1. Meghatalmazás.

Egy bejegyzett részvénytársaság által adott s cégszerűen aláírt postai meghatalmazáson az aláírások valódiságát hogyan őrzi ellen és hogyan igazolja a postahivatal akkor, ha a meghatalmazást nem a posta képviselője előtt irták alá és az aláírók külföldön tartózkodnak, tehát ebből a célból sem a postahivatalnál meg nem jelenhetnek, sem az aláírásokat a Postaüzleti Szabályzat 72. §. 2. pontja értelmében közjegyzővel, bírósággal, előljárósággal nem hitelesítették?

Ilyenkor a meghatalmazáson lévő aláírások valódiságának megállapítására címpéldányt kell a részvénytársaságtól megkövetelni. Erre a célra csak olyan címpéldány fogadható el, amelyen a cég-aláírások bejegyzésének megtörténtét a cégbíróság záradékkal igazolja. A cégbíróság által így záradékolt címpéldány alapján a meghatalmazáson lévő aláírásokat a bemutatott címpéldányon lévő aláírásokkal gondosan és körültekintéssel össze kell hasonlítani. Ha az aláírások egyeznek, a meghatalmazáson elő kell jegyezni, hogy az aláírások igazolása a cégbíróság által mikor, mily szám alatt záradékolt címpéldány alapján történt. (71.360/1932. X. 4.)

2. Az átvétel elismerése.

Valamely részvénytársaság, szövetkezet vagy társas cég címére szóló küldemény

átvételére a Postaüzleti Szabályzat 71. §. 3. pontja szerint bármelyik igazgatósági tag, beltág, illetve társasági tag jogosult. Hogyan egyeztethető ez össze a Postaüzleti Szabályzat 74. §. 1. pontjának azzal a rendelkezésével, hogy a cégeknek szóló küldemények átvételének elismerését a cégjegyzésben előírt módon kell végezni, tekintettel arra, hogy a legtöbb esetben a cégek jegyzése csak két vagy több együttes aláírással történhetik?

A Postaüzleti Szabályzat 71. §-ában foglaltak azt sorolják fel, hogy a postára adott küldemények átvételére kik jogosultak. Az átvételi jogosultság elbírálásánál tehát az ebben a szakaszban foglaltak az irányadók.

A Postaüzleti Szabályzat 74. §-a csak azt szabályozza, hogy az átvételre jogosult személy a küldemény átvételét miként tartozik elismerni. Az átvétel elismerése általában az átvételre jogosult névaláírásával történik. Az a szabály, hogy a cégeknek szóló küldemények átvételénél az átvető aláírását a cégjegyzésben előírt módon kell végezni, azt jelenti, hogy a Postaüzleti Szabályzat 71. §. 3. pontja szerint az átvételre jogosult igazgatósági tag, beltág, társasági tag aláírásán kívül még annak a cégnek a bélyegzőjét (cégszövegét) is köteles alkalmazni, amelynek nevében a küldeményt átvette. (70.242/1932. X. 4.)

3. Nyomdai terméknek árumintaként való minősítése.

Milyen küldeményként kell díjazni egy olyan összehajtogatott papírzacskót, amelyet a feladó a papírzacskó mintájául küld, de egyúttal arra a mintául küldött zacskó ajánlására, árára stb. vonatkozó körözvényt is sokszorosított?

Ez díjszabás szempontjából az egybecsomagolt küldemény (nyomatvány és áruminta) fogalma alá esik. A küldemény ugyanis elsősorban az ajánlott papíryananyag ipari feldolgozásából származó árunak a mintája, mely mintára azután nyomdai úton szöveg is készült. Az a körülmény, hogy a papírzacskó ajánlására vonatkozó körözvényt nem külön papírlapra, hanem magára a mintául szolgáló papírzacskóra nyomatták, a lényegen nem változtat. (75.892/1931. X. 4.)

4. Csomagoknál kézbesíthetlenség esete előzetes intézkedés.

Mi a következménye annak, ha valamely csomag feladója a londoni postaegyezményt fogantató szabályzat 8. cikkében foglalt annak a feltételnek, hogy kézbesíthetlenség esetére a szállítólevél hátlapján előre rendelkezni tartozik, nem tesz eleget? Vajon ok-e ez a felvétel megtagadására?

Ez a felvétel megtagadására nem ok, amint az a londoni csomagegyezmény 21. cikkéből is kitűnik. E cikk szerint a feladó köteles a szállítólevél hátoldalán és a csomagon is megjelölni, mi történjék a küldeménnyel kézbesíthetlenség esetén. Ha e szabályt nem tartja be, a kézbesíthetlenség csomagot azonnal vissza kell küldeni a felvevő hivatalhoz. A kötelezettség megszegése tehát nem ok a szállításból történő kizárára, annak szankciója csak az, hogy a kézbesíthetlenné vált csomagot azonnal visszaküldik.

A belföldi Postaüzleti Szabályzat 28. §. 17., illetve 51. §. 7. pontjában foglalt az a rendelkezés, hogy a csomagok feladásakor ajánlatos a kézbesíthetlenség eseteire elő-

zetes rendelkezést tenni, az előbbiekkal lényegében nincs ellentétben, mert a rendelkezés elmaradásának azonos szankcióját, az azonnali visszaküldést a PüSz. 119. §. 3. pontja is kimondja. (Beküldött kérdés.)

5. Utánvételi díj visszatérítése.

a) Az utánvételes küldemény feladója a feladáskor lerótt utánvételi díj visszatérítésére igényt tarthat-e akkor is, ha a csomagot neki visszakézbcsítették?

b) Igenlő esetben az utánvételi díjat a feladónak hivatalból vagy csak kérelemre kell-e visszatéríteni?

c) Az utánvételes csomag feladója kérheti-e, hogy az utánvételi díj a csomag visszakézbcsítésekor tőle beszdedendő portóösszezből már előre levonásba hozassék?

ad. a) A Postaüzleti Szabályzat 15. §. 11. pontja értelmében az utánvételi díj visszatérítésének helye van minden oly esetben, mikor a posta az utánvétele vonatkozó kikötést „bármily okból” nem teljesítette. Minthogy a feladónak visszakézbcsített utánvételes küldeményeknél a posta az utánvétele vonatkozó kikötést szintén nem teljesítette, a feladó az utánvételi díj visszatérítését ily esetben is igényelheti.

ad. b) A díjvisszatérítésre a Postaüzleti Szabályzat 15. §. 1. pontjában foglaltak az irányadók. Eszerint, ha az utánvételi díj a belföldi ajánlási díj összegének négyvzeresét (azaz ezidőszerint 2 P-t) meghaladja, az utánvételi díj visszafizetése a fél felszólalásának bevétele nélkül történik. Ha az utánvételi díj a 2 P-n alul van, akkor a díjvisszatérítés csak a feladó kérelmére történhetik.

ad. c) A P. R. T. 1930. évi 22. számában közölt 67.532. számú rendelet utolsó bekezdése értelmében a visszafizetett utánvételi díjakat a postahivatalok a feladó bélyegmentes elismervénye alapján a levonóívben számolják el. Az utánvételi díjat tehát mindenkor készpénzben kell a feladónak visszatéríteni és azt nem szabad a csomagot esetleg terhelő portódíjából levonásba hozni. (75.455/1932. X. 4.)

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

A svájci postaszemélyzet takarékpénztára. A svájci postaigazgatás a személyzet részére takarékpénztárt létesített kimondottan jótékonyági céllal. Az új intézmény nem akar versenytársra lenni sem a magán pénzintézeteknek, sem pe-

dig az alkalmazottak egyes csoportjai által korábban létesített takarékegyesületeknek. Az új intézmény főbb szabályai a következők. Betevőül csak postaalkalmazott szerepelhet. Nyugdíjas postaalkalmazott csak akkor helyezhet el betétet, ha már

tényleges szolgálata alatt is volt betéte. Az alkalmazottak csak saját pénzüket (ideértve a feleség és gyermekek vagyonát) helyezhetik el a postástakarékban. A betétek lehetnek egyszerűek és kötött betétek. Ez utóbbiakat 3 évre kell lekötöni. A legkisebb betét összege 3 frank. Az alkalmazottak a betétet készpénzben helyezhetik el, de kérhetik, hogy a betétösszegeket havonta fizetésükből vonják le. Kötött betét csak 100-zal osztható összegű lehet. A betevők nem kapnak betétkönyvet, hanem betétigazolványt, amely a kivételnél igazolásul szolgál. A betéteket nem központilag tartják nyilván, hanem az egyes postahivataloknál. A betét bármely postahivatalnál elhelyezhető. A későbbi betétösszegeket a hivatalok az első betétet átvevő és a betétet nyilvántartó hivatallal közlik. A betétről a postahivatal nyugtát ad; a fizetésekből levonandó betéti összegekről azonban külön nyugtát nem állítanak ki. A kivétel úgy történik, hogy a betevő felmondást állít ki, amelyet, ha az eredeti hivatalnál történik a kivétel, ez közvetlenül elintéz, ellenkező esetben pedig a nyilvántartó-hivatalnak küldi meg a felmondást. Ez utóbbi a felmondást ellenjegyzí és megküldi az illetékes hivatalnak. Ha a betevő 7 nap alatt az összeg felvételeire nem jelentkezik, a felmondás érvénytelenné válik. Általában évente csak 12 ízben lehet a betétösszegeből kivenni. Lekötött betéteknél a 3 év lejárta előtt egy hónappal az összeget fel kell mondani, különben azt hallgatólag további 3 évre lekötöttnek tekintik. A családban előforduló haláleseteknél vagy betegségeknel a postaigazgatás kivételesen a lekötött betéteket vagy azok egy részét visszautalhatja. A betétek maximuma a következő: szabad betéteknél 10.000 frank, kötött betéteknél 30.000 frank. A postaigazgatás évente egyszer januárban meghatározza az egész évre érvényes kamatkulcsot. Ez általában megfelel az állami garancia mellett működő szövetségi bankok átlagos kamattételének. Ha a betevő betétéből egy naptári év folyamán hatnál többször vesz ki, a kamatláb $\frac{1}{2}\%$ -kal csökken. A lekötött betétek kamatai általában $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}\%$ -kal nagyobbak, mint a szabadbetétek után járó kamatok. A kamat jelenleg $3\frac{1}{2}\%$ a szabadbetétek után és 4% a kötött betétek után. A betétekért az állam felelősséget vállal. A postaigazgatás nem köteles a kivétel alkalmazásával a betétigazolványt előmutatónak személyazonosságát vizsgálni. A betétekről a posta senkinek sem ad felvilágosítást. Ezért az e szolgálatot ellátó tisztviselők a legszigorúbb titoktartásra vannak kötelezve. A takarékpénztár nem élvez postadíjmentességet. A betevő és a betétet ke-

zelő postahivatal között váltott levelezés tehát postadíjmentes. Ugyanúgy az e forgalomban váltott fizetési utalványok is postadíj alá esnek. A postahivatalok és a postatakarékpénztári szolgálat gyűjtőhivatalai között váltott levelezés azonban postadíjmentes. A takarékpénztárt a svájci posta főszámvevősége ellenőrzi. A takarékpénztár könyvvezetése a legegyszerűbb. A könyveket havonta egyszer lezárják és a számadás az általános postai számadásnak részét alkotja. A takarékpénztárban elhelyezett összegek, mint a posta forgalmi pénzei nyernekel felhasználást.

A svájci postaigazgatás reméli, hogy ezzel az új intézménnyel a tisztviselők takarékosági szellemét jelentékeny mérvben emelheti. (U: P. 1932, 3: sz.)

Dr. F. K.

Növekvő bizonytalanság a postaforgalomban Amerikában. Ha valaki a háború előtt az Egyesült Államokban járt, csodálkozva látta, hogy az esti forgalmas órákban a levélgyűjtőszekrények tetején százával voltak felhalmozva olyan postaküldemények, amelyeket a feladók a levélgyűjtőszekrényben nem tudtak elhelyezni. A felhalmozott küldemények a járó-kelő közönség oltalma alatt állottak és tényleg alig fordult elő, hogy valaki ilyen küldeményt eltulajdonított volna. Ez az idillikus állapot a gazdasági bajok hatása alatt úgy látszik kezd megszűnni. A newyorki postamester ugyanis a kereskedőket értesítette arról, hogy a levélgyűjtőszekrények külsején elhelyezett küldemények közül az utóbbi időben sokat elloptak. Ajánlatos tehát, hogy a levélsekényben el nem helyezhető küldeményeket a közönség ezután a postahivatalban adja fel. A küldeményeknek szinte legendás biztonságát a gazdasági leromlás már Amerikában is kikezdte! (Bl. f. P. u. T. 1932. 6. sz.)

Dr. F. K.

A francia postaminisztérium megszüntetése — mint előző számunkban írtuk — takarékosági okokból következtet be. Azóta szakkörök állandóan ostromolják a francia parlamentet az intézkedés megváltoztatása érdekében. Legutóbb a közmunkák tanácsa, amelynek a francia posta mint állami üzem szintén bizonyos fokig alá van rendelve, februári ülésén egyhangú határozattal kérte a francia kormánytól a postaminisztérium önállóságának visszaállítását. Előterjesztését a következőkkel támasztotta alá: az idegen minisztérium alá való beosztással eddig szerzett tapasztalatok kedvezőtlenek és egyenesen követelik az önálló postaminisztérium újbóli felállítását; a posta a legnagyobb állami üzem, amelynek 4 milliárdos költségvetése 183.000 alkalmazottja és 7 milliárd

értékű vagyona van. Az alárendelt postahivatalok száma 15.700, a távirtda-távbeszélő hivatalok száma pedig 32.000. Ilyen kerektek között mozgó üzemet mellékesen egyetlen minisztérium sem igazgathat eredményesen. Ezt annál kevésbé lehet remélni az önállóság megszüntetése után, mert a posta igazgatása sokszor vállalkozó üzleti szellemet, az elhatározásokban nagy gyorsaságot önállóságot, a műszaki haladással és az új kor követelményeivel számoló alkalmazkodó képességet követel meg a legfőbb vezetőségtől; végül a posta érdekeinek a minisztertanácson és a parlament ülésin való eredményes képviselete továbbra is parancsolólag írják elő az önálló postaminisztérium visszaállítását. (P. N. 1932:59)

(k. j.)

Postacsomagok súlyhatárát a francia posta a belföldi forgalomban az eddigi 1.5 kg.-ról 2 kg.-ra emelte fel. Franciaországban — tudvalevően — a tulajdonképeni csomagforgalmat nem a posta, hanem a vasút bonyolítja le. A posta eddig saját forgalmában legfeljebb 1.5 kg. súlyhatárig fogadott el zárt csomagokat postai szállításra. A Conseil Supérieur a kereskedelmi körök kívánságára most megengedte a posta által belföldi szállításra elfogadott csomagok súlyhatárának 2 kg.-ra való fel-emelését. E csomagokban irásbeli közleményt elhelyezni nem szabad, a szállítási díj távolságra való tekintet nélkül 7 frank 50 centimes. A francia postaigazgatás e címen évi 24 millió frank bevételi többletre számít. (P. N. 1932:59.)

(k. j.)

A spanyol távbeszélő és táviró ügyek jövőben — február hóban elfogadott egy-szakaszos törvény értelmében — az újonnan szervezett vezérigazgatóság alá tartoznak, amelynek neve: „Távjelző-ügyek vezérigazgatósága“. Az új vezérigazgatóság alá tartoznak a táviró, távbeszélő, a rádió és a távkábelrel összefüggő összes ügyek. A kormány e törvénnyel felhatalmazást kapott arra, hogy az ezidőszert magánkézben levő távjelző üzemeket újból állami kezelésbe vehesse. A távjelzőügyek intézésével jövőben a következő szervek foglalkoznak: a vezérigazgatóság, a távjelzőügyek nemzeti tanácsa, személyzeti ügyek felügyelő bizottsága, a központi felügyelőség, a kerületi felügyelőségek, a központok és az állomások.

A távjelzőügyek nemzeti tanácsa a hálózatot és az üzemet érdeklő összes ügyekben a miniszter mellett tanácsadó testületként működik. A költségvetési kérdések szintén a nemzeti tanács hatáskörébe tartoznak. A tanács tagjai: a közlekedési ügyek helyettes államtitkára (elnök); tagjai a távjelzőügyek vezérigazgatója, mint

a tanács előadója, a kinestári ügyek vezérigazgatója, a légi-forgalmi ügyek vezérigazgatója, a belügy, hadügy, tengerészet, oktatásügy, közmunkák minisztériumának egy-egy képviselője, az ipar- és kereskedelmi kamarák, továbbá a hírlapíró szindikátus egy-egy tagja. A személyzet részéről: a személyzeti, építési, a belföldi és külföldi forgalmi osztály, a távbeszélő, rádió és üzemi osztályok vezetői és a személyzet különböző kategóriái által választott 6 alkalmazott.

A távjelzőügyek vezérigazgatóságában működik a személyzeti ügyek felügyelőbizottsága, amelynek az összes személyzeti ügyek alá vannak rendelve. Ennek tagjai a vezérfelügyelő, a személyzeti, a forgalmi és az üzemi osztály főnökei és a személyzet által választott 6 alkalmazott. Ennek a tanácsnak hatáskörébe tartozik a vezérigazgatóságba beosztandó annak a 3, leg-alább 15 évi szolgálattal rendelkező alkalmazottnak kijelölése, akik ott a személyzet érdekeit vannak hivatva képviselni. A személyzet kiképzése állami tanfolyamon történik, ennek elvégzése előfeltétele a műszaki alkalmazásnak.

A vezérigazgatóság a távjelzőügyek nemzeti tanácsával egytértsében a legrövidebb időn belül javaslatot köteles kidolgozni a nagyobb központok mechanizálása és az egységes táviró-géprendszer bevezetése ügyében; továbbá a táviratok, távbeszélgetések felvétele és továbbítása körüli eljárás egyszerűsítése Madridban és Barcelonában csőpostá berendezésére, egy központi rádió-adóállomás és több vidéki jelfogó rádió-állomás berendezésére és a távkábel fektetésére. (P. N. 1932. 59.) (k. j.)

Pénzkezelési átalányt rendszeresített a csehszlovák posta. E címen az 1931/32. évi költségvetésbe már 3—4 millió korona közötti összeget állított be. A pénzkezelési átalánynak célja egyrészt a pénzkezelésnél elkerülhetetlen kisebb elfizetések folytán előálló veszteségek térítése, másrésztől a különösen felelősségteljes helyen teljesített szolgálat külön díjazása. A vezérigazgatóság a kerületi igazgatóságok részére a pénzforgalom arányában évről-évre változó összegben állapítja meg a kiosztásra kerülő pénzkezelési átalány nagyságát. Ez évben például minden 100.000 korona bruttó pénzforgalom után kb. 4 korona kerül e címen kifizetésre. Ez átalány némi tekintetben hasonlít a magyar posta üzemi jutalék-rendszeréhez.

A pénzkezelési átalányban a következő alkalmazottak részesülhetnek: elsősorban a hivatali pénztárak és a kezelőhivataloknál pénzkezeléssel foglalkozó osztályok kezelői; másodsorban a kezelőhivatalok és

pénztárak vezetői és osztályvezetői egyenlő arányban; majd az értékikkárusítással megbízott alkalmazottak; a csomagkezelésnél beosztottak, ha az illető osztályok bevétele napoként a 2000 koronát meghaladja s végül utánvételes küldemények kézbesítésével vagy kiadásával megbízott osztályok kezelői.

A kézbesítők városokban e címen évi 50, postamasteri hivataloknál évi 80 korona állandó összegű átalányban részesednek, tekintet nélkül az általuk kezelt pénzösszeg nagyságára.

A postahivatalok a pénzkezelési átalányt hivatalonként a forgalom arányában változó összeggel, évenként egyszer kapják meg és a hivatal részére egy összegben kiutalt átalány szétosztását a hivatalvezető végzi, akinek szétosztótervezetét a személyzet megbízottaiból alakult bizottság ellenőrzi. Ha a hivatalvezető és a személyzet megbízottai a szétosztás mérvét illetően megegyezni nem tudnának, a vitás kérdésekben a kerületi igazgatóság dönt. A kezelőhivatalok részére kiutalt átalányösszegnek csak 15 százalékát lehet a hivatalvezető és a felügyeletet gyakorló személyzet, a bélyegárúsító, csomagkezelő és utánvételi osztályok kezelői között szétosztani. A megmaradó 85 százalékot 2:1 arányban a pénzkezelőosztályok és a hivatali főpénztárban alkalmazott pénzkezelőszemélyzet között kell megosztani. Tíz koronán aluli összegeket kifizetni nem lehet. Viszont az egy-egy hivatalnál kiosztásra kerülő összeg 100 koronán alul nem lehet. A töredékösszegeket a jogosítottak között kell szétosztani. (P. N. 1932. 60.) (k. j.)

A lengyel postaalkalmazottak nyugdíjilletményei is változtak. Eddig tíz szolgálati év után a tényleges járandóság 40 százalékát kapták nyugdíjként, amely összeg minden további szolgálati évvel 2.4 százalékkal nőtt 35 szolgálati évig 100 százalékig. Az új rendezés után a nyugdíjjogosultság csak 15 szolgálati évvel áll be és a tényleges járandóságnak csak 36 százalékát kapják és 35 szolgálati év után is a tényleges járandóságnak legfeljebb 92 százalékát lehet nyugdíjként kifizetni. A személyzet eddigi járandóságának 5 százalékát, ezután pedig 8 százalékát fizeti a nyugdíjalap javára. (D. P. PZtg. 1932. 15.) (k. j.)

A norvég táviróigazgatás kormányrendeletre számításokat végez, hogy a női alkalmazottak feltűnően kedvezőtlen betegségi statisztikájára tekintettel nem volna-e helyesebb és gazdaságosabb a távirószolgálatban alkalmazott nők helyett mindenütt férfi munkaerőt alkalmazni. (D. P. Pzgt. 1932. 16.) (k. j.)

A rádióelőfizetők száma	1932. január 1.-én.
Ausztria	468.577
Albánia	232
Algír	1.315
Belgium	200.534
Brazília	6.830
Csehszlovákország	382.049
Dánia	483.600
Danzig	17.660
Ecuador	300
Esztország	16.125
Görögország	2.321
Irország	28.056
Kanada	598.394
Lengyelország	310.214
Lettország	43.618
Nagy-Britannia	4.330.735
Norvégia	101.901
Olaszország	233.254
Palesztina	612
San Domingo	2.080
Svájc	150.021
Svédország	549.800
Szírnia	74
Tunisz	1.795
Törökország	2.943
Magyarország	325.132
1932. február 1.-én	332.553

(RWo. 1932. 8.)

Dr. Teész Frigyes.

Az equadori posta beszámolója 1930. évről. Az equadori köztársaság a Csendes óceán partjain Dél-Amerikában, Peru és Columbia között nagyobb területen fekszik, mint Németország, de mindössze 2 millió lakosa van, mert az ország területe nagyrészt megközelíthetetlen hegyvidék. Éghajlata nedves, forró és egészségtelen. Fővárosa Quito 2280 méter tengerszine feletti magasságban fekszik. Az ország lakosságának 60 százaléka indiánus, 30 százaléka keverék, 10 százaléka néger, illetőleg spanyol leszármazású fehér. Az ország hivatalos nyelve a spanyol és mindössze 19 olyan városa van, hol a lakosok száma az 5000-et meghaladja.

A lakosság földművelésből él. Főterményei: kakaó, kávé, rizs és banán; amellet marhatenyésztése is igen fejlett. A kereskedelem kezdetleges, főképpen amerikai, angol és német kezekben van. Az ország egyetlen vasútvonala északról délnek húzódik és az egyetlen kikötővárosban, Guayaquil-ban végződik. A postavonalakon gyalogküldőncök, legfeljebb öszvér, avagy számárfogatokon bonvolítják le a forgalmat. Az 1929/30. költségvetési évben a posta személyzetét újra szervezték. A pos-

taügyeket a közoktatásügyi minisztérium alá rendelték; a postaigazgatás élén a vezérigazgató áll; a postahivatalok forgalmuk arányában 3 osztályba vannak sorozva; kisebb helyeken 3 osztályba sorozott ügynökségek látják el a postaszolgálatot. A vezérigazgatóság Guayaquilban székel. A postahivatalok száma 302. A postaalkalmazottak száma 551, akik közül a fővárosban 79, a kikötővárosban, amely a külföldi kicserélőhivatalként is működik, 101 postaalkalmazott látja el a szolgálatot. Az 551 alkalmazott közül 172, tehát 30 százalék női tisztviselő. Az egyetlen vasútvonalon 3 mozgóposta működik. Guayaquil és Quitó között 2 napig tart az utazás. A posta bevételei az utóbbi években 283 százalékkal emelkedtek, amit főképpen arra a szigorú tilalomra vezet vissza az évi jelentés, amely a postaalkalmazottaknak eltiltotta magánosok küldeményeinek szolgálati, illetőleg használt postabélyeggel való bérmentesítését. 1928 óta légipostaszolgálat is rendszeresített Ecuador—Columbia, továbbá Panama köztársaság között. Ezenkívül légipostavonal köti össze Equadort az Egyesült Államokkal és Chilével. A postahivatalok ellenőrzésével 3 felügyelő van megbízva, akik közvetlenül a vezérigazgatóságnak vannak alárendelve. (V. B. W. 1932, 13.) (k. j.)

Viteldíjkezdvezmények a német posta gépkocsivonalain. A német posta céltudatos gépkocsi politikája mind erőteljesebb mértékben igyekszik a falu érdekeinek szolgálatába szegődni s azok legteljesebb kielégítésén keresztül a gépkocsiüzem jövőbiztonságát is biztosítani. A díjszabás megállapításánál azután különös figyelemmel van a német posta az iskolát látogató gyermekek és a városok közelében lakó munkásosztály szükségleteinek teljes kielégítésére; ezek részére a postagépkocsik rendszeres használatát díjszabáskezdvezményekkel igyekszik lehetővé tenni és megkedveltetni. A kedvezményes díjszabás 3 alakját ismeri a német posta gépkocsiüzeme: a heti, illetőleg havi bérletjegyeket; a jegyek elővásárlását és a menettérti jegyeket.

A kedvezményes heti bérletjegyek kedvezménye attól függ, hogy a tulajdonos bizonyos útvonalon hetenként hányszor és milyen távolságban ohajtja a gépkocsit igénybevenni. Bérletjegyet bárki, bármely vonalra, illetőleg annak állomások által határolt részeire válthat; a jegyeket a kerületi igazgatóság állítja ki; a legnagyobb kedvezmény az illető útvonalra eső rendes díjak 50 százaléka. Tanuló bérletjegyeknél 60 százalék. Ha azonban egy család több gyermek részére kénytelen tanulóbérlet-

jegyet váltani, a második és további gyermek 70 százalékos mérséklésben részesül, ha a családapa szegénységi bizonyítvány alapján váltja bérletjegyét. A tanulójegykedvezmény megállapításánál alapul az illető szakaszon felnőtt részére megállapított díjat kell figyelembevenni.

A jegyek elővételen 10 darabonként 20 százalékos mérséklet mellett mindenki által beszerezhetők. E kedvezmény nem személyre szól és a jegyek a váltástól számított 60 napon belül érvényesek. Ugyanazon családi vagy ugyanazon háztartás, vagy ugyanazon üzem hozzátartozói, alkalmazottjai egy- és ugyanazon utazás alkalmával egyszerre az elővételi jegyek több darabját is felhasználhatják.

A menettérti jegyek díjkezdvezménye 16,5 százalék. Érvényessége 4 napra van korlátozva és csak bizonyos előre meghatározott viszonylatokban válthatók.

A munkás heti bérletjegyek kedvezménye a rendes díjak 50 százaléka. A jegyek kiállítását a kiinduló állomás hivatala végzi. Az ehhez szükséges nyomtatványt a postahivataloknál 2 pf.-ért bárki megszerzheti. Az igazolványok félévenként újíthatók. Iparos és kereskedelmi tanoncok is jogosítva vannak munkásbérletek váltására.

A városi iskolákat látogató vidéki ifjúság taníttatási költségeinek csökkentését és így a családok megsegítését célozza a német posta ama intézkedése is, hogy névre kiállított igazolvány alapján 50 százalékos díjkezdvezménnyel árusít a tanulóifjúság részére elővételen kedvezményes jegyeket. (Névre szóló igazolvány nélkül, bárki által váltható ilyen jegyeknél csak 20 százalékos a kedvezmény.) Az ilyen névre szóló igazolványokat valamennyi nyilvános elemi, közép-, felső- és ipariskola, sőt magániskolák tanulói megkaphatják 20 éven alul. Ugyanancs ezen az életkoron aluli fiatal-ság akkor is számot tarthat erre a kedvezményre, ha ezekben az intézetekben, mint magántanuló van beiratkozva. Végül megilleti a kedvezmény a háztartási és kézimunkatanfolyamok látogatóit is. Az igazolványok a kiállításától számított két hónapig érvényesek. Hasonló igazolványt kaphat a városokban lakó olyan tanuló is, akinek a kedvezményre a környéken lakó szülei, vagy közvetlen hozzátartozóinak meglátogatása céljából van szüksége. Az igazolvány kiállítás céljából az intézetnek igazolnia kell, hogy annak érvénye alatt az engedményes az oktatásban részt vesz, továbbá, hogy nincs önálló keresete, illetőleg, hogy a hét bizonyos napjain tényleg szülei, illetőleg hozzátartozói látogatására van szüksége a kedvezmény el-

nyerésére. Tanoncok ebbeli minőséget esetleg a tanoncszerződés felmutatásával is igazolni kötelesek.

Arra a nagy gazdasági válságra tekintettel, mely Nemzetország magannáztartásait is összeomlással tenyegeti, a nemet posta újabban további kedvezményeket biztosított a tanuló és munkás gépkocsi bérletjegyek kiszolgáltatásánál, nevezetesen jövőben nem a felnőt által a kedvezményezett vonalon fizetendő menetdíjakat kell a kedvezmény megállapításánál alapulvenni, hanem a megtett kilométerek után mindössze 3 pf.-et kell menetdíjképpen felszámítani. Az ilyen módon megállapítandó kedvezményes díjhoz, a havi bérletjegyeknél 25 pf., a heti és elővételben vásárolt bérletjegyeknél 10 pf. biztosítási díjat is fel kell számítani.

Világtalan utasok, akik igazolják, hogy a gépkocsit kényerkereset céljából kénytelenek igénybevenni, bármely útvonalon esedékes díjak felét kötelesek fizetni. Esetleges kísérőkre ez a kedvezmény nem terjed ki. Ha azonban a világtalan kutyát visz magával, mint vezetőt, a kutyáért szállítási díjat fizetni nem kell. A vak utasokat fényképes igazolvánnyal látja el a gépkocsiüzemet vezető postahivatal, melyet a kedvezményezettnek az ellenőrző szcniyelzet kívánatára fel kell mutatnia. (P. F. Bt. 1932. 8.) (k. j.)

Emlékbélyegzet adott ki a spanyol posta-igazgatás, a Kataloniában tekvő monserrati Benedek-rendi kolostor és világhíres zarándokhely ezereves jubileuma alkalmából. Monserrát Kataloniában fekvő az a kegyhely, ahol a gral mondakörben szereplő és a költők, zeneszerzők által is annyiszor megénekelt Parsival lovag vára állott. Furcsának tetszik, hogy a katolikus egyház iránt ellenséges magatartást tanúsító fiatal spanyol köztársaság kimondottan katolikus, vallásos jellegű bélyegsorozat kibocsátására határozta el magát. Ennek két oka van. Egyrészt e bélyegsorozat kibocsátását még a királyuralom alatt határozta el a spanyol postaigazgatás, másrészt pedig a katalonok makaessága és hitükhöz való ragaszkodása ebben a kérdésben is kierőszakolta a rájuk nézve előnyös döntést, a fiatal köztársaság hozzájárulását a vallásos irányú bélyegek fogalombahozatalához, jöllehet e bélyegek érvényessége csupán a Katalon tartomány területére terjed ki.

A bélyegsorozat 1, 2, 5 és 10 centimes értékein a szent Monserrat hegyeinek címere látható: a hegyesűcsöt szelő fűrész (innét a hegynek a neve: Serra = élesen fogazott, fűrészfogú). Ez a hegy Barcelona közelében terül el. A 15 centimes bélyeg-

képen a monserrati apát zarándokot áld meg. A háttérben látnató a fűrészfogú hegy körvonala. A hegyen levő világhíres kolostor a csodatevő rekte Madonna-képpel, évezredek óta híres búcsújáróhely. A Madonna-képet a monda szerint Szent Lukács rajzolta s azt Szent Péter hozta Spanyolországba. Ez előtt a kép előtt ajánlotta fel a hagyomány szerint loyolai Szent Ignác életét az egyháznak. A 20 és 30 centimes bélyegeken a kegykép kicsinyített alakja látható; a 25 centimes, 1 és 10 pesettás bélyegeket pedig a Madonnafő díszíti. A 40 centimes és 4 pesettás bélyegeken a zarándokhely távlati képe látható. A sorozatot kiegészíti 5 légipostai bélyeg, amely a Monserrat hegye felett levegőben úszó, egyfedelű repülőgépet ábrázol.

Érdekes még annak a ténynek megemlégtése, hogy Monserrát név immár másodszor szerepel a bélyegyűjtők albumában, mint bélyegsorozatot díszítő hegy. A Kis-Antillák nyugatindiai szigetcsoport egyik tagjának is Monserrát a neve. Ezt a szigetet Kolumbusz Kristóf fedezte fel és hazai emlékek révén Monserrat névvel nevezte el. Ennek a Monserrat szigetnek postabélyegén is a Szűz Anya képe látható, amint hárfával a kezében a keresztfának támaszkodik. Érdekes még az, hogy ennek a Monserrat szigetnek a fővárosát úgy hívják, mint a híres angol kikötőt: Plymouth. (D. V. Z. 1932. 14.) (k. j.)

Zárlatadás a Graf Zeppelin és az orosz Malygin jégtörőhajó között. Ismeretes, hogy a *Graf Zeppelin* kormányozható léghajó az 1931. év július hó 24-én dr. Eckener parancsnoksága alatt, a friedrichshafeni kikötőből kezdette meg északsarki útját. Erre az útjára is jelentékeny postaananyagot vitt magával a Graf Zeppelin. Az eredeti terv az volt, hogy a magával vitt levélpóstát az északi sark közelében adja át Sir Hubert Wilkins tengeralattjáró hajójának: a Nautilusnak. Wilkins — eredeti tervek szerint — tengeralattjárójával New Yorkból indult volna el, de tudvalevő, hogy ebben a szándékában a tengeralattjárót váratlanul ért katasztrófa megakadályozta. Ezért azután a Graf Zeppelin fedélzetén volt postaananyagot csak a Malygin jégtörőnek lehetett átadni. A jégtörőt a léghajó Novaja Zemljából történt továbbutazásánál, július 27-én estefelé érte el a Ferenc József-föld Hoocken nevű öblében. A zárlatsere céljából a Zeppelin a tenger felszínére ereszkedett le a jégtörő közvetlen közelében oly módon, hogy a léghajó tengervizet vett fel gumicsöveken keresztül — súlytöbbletként — fedélzetére s ily módon sikerült oly lassan a tenger felszínére leereszkedni, hogy a gondolá-

ban ülök meg sem érezték a leszállást. A gondola 25—30 cm. mélységben a víz felszíne alá merült s noha meglehetősen szélesedn uralkodott a postaátadásnál, mégis a felsőbb légáramlatok a léghajót lassan folyvást előre tolták úgy, hogy az átadás közben a léghajó közel 100 méter hosszban csúszott előre. A záratlatsere alkalmával a léghajó 5 zsák levélanyagot, 150 kg súlyban, a jégtörő hasonlóképpen 8 zsák levelezést kb. 75 kg. súlyban adott át. A záratlatsere 13 perc alatt történt. Annak befejeztével a léghajó zavartalanul újból felemelkedett a levegőbe. Megfigyelés szerint a léghajó továbbra is a víz felszínén maradhatott volna, ha a postaátadás azt szükségessé teszi.

Arra az esetre, ha a léghajó nem tudott volna az orosz jégtörőhajó mellé szabad vízre leszállani, azt tervezték, hogy a léghajót az úszó jégmezők felett horgonyozzák le a hajó közvetlen közelébe úgy, hogy a postaszákokat levegővel felfújta, tehát a víz felületén könnyen úszó és vízhatlan zsákokban helyezték volna el és húzták volna fel a léghajó fedelzetére.

Arról is volt szó, hogy a Graf Zeppelinnek a megfelelően előkészített és levelezést tartalmazó postaszákjait a sarkvidék valamely könnyebben hozzáférhető részén dobták volna le. Ettől azonban az orosz postaigazgatás tanácsára elálltak, mert az ilyen módon ledobott postát — ha egyáltalán megtalálták volna —, csak hosszas keresés és nehézségek után sikerült volna újból szállítóeszközzre juttatni. Ezért azután igyekeztek olyan megoldást találni, hogy a léghajó postáját is közvetlenül a jégtörőhajónak adhassák át és ez helyes is volt, mert a Kameneff szigeten elhelyezett és az orosz postaigazgatás által felállított megfigyelőállomás, amelynek kötelessége lett volna a posta ledobásának helyét megfigyelni, a léghajó környékén tartózkodása alkalmával oly sűrű ködbe került, hogy az állomást a léghajóból sem sikerült észrevenni. (D. V. Z. 1932. 12.) (k. j.)

Az amerikai posta fejlődése. Az amerikai posta azerkedői visszanyulnak abba az időbe, amikor az európai települők nagyszámúban kezdtek ellenni az amerikai szárazföldet és így mindinkább felmerült a hírközlés szükségessége. Hogy az egyes települési helyek egymásközött híreket cseréltek ki és erre kereskedőket vagy utazókat, lovas vagy más küldöncöket is felhasználtak, valószínű, de közvetlen nyomai ennek a lekezdetelegesebb postai berendezkedésnek alig mutathatók ki.

Tulajdonképpen postáról csak 1639-ben lehetett szó, amikor Massachusetts állam törvényhozása Bostonban megbízta Fair-

banks Richardot levelek szállításával és kézbesítésével. Fairbanks saját házában rendezte be az első postaállomást, ahól Európába szülő leveleket lehetett feladni, illetőleg az Európából érkezettek az érte jelentkező amerikai címzetteknek itt kézbesítte. A közvetítő szolgálatért Fairbanks levelenként 1 pennyt számíthatott fel, ehhez járult még a hadiszolgálat alól való mentesség, amely Amerika első postását kezdettől fogva megillette és végül az italmérési jog, amelyet a törvényhozás szintén engedélyezett.

Fairbanks postaállomása évtizedeken keresztül egyetlen ismert postai berendezése volt Amerikának. 1657-ben Virginia állam is megszervezte a maga postáját, amely azonban kimondottan csak hivatalos hírek, közlemények továbbításával foglalkozott. E hivatalos levelek továbbítását a törvény az ültetvényesek kötelességévé tette, akik erre a célra lovas küldöncöt voltak kötelesek készenlétben tartani és a beérkezett hivatalos közleményeket egyik farmról a másikra továbbítani saját költségükön. Ez a törvény igen szigorú volt és a késlekedő farmert érzékenyen megbüntette; a büntetés az eset körülményeihez képest 1 vagy több hordó dohányból állott.

1673-ban New York állam kormányzója, Lovelace, New York és Boston között berendezte az első menetrendszerint közlekedő postaszolgálatot. Erre azonban akkor még alig volt igazán szükség, legalább is azt mutatja az a tény, hogy az érdekeltek havonként csak egyszer közlekedtetették a New York—Boston között berendezett postát. 1683-ban Philadelphiában is postaállomást rendeztek be, amely a környék nagyobb városaival hetenként tartott fenn összeköttetést. Közben 1677-ben Bostonban Hayward, az akkori postamester a városháza hivatalos helyiséget rendezett be, amelyet először neveztek postahivatalnak és amelynek vezetője először használta hivatalosan is a Postmaster elnevezést. 1691-ben az akkor még Angliához tartozó Amerika területén a postaszolgálat ellátása a Londonban székelő Thomas Neale-ra bízott, aki viszont Andrew Hamilton kereskedőt kérte meg az amerikai kolóniák postáinak berendezésére. Hamilton Portsmouth—Philadelphia között be is rendezett rendszeresen közlekedő postaszolgálatot; sőt 1693-ban a keleti gyarmatok között bizonyos postaegyesülés és állandó postaösszeköttetés jött létre, amely nyáron hetenként egyszer, télen kéthetenként Portsmouth—Boston—New York—Philadelphia—Maryland és Virginia között közlekedett. Amikor Anna királynő Angliában 1710-

ben postatörvényét kiadta, az amerikai postát az angol korona fennhatósága alá helyezte. A postaigazgatóság ugyan New Yorkban székel, de a londoni Postmaster Generalnak volt alárendelve. A szállítási díjak igen magasak voltak, így például New Yorkból—Bostonba egy egyszerű, közönséges levél postadíja 1 shilling volt.

Az amerikai posta igazi fejlődése Franklin Benjamin idejére esett, aki 1753—1774-ig látta el az amerikai posta vezérfelügyelői tisztét, Franklin mindenekelőtt bevezette a helyi levelek részére a penny-portót. Ugyancsak ő alkalmazta először a postabélyegzőt, amelyet Londonban látott az angol postahivatalokban. A postabélyegző eredeti alakja átlóval kettéosztott kör volt, amelyben a hónap rövidített neve és a napot jelölő szám volt feltüntetve. Az amerikai postabélyegzők kezdettől fogva az évszámot is feltüntették, sőt 1800-tól kezdve már a helység neve is helyet foglalt a postabélyegzőkön. Később a postaalkalmazottak a küldeményeken lerótt díjakat feltüntető postabélyegzőkkel is felszereltettek.

Mikor az anyaország és a gyarmatok között felmerült ellentétek háborús bonyodalmakra vezettek, Franklin Benjamin nevezetett ki az amerikai posta első független General Postmasterévé, Franklin utódai alatt az amerikai államok szövetsége a postát jövedelemszerzés céljából mint inkább drágább díjszabás alkalmazására kényszerítették. Csak 1871-ben sikerült meggyőzni a kormányhatóságokat, hogy a posta szállítási díjainak állandó emelése nem jelenti egyúttal a bevételek biztos gyarapodását. Ezért hozzájárultak a postadíjak némi mérsékléséhez. 1782-ben lépett életbe az első postatörvény, amely a postalopást és a rablást halállal büntette. Postaalkalmazottakat, akik a levelek tartalmát megdézsmálták, botütéssel büntette. Csak az újabb időkben tértek át a börtönbüntetésre.

A postahivatalok száma 1800-ban még mindössze 903 volt; 1813-ban a gőzhajó is a posta szolgálatába állított, 1816-ban a közönséges levelek szállítási díja 30 mér-föld távolságon belül 6 centre mérsékelte. Az első nemzetközi szerződést az amerikai posta 1847-ben Brémával kötötte. Ebben az évben alkalmazta az amerikai posta az első postabélyegzet, miután a kongresszus a készpénz bérmentesítést eltiltotta. 1862-ben indult meg az első mozgóposta. Sokára az 50.000-nél több lakót számláló városokban bevezették a díjmentes levélkézbesítést. Addig ugyanis a levélkézbesítésért is díjakat kellett fizetni, amely díjak a levélhordók fizetésének a

javítására fordítottak. 1855-ben az ajánlási szolgálatot és az utalványszolgálatot vezették be; a levelezőlapot az amerikai posta 1873 óta használja; 1875-ben a világpostaegyesület tagjai sorába is belépett. 1896 óta a vidéki kézbesítőszolgálat is berendeztetett. A postatakarékpénztár 1910 óta működik. Csomagszolgálatot csak 1921 óta ismer az amerikai posta, aminek az oka az, hogy a csomagok szállítása 1839-ből származó törvény értelmében magán-szállító társaságok joga volt. (Postwelt 1932. 13.) (k. j.)

Moszkva és Newyork közt rövidesen szintén megnyílik a közvetlen rádiótávbeszélő forgalom.

Nagybritannia és Sziám közt a rádiótávbeszélő forgalom az elmúlt év végén megnyílt. (J. T. 1932. 2.)

A rádióhírmondó műsorközvetítő berendezések szerepe Németországban. Ezek alatt oly magánosok által létesített berendezéseket kell érteni, melyek előfizetők számára az elsőrangú vevőkészülékkel felvett rádióhírmondó műsort vezetéken közvetítik. Ezek a vezetékek az előfizetőknel oly készülékekben végződnek, melyekhez úgy hangosanbeszélő, mint fejhallgatót is hozzá lehet kapcsolni. Az előfizetőknek ily módon nincs szükségük saját antennára s a hangosanbeszélőtől eltekintve, saját vevőkészülékre sem. Ilyen műsorközvetítő berendezés Németországban 1932 február 1-én 104 volt üzemben, melyek 50 különböző helyen működtek. A közvetítő berendezésekhez csatlakozott díjfizető előfizetők száma összesen 18.897 volt. (D. V. 1932. 10.)

Az éjjeli légijáratok és a rádió. A rádió irányjelző szolgálat, mely a pilótákkal ködös és borús időben is közölte mindenkori helyzetüket, egyike a legértékesebb szolgálatoknak, melyet a rádió az aviatikának valaha is nyújtott. Erre támaszkodva, London és a kontinens közt számos oly légijáratot rendeztek be, melyek tartama alatt a pilóta alig kerül abba a helyzetbe, hogy az alatta elterülő terepet a légiút alatt szemügyre vehesse, a rádió irányjelző szolgálat azonban átsegíti a légijármű vezetőjét a tájékozódás nehézségein. Am ebből az irányjelző szolgálatban is nehézségekkel kellett megküzdeni az éj folyamán, de főleg napkelte és napnyugtakor, mikor is a rádióhullámok szabálytalan terjedése bizonytalanná tette ezt a szolgálatot.

Nagyjelentőségűvé vált tehát az olyan irányjelzőberendezés megszerkesztése, mely bármely időben úgy éjjel mint nappal, különös tekintettel az éjjeli repülő szolgálat valószínű nagymérvű fejlődésére, mindig megbízható adatokat tudjon szolgál-

tatni a repülőknél. Ennek a célnak megfelelő készüléket szerkesztett legújabbán a londoni Marconi társaság. A „Marconi-Adcock direction finder” néven ismeretessé vált készülék, amint azt a nagyszámúban folytatott kísérletek beigazolták, ép olyan megbízható az éjjeli repülések alatt, mint amilyenek a Bellini-Tosi néven ismert készülék a nappali repülés számára bizonyult.

Az első ilyen állomást a Marconi társaság az angol légügyi minisztérium számára rendezte be Pulham-ban, mely állomás a London melletti Croydonban a repülőtéren működő rádió irányjelző állomással együttműködve fogja az angol-kontinentális légiszolgálat irányjelző, illetőleg helymeghatározó szolgálatát ellátni. (M. R. 1932. 34.)

Húsvéti üdvözlőtávíratok a Németország és Északamerika közti forgalomban. A német postaigazgatás a húsvéti ünnepek alkalmából a karácsonyi és újévi ünnepekhez hasonlóan egyrésztől Németország, másrésztől az Egyesült Államok, Kanada, Mexico közti táviróforgalomban rendszeresítette a kötött szövegű húsvéti üdvözlő táviratokat. E táviratokat március hó 19. és 28. közötti időben lehetett csak feladni. (A. R. 1932. 21.)

Németországban rádióhírdmondó orvhallgatásért 1931. 3-ik évnegyedében 283 egyént büntettek meg, 1930. év ugyanezen időszakában 221-et. (J. T. 1932. 2.)

A londoni Faraday-ról elnevezett távbeszélő palota ünnepélyes alapköletétele a f. évi február 10-én történt meg Sir Maurice Jenks-nek, London Lord Mayor-jának (polgármesterének) jelenlétében s közreműködése mellett. Az ünnepre érkező Lord Mayor-t Sir Kingsley, Wood, az angol postaminiszter fogadta. A nemzeti himnusz eléneklése után a postaminiszter felkérte a Lord Mayort az épület alapkövének elhelyezésére. Angliában ilyen alkalmakkor az alapkö alá korszerű emléktárgyakat szokás elhelyezni. Ettől a szép szokástól most sem tekintettek el s az alapkö alatt készített üregbe kazettát helyeztek el, melyben az angol távbeszélőüzem ezidőszaki tipikus felszerelési tárgyából helyeztek el egy-egy példányt. Így bekerült egy számtárcsás távbeszélő készülék, előfizetői készülék-védő, kapcsoló hüvelyek és zsinórok, 4 féle kábeltípus, erősítőlámpa, a két londoni távbeszélő névsor 1-1 példánya stb. A kazettát nitrogénnel töltötték meg s légmentesen lezárták. Ezután a Lord Mayor az alapkö helyére ezüstműből készült kömüves kanállal kellő mennyiségű vakolatot szórt s miután a helyére illesztett alapköre úgy a Lord Mayor, mint a postaminiszter ezüst kalapáccsal a szoká-

sos ütésekkel leadták, a Lord Mayor az alapkövet szabályszerűen elhelyezettnek nyilvánította. Ezután a londoni püspök imát mondott, melynek befejeztével a postaminiszter mondott köszönetet a Lord Mayornak megjelenéséért. Válaszában a Lord Mayor a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozott a modern angol távbeszélő szolgálatról, az állandó fejlődésről, mely különösen a nagytávolságú és a tengerentúli távbeszélő forgalom terén tapasztalható.

Az alapköletételének ünnepe után a Lord Mayor az angol postai alkalmazottak díszküldöttségének tisztelegését fogadta, melyben a nagyobb londoni postai szervezetek alkalmazottai voltak képviselve. Ezután meglátogatta az angol posta által rendezett táviró és távbeszélő-készülék kiállítását, melyet nagy érdeklődéssel nézett végig. Ebből az alkalomból a Lord Mayor távbeszélgetést folytatott a Délafrikai Unió fővárosának, Fokvárosnak Lord Mayorjával, mely beszélgetést a bekapcsolt hangosanbeszélő közvetítésével a kiállítás látogatói is végighallgathatták. Az ünnepélyt a londoni központi táviróhivatal szemlézete által adott téával fejezték be. (T. T. J. 132. 204.)

Az Anglia és Kanada közti kábeltávíratozás meggyorsítása. Az Imperial and International Communications Limited legújabbán elhatározta az Anglia és Kanada közti kábeltávíróforgalom meggyorsítását és pedig oly módon, hogy London és Montreal közt két közvetlen kábéláramkört helyez üzembe, melyek a Kanada fővárosával és Halifax-al való közvetlen táviró-forgalmat fogják lehetővé tenni. Eddig ugyanis Fayal-on vagy Harbour Grace-en át kellett e táviratokat irányítani, vagyis azok csak áttávíratozással érték el Kanada fővárosát, ami feltétlenül a gyorsaság rovására ment. (T. T. J. 1932. 204.)

Kanadában egyelőre nem kívánják az írógépes távirót (teletype) továbbfejlesztetni. Erre az elhatározásra az új szolgálatban egyaránt érdekelt két vállalat, nevezetesen a Bell Telephone Company és a Railway Telegraph Company közös megállapodás útján jutottak és pedig a nagyarányú gazdasági depresszióra való tekintettel, mely a jövőt illetőleg az üzleti köröket teljes bizonytalanságban tartja s így az új szolgálat jelentőségét és szükségességét is erősen gyengíti. (T. T. J. 1932. 204.)

A zsiráfok és a keletafrikai légvezetékek. A Reuter Nairobi-ban működő ügynökségének jelentése szerint a Mombasa és Nairobi közt épített s már üzembe is helyezett távbeszélő, illetőleg táviró légvezetéseket a rendesnél néhány lábbal maga-

sabb oszlopokra kellett szerelgetni, mert a vidéken tanyázó zsiráfok a rendes méretű oszlopokra feszített huzalokat pajkosságból letépdesték. (T. T. J. 1932. 204.)

A német távbeszélő előfizetők a díjak leszállítását követelik. A német távbeszélő előfizetők birodalmi szövetsége beadványt intézett a birodalmi kormányhoz, melyben vagy a távbeszélő díjak 50%-os leszállítását vagy az alapdíjnak a beszélgetési díjak javára való betudását, azonkívül a sokat beszélők számára díjvisszatérítést (rabattot), a közeli zónákban folytatott helyközi beszélgetések díjmérséklését, végül az állomások átmeneti (6 hónapig terjedhető) szüneteltetését kéri. A beadványt a birodalmi szövetséghez tartozó kb. 160 egyesület írta alá, melyeknek taglétszáma kerekén egymillió. (T. P. 1932. 4.)

A Western Union Telegraph Company forgalma is visszaesett. New Yorki hírek szerint a Western Union Telegraph Company, mely az amerikai kontinens gazdasági életében kiterjedt hálózata és berendezései révén elsőrangú szerepet játszik, s így forgalma mint az ottani gazdasági élet barométereinek számít, bruttóbevételeinek visszaeséséről számol be. Nevezetesen 1929-ben 148.4 millió dollár volt a bevétele, 1930-ban már csak 133.3 millió, 1931-ben pedig csak 110.6 millió dollárt tudott felmutatni. A bruttó nyereség az 1929. évi 19.1 millió dollárról 1930-ban 14.4 millió dollárra, 1931-ben pedig 11.6 millió dollárra esett. Így a magas kamatterhek levonása után a vállalat az elmúlt évben már csak 6.26 millió nettóbevételt tudott felmutatni az 1929. évi 9.29 millió nettóbevétellel szemben. (T. P. 132. 4.) Dr. Havas Ferenc.

A németországi rádióelőfizetési díjak felhasználásáról a következő érdekes számok nyújtanak felvilágosítást: a közel 4 millió bejelentett rádiózó közül mintegy 300.000, a díjak fizetése alól felmentést kapott; ennek következtében a bevétel évi 24 birodalmi márkával számítva, 88.890.000 birodalmi márkát tesz ki. Ebből a birodalmi rádiótársaság 43 százalékot, a posta pedig 57 százalékot kap.

A birodalmi rádiótársaság számszerint 38.2 millió márkát kap az 1932. évben; ebből az összegből a bizonyos önállóságot élvező müncheni rádiótársaság 2.9 milliót, a birodalmi rádiótársaság 8.4 milliót és a többi rádiótársaságok együttvéve 26.9 millió márkát kapnak.

A birodalmi rádiótársaság a neki jutott 8.4 millió márkát a következőképpen használja fel:

saját üzemköltsége, beleértve az adókat és kamatokat 2.0 millió márká,

az összes rádiótársaságok műszaki üze-
me 2.1 millió márká,

kábelbérlet 1.4 millió márká,

különleges kiadások (tudományos intézetek támogatása, iskolarádió) 2.9 millió márká,

Összesen 8.4 millió márká.

A rádiótársaságok a nekik jutó 26.9 millió márkát a következőképpen használják fel:

műsorköltség (művészeti vezetők, állandóan alkalmazott kísézőszemélyzet, zenekar, énekkar, közreműködők és szerzők tiszteletdíja, tantiéme) 17.0 millió márká, általános költségek (igazgatási személyzet fizetése, bér, fűtés, világítás) 3.6 millió márká,

adók, biztosítás, szociális költségek 3.1 millió márká,

Összesen 26.9 millió márká.

Beruházások (az adótermék felszerelése, hangszerek, kották, könyvek, leírások, visszafizetések) 2.4 millió márká,

kiseb kiadások 0.8 millió márká.

Az évi 24 márká előfizetési díjból 1929. évben 5.70 márká, 1930-ban 5.— márká és 1931. évben csak 4.50 márká jutott a műsor költségeire.

Érdekesek továbbá az alkalmazottak fizetésére vonatkozó számok: a rádióhírmondó 1691 alkalmazottja közül 972-nek a fizetése nem több havi 300 márkánál, 412-nek a fizetése 300—500 márká között van, 256-nak 500—1000 márká között és 51-nek, azaz a személyzet 3 százalékának havi fizetése több, mint 1000 márká.

Megállapították továbbá, hogy amíg például az angol rádióhírmondó igazgatási költsége csak 1.2 millió márká, addig a német rádióhírmondó igazgatási költsége 5.6 millió márkára emelkedik. További összehasonlítás alapján megállapítható, hogy Angliában a rádióelőfizetési díjakból előálló bevétel 30 százalékát, addig Németországban ugyanannak csak a 20 százalékát fordítják műsorköltségekre. (F. 1932. 10.) Dr. Teész Frigyes.

A német elektromos ipar erős térhódítása Franciaországban. A német-francia gazdasági bizottság megállapította, hogy Németországban Franciaországba irányuló bevételei elektroipari cikkekben az utolsó néhány évben igen erős emelkedést mutatott fel. Így 1927-ben a szabad bevétel 7.7 millió márkát, 1929-ben 25 millió márkát, 1930-ban 34 millió márkát, 1931-ben pedig 36 millió márkát ért el. Erre való tekintettel a gazdasági bizottság a német bevétel számára bizonyos kontingenst kíván megállapítani, mely az első negyedévben az eddigi bevételi összeg 10—30%-os csökkentését kívánja elérni. (T. P. 1932. 4.)

A rádiótávbeszélő összeköttetések fejlődése Kanada nyugati partjain. Kanada nyugati partjai, melyeknek szakadozott, sziklás,

fjordos jellege sokban hasonlít Norvégia partjaihoz, a távbeszélő összeköttetések tekintetében eddig igen gyengén voltak el látva, ami annak tulajdonítandó, hogy a meredek sziklás párkányhegység terepviszonyai a partmenti távbeszélő vonalak megépítését lehetetlenné tette. Ez az állapot igen szomorú helyzetbe hozta a brit-kolumbiai partvidék városait, melyek ily módon a modern közlekedésnek ezt a nélkülözhetetlen berendezését eddig nagyrészt nélkülözni voltak kénytelenek. Ezen a helyzeten kíván most a brit-amerikai Northwest Telephon Co., valamint a vele társult British Columbia Telephone Co. segíteni oly módon, hogy a fontosabb partmenti városokat rádiótávbeszélővel köti egymással össze s ezzel lehetővé teszi számukra a távbeszélő forgalomba való bekapcsolódást. Így helyezték üzembe legutóbb az északkanadai Prince Rupert és a Vancouver szigeten fekvő Campbell közti rádiótávbeszélő összeköttetést is, mely 400 mértföldes partmenti távolságot hidal át. (T. 1932. fber. 27.)

Az írógépes távirőüzemről (teletype) az angol postaminiszter a parlamentben legújabbban oly értelemben nyilatkozott, hogy az új üzemet, mely táviratoknak az előfizetők közt a távbeszélő hálózat igénybevétele útján való közvetlen váltását teszi lehetővé, mint helyi szolgálatot Londonban előreláthatólag három hónapon belül általánosan megnyithatják. Ezután az üzemet az év folyamán fokozatosan a vidékre is ki akarják terjeszteni, vagyis az írógépes közvetlen távirővelezés az angol távolsági forgalomban is lehetővé fog válni. Az egy-egy előfizető által fizetendő évi előfizetési díj 65 font sterling lesz. (J. T. 1932. 3.)

A rövidtávú forgalmát (Kurztelegramme), melyről múlt számunkban már megemlékeztünk, egyelőre kísérletképpen a német postaigazgatás a Danzig szabad várossal való forgalomra is kiterjesztette. A díjszabás és a feltételek azonosak a német belföldi forgalomban megállapított díjakkal. (J. T. 1932. 3.)

Bécs és Koppenhága közt a f. é. március hó 1-én közvetlen rádiótávíró összeköttetés nyílt meg. (J. T. 1932. 3.)

Varsó és Ankara közt a f. é. február hó 20-ika óta kétoldalú közvetlen rádiótávíró összeköttetés van üzemben. (J. T. 1932. 3.)

Franciaország és Lettország közt ugyancsak közvetlen rádiótávíró összeköttetés nyílt meg. (J. T. 1932. 3.)

A világ távbeszélő állomásainak száma 1931-ben csökkent. E felelte érdekes megállapítással kapcsolatban a „The Telegraph and Telephone Journal”-ben a következőket olvassuk: Januári szá-

munkban előre jeleztük, hogy a világgazdasági válság a távbeszélőnek az 1931. év folyamán felmutatott fejlődésére is érezteti hatását. Bevalljuk, hogy mégis gyenge állomás szaporulatra gondoltunk, ám azok az adatok, melyek eddig hozzánk befutottak, halomra döntik ezeket a reményeket. Olvasóink bizonyára emlékeznek rá, hogy az 1919. és 1929. évek közti időben a világ távbeszélő állomásainak évi szaporulata bizonyos rendszerességgel az évi 1½ millió állomás fölött mozgott. Ez a szám az 1930-as évben már 850.000 állomás szaporulatra esett, ám arra, hogy 1931-ben az állomások száma csökkenjen, arra alig számítottunk. Eddig az Egyesült Államok, Németország, Nagybritannia s néhány kisebb európai állam statisztikai adatai általánosan rendelkezésünkre s ezek semmi kétséget sem hagynak aziránt, hogy ez a csökkenés a világ távbeszélő állomásainak számában az 1931. évben jelentkezni fog. Az Egyesült Államok, melyek pedig az előnyös mérleg érdekében mindent megtettek, 500.000 állomással való csökkenést mutatnak fel 1931-ben s összes állomásaik száma ily módon 19 millió 700.000-re esett. Németország 91.197 állomáscsökkenéssel 3.157.657-re esett vissza. Ezzel szemben Anglia még 82.000 állomásszaporulattal 2.080.000 állomásra tudta távbeszélőinek számát növelni. A világ két legnagyobb távbeszélőt igénybevevő államában jelentkező közel 600.000-es állomáscsökkenés az Angliában jelentkező 80.000-es állomásszaporulaton kívül még egyes más államokban is mutatkozó állomásszaporulatokkal (ilyen szaporulat Franciaországban, Belgiumban, Olaszországban, Oroszországban, Svédországban s néhány más országban lehet számítani), kétségen kívül még enyhülni fog, ám viszont lesznek olyan országok és dominiomok, ahol további állomáscsökkenésre kell elkészülvé lennünk. Így aztán valószínű, hogy az 1931. év adatainak ismerete után az egész világ távbeszélő állomásainak száma ebben az évben mégis kb. 500.000 állomással csökken az 1930-as év állagához képest. Reméljük, hogy az 1932-es év jobban fogja magát viselni. Ha mindazonáltal várakozásunkban mégis bizonyos kedvezőtlen eltérések mutatkoznának, úgy kétségtelen, hogy azokat nem a világ fő távbeszélő szervezetei által kifejlesztett erőfeszítések hiányának rovására kell majd írni. (T. T. J. 1932: 205.)

Egyiptomban is megalakul a rádióhírmondó szolgálat. A Marconi's Wireless Telegraph Co. Ltd. az egyiptomi kormány elé javaslatot terjesztett, mely szerint a társaság Kairóban rádióhírmondó adóállomást kívánna építeni. A társaság javaslata

most van az egyiptomi kormánykörök előtt elbírálás végett. A terv szerint a Marconi társaság az egyiptomi broadcasting szolgálat ellátására külön angol-egyiptomi társaságot alakítana, melyben a részvényesek 55%-a egyiptomi volna. Az új társaság építené meg a kairói adóállomást, mely úgy külföldi műsorokat, mint egyiptomi műsort is adna. Az egyiptomi kormánynak jogában állana az adóállomást saját leadásai számára tetszés szerinti időben igénybevenni. Az új üzem az egyiptomi rádióhírdendő előfizetési díját évi 10 schillingben állapítaná meg, mely előfizetési díjnak 33 és egyharmad százaléka az egyiptomi kormányt illetné. (T. T. J. 1932. 205.)

Franciaországban tíz új rádióhírdendő nagyadó építését tervezik, melyek közül az elsőt Limours közelében már rövidesen üzembe is helyezik. Az új állomások energiáját 60–80 kilowattosaknak tervezik. (T. T. J. 1932. 205.)

Brit India távíró-, távbeszélő- és rádióhírdendő tervei. Brit Indiában a kábel-távíró üzemet az Imperial and International Communications Ltd. társaságtól átveszi az Indian Radio-Telegraph Co. Az üzemátvétel tartama 12½ évben lett megállapítva s az új társaság, mely nevét Indian Radio Cable Communication Co-ra változtatta, az üzemet a f. é. július 1-én fogja megkezdeni. Ugyancsak újítás számba megy, hogy a Bombay és Calcutta közti távíró és távbeszélő forgalom jobb lebonyolításának céljaira új, magas frekvenciás összeköttetést kívánnak létesíteni, mely úgy a távíró, mint a távbeszélő üzem céljaira rendelkezésre fog állani. Az új berendezést az angol Standard érdekelt-ség építi meg. Az indiai kormány azonkívül elhatározta, hogy az indiai állami broadcasting szolgálatot, melynek már a megszüntetéséről tárgyaltak, továbbra is üzemben tartja. (T. T. J. 1932: 205.)

A németek megkezdették a lipcsei rádióhírdendő nagyadó építését. A Reichspostministerium immár oly irányban határozott, hogy a tervezett közép-németországi rádióhírdendő nagyadót Lipse mellett Wiederau falu határában építteti meg. Az elmúlt év végén itt az első ásonyomokat már meg is tették. Wiederau Pegau mellett fekszik, Lipsetől 1 órai vasúti utazásnyira. Az állomás céljaira két 125 méter magas fatorony építését tervezik. A mostani lipcsei adóállomás antenna tornyai ezzel szemben csak 100 méter magasak. Az adóállomás épülettömbjében természetesen még a gépházak, hivatali és lakóhelyiségek is elhelyezést nyernek. Az építkezés vezetősége Wiederauban székel, ahol már a földmunkálatokat el is kezdték.

Az eddigi tervek szerint az új lipcsei nagyadó működését még 1932-ben megkezdené. Műszaki tekintetben az új nagyadó Németország legnagyobb adóállomásainak sorába lép s az még akkor is, ha nem fog a tervezett legnagyobb 150 kilowattos energiával dolgozni, túl fogja szárnyalni a mühlackeri és köningwusterhauseni német nagyadókat, mert műszaki szempontból a legújabb vívmányoknak megfelelően lesz megépítve. Az adónak pompás berendezése biztosítani fogja, hogy leadásait rendszeres vevőberendezésekkel még igen nagy távolságokról is kifogástalanul fogják tudni venni. (T. P. 1932. 6.)

Gázzal töltött tengeralatti kábelek felalásáról számol be a Journal Télégraphique legújabb száma. A találmánnyal a Bell Telephone Comp. folytat kísérleteket. Az új gyártási eljárás szerint az ereket papírral szigetelik egymástól, ez a szigetelés azonban csak a kábel fele térfogatót foglalja el. A megmaradó másik felét nitrogén gázzal töltik ki, melyet a kábelbe préselnek. Kábelszakadás esetén a gáz bugyborékokban tör elő a víz alól s megkönnyíti ily módon a hibahely megtalálását s emellett a víznek a kábelbe való behatolását is megakadályozza. Emellett a kábel gázfeszültségének a visszaesése a felügyelő személyzetet figyelmezteti a szakadásra, mely ilyenkor a kábeljavítói gőzös kiküldésével egyidejűleg a kábel lecsökkent gázfeszültségét is pótolja s így a víznek a kábelbe való betörését a hiba kijavításáig megakadályozza. (J. T. 1932. 3.)

Dr. Havas Ferenc.

Készül az angol birodalmi rádióállomás rövidhullámú állomástelepe, mely a birodalom valamennyi államába juttatja el majd az anyaország rádióműsorát rövid hullámokon. Rugbyban augusztusra elkészül a két, egyenként 20 Kw-os adóállomás és épül a tizenhét antenna is. Ezek közül tizenegy irányított, hat pedig újszerű gömb-antenna. Az irányított antennák öt zónára osztiák a világot. Első csoportjuk az amerikai kontinens angol gyarmatait, a második Ausztráliát, a harmadik a távol keleti gyarmatokat, Indiát, Burmát és a maláji szigeteket, a negyedik Egyiptomot, Irakot, Palesztinát, Dél- és Keletafrikát, az ötödik pedig nyugati Afrikát látja el angol műsorral. A két leadóállomás hullámhossza a 19 és 45 méter között lesz. Pontos hullámhosszát a világ összes amatőrjeitől nyert vételjelentések alapján állapítják majd meg. (Wordl radio).

Rádió orvhallgatók felkutatása Londonban. Az orvhallgatók felkutatása céljából a londoni posta arra kérte a londoni rá-

diókereskedőket, hogy közölje az illetékes postahivatalokkal mindazoknak a személyeknek a névsorát, akik rádió vevőkészüléket vásárolnak. Londoni kereskedőkörökben bizalmatlansággal fogadták a posta megkeresését. (Bp. Ért.)

Új albán nagyadóállomás. Angol rádiókörökben úgy tudják, hogy egy amerikai rádióépítő társaság megbízást kapott a 200 Kw-os albán nagyadóállomás felépítésére. Az új rádióállomást az Adria partján akarják elhelyezni. Az új albán adóállomás a luxemburgi és toulousei rádióállomások mintájára főleg reklám közvetítésekkel akar foglalkozni, mégpedig olasz, szerb és — állítólag — magyar nyelven. (Radio corriere.)

Az új német nagyadók. Három jelentős német rádióállomás új, az eddigénél nagyobb energiájú berendezésének munkálatai folynak mostanában. Boroszló új adóállomása, amely az eddigi 1.7 kw-tal szemben 75 kw. energiával fog dolgozni, már április havában megkezdte kísérleti adásait és pedig egyelőre csak normális antennával. Később újszerű antennát fog használni Boroszló, olyant, amely az árbóc csúcsáról függőlegesen halad lefelé. Lipcse új adóállomása, amely az eddigi 2.3 kw. energiával szemben 150 kw. energiát fog kifejteni, csak júliusban kezdi meg a kísérleti közvetítéseket. A régi lipcsei adóállomást ugyanekkor Trierbe viszik, ahol mint relaisállomás fog működni. Épül már München új adóállomása is, amely üzemét nyáron akarja megkezdeni és valószínűen Lipcsevel egyidejűleg kerül megnyitásra. (Deutsche Rundfunk.)

Új rádió állomás Portugáliában. A portugál minisztertanács felhatalmazta a postát egy új rádió adóállomás építésének kiírására. A studiókat Lissabonban fogják felállítani. (Deutsche Rundfunk.)

Rádió adóállomások az Északi Sarkon. Az idén rendkívül sok expedíció indul az Északi Sark felkutatására és így nagyon fontos szerep vár az Arktis vidékén a rádiózásra is. Szovjetország már a múlt év végén felállított egy adóállomást a birodalom legészakibb pontján a meteorológiai megfigyelések továbbítására, most azonban Nansen egykori tervének megvalósításaképpen még egy rádióállomást akar építtetni a sarkvidék belsejében, rendszeres időjárási tudósítások közvetítésére. Az adóállomást a 83. és 85. szélességi fokok között építik, a szolgálatot négy ember fogja ellátni. A Szovjetkormány már érintkezésbe lépett a Zeppelin-művekkel, mert az új sarki adóállomás teljes felszerelését, a négyfőnyi személyzetet és ennek ellátására szolgáló egy évi élelmiszert Zeppelin-égőhajóval akarja a sarkvidékre szállíttat-

ni. Az orosz sarki adóállomás egy rövid és egy hosszú hullámon fog dolgozni és Morse-jelekkel adja az időjárási jelentéseket, de az egyes expedícióknak külön tájékoztató közvetítéseket is fog adni. R. Samoilovits orosz egy. tanár, aki a Nobile expedíciót megmentette, hangsúlyozta a rádió rendkívüli fontos szerepét az északi sarki utazásokban. A szovjetkormány már régen felismerte a rádió rendkívüli jelentőségét és nem kevesebb, mint 14 adóállomást tart már üzemben az északi sarkvidéken, közöttük kettőt a Ferenc József-földön. Ezek a rádióállomások nemcsak tudományos célokra szolgálnak, hanem egyenesen nélkülözhetetlenek a sarkvidéki hajózás számára, mivel az ott közlekedő hajók irányítása tisztán ezeknek a rádióállomásoknak segítségével történik. (Deutsche Rundfunk.)

Mindenütt üldözik a rádiózást zavarókat. A Magyar Posta egyik legutóbbi számában nemrég közöltük, hogy a rádióigazgatások a rádióműsört szolgáltató társaság anyagi érdekeinek megvédése mellett komoly védelmet igyekeznek nyújtani a rádióhallgatóknak is azokkal szemben, akik a vételben zavarják őket. Lassan, fokozatosan, de mégis halad a rádióvételt védelmének ügye; nálunk is megtörténtek már a kezdő lépések ebben az irányban.

A kaliforniai Los Angelesben nemrég törvényt hoztak, amely szerint hat hónapig terjedő fogházbüntetéssel sújtják azokat, akik a rádióvételt zavarják. Jugoszláviában hasonló törvény van már hosszabb idő óta érvényben. Ez a törvény kimondja, hogy „aki szándékosan vagy mulasztásból megakadályozza vagy megzavarja egy rádióvevőkészülék munkáját, egy évig terjedhető szabadságvesztéssel, vagy 10.000 dinárig terjedő pénzbüntetéssel sújtható.” Svájcban most készül törvényjavaslat a rádiózavarók ellen és legközelebb már a szövetségi tanács elé kerül a tervezet. (Funk.)

A világ legnagyobb rádiókönyvtára mostanában nyílt meg a német rádió berlini palotájában. A folyóiratokban 120 német és 70 külföldi rádiólap kapható országok szerint rendezve. A folyóiratok régebbi évfolyamai 1924-ig visszamenően szintén megtalálhatók. (B. Z. a. M.)

Rádió adóállomások csoportosítása Olaszországban. Az olasz rádióállomások vezetősége (E. I. A. R.) most rendezte műsorátusát és csoportosította adóállomásait. Ezek szerint Milano, Turin, Genua, Triest az ú. n. északi műsorcsoporthoz tartoznak és kevés kivétellel azonos műsört közvetítenek. A második műsorcsoporthoz tartoznak a római és nápolyi adóállomások. Saját műsört már csak a kisebb adóállomások, mint Bozen, Palermo

közvetítenek, melyeket még nem sikerült kábelekkkel a nagyadóállomásokhoz kapcsolni. (Radio Roma.)

Új rádiótávbeszélő összeköttetés Amerikában. Észak- és Délamerika között új távbeszélőösszeköttetést létesítettek, amely rövid hullámmal dolgozik jelenleg Rio de Janeiro és Sanfrancisko között. Rövid időn belül az összes Egyesült Államokbeli városokat, továbbá Kubát, Kanadát, Mexikót ehhez a hálózathoz fogják csatolni. (Deutsche Rundfunk.)

Elektrotechnikai kiállítás Párisban. 1932 év nyarán Párisban nagy elektrotechnikai kiállítás nyílik meg, amelyre a francia parlament 800.000 frankot szavazott meg. Franciaország ez alkalommal ünnepli meg elektrotechnikai életének 50 éves fennállását, melynek kezdete az 1882-i párisi villamosság kiállítás nyulik vissza. (Radio Paris.)

Szerzői díj rádióban. Egy német törvényszék határozatával ellentétben a brüsszeli törvényszék az elmúlt napokban kimondotta, hogy a nyilvános helyekről történő közvetítések keretében mikrofon elő kerülő darabokért szerzői jogdíj nem jár. (Bp. Ért.)

Rádió adóállomások száma. Egy amerikai statisztikai kimutatás szerint az egész világon 1.432 rádió adóállomás (Broadcasting) működik. Ezek közül több mint 600 Amerikában, a többi pedig 70 különböző országban.

Új rövidhullámú adóállomás Csehszlovákiában. A cseh posta egy rövidhullámú adóállomás építésére félmillió cseh-koronát szavazott meg. A rövidhullámú adóállomás az amerikai műsorcsere szolgálatában fog állni, azonkívül propaganda célra is fogják használni. (Funk.)

Érdekes időjelzést honosít meg az angol rádió. Naponta négyszer a Big Ben London óriás harangjának óraütését közvetítik, négyizben pedig egy Morse-vonásból és öt pontból álló jelzést, melynek időtartama nem egészen hat másodperc. A pontos időjelzést akkor is leadják, ha éppen műsort közvetít az adóállomás, anélkül, hogy a műsoradást megszakítanák. A Morse jeleket belekeverik az épen futó műsor-számba, olyan hangerősséggel, hogy azok, akiket érdekel, megállapíthatják a pontos időt, a többi hallgatót pedig a jelzés nem fogja zavarni. (Word radio.)

Olaszország határmenti rádiószai a postaügyi miniszter legutóbbi rendelete értelmében ezentúl szabadon rádiózhathatnak. Eddig ugyanis a békeszerződések folytán Olaszországnak jutott területeken csak a politikai és a katonai hatóságok külön engedélyével lehetett rádió vevőberendezéseket üzemben tartani. (Radio corriere.)

Tíz éves a Schenectady-i rádióállomás, amely azzal dicsekedhet, hogy egyike a világ legrégebbi műsorközlő állomásainak. Tíz esztendővel ezelőtt 1922. februárjában kezdte meg kísérleti adásait s ma 60 kw. energiával dolgozik, sőt kísérleti célokra 300 kw. energia-teljesítményre is képes. A jubiláló rádióállomás vezetőségét a föld minden részéről számos testvérállomása üdvözölte táviratilag. (Berliner Tagbl.)

Irország új rádióállomása. Ötvenezer font költséggel épül Irország új rádióállomása. Az eredeti tervek szerint 75 kw-ra méretezett adóenergiát 100 kw-ra növelték. A stúdióhelyiségek az állomástól 80 km.-nyire Dublinban épülnek. Az új leadóállomás a 413 méteres hullámhosszon fog dolgozni.

Nem lesz többé „viszonthallásra” Amerikában. A világ legnagyobb rádióvállalatának, az amerikai National Broadcasting Company-nak speakerjei a közeljövőben, mint ezt a vállalat nemrég bejelentette, törölni fogják szótárukból a „viszonthallásra holnap reggel” köszöntést. Mihelyt átköltözik új otthonába a newyorki adóállomás stúdiója, megkezdődnek a „non stop”, vagyis szünet nélküli közvetítések. A NBC egyik newyorki és egyik csikágói állomása egész éjjel fog műsort adni és így a közvetítés permanens lesz reggeltől estig és estétől reggelig. Éjjel egy órától hajnali négyig (newyorki időszámítás szerint) a kaliforniai tengerpartról, melynek ideje négy óra késést mutat a newyorkival szemben, fog hangversenyt közvetíteni a két állomás. Hajnali négy órától reggelig, az első newyorki közvetítés kezdetéig pedig rendszeres európai átvitel lesz és az amerikai rádió valamelyik európai állomás déli hangversenyt fogja közvetíteni. Amikor például Berlin, Bécs vagy Budapest déli hangversenye véget ér (déli háromnegyed egy óraker) Newyorkban éppen reggeli háromnegyed hetet mutat az óra és negyedórával később kezdődik ott a rendszeres reggeli torna közvetítése. Az amerikai rádióban rövidesen nem lesz tehát szünet. (Radio Paris.)

Harcéri jelentések rövidhullámon. A manduriai hadszíntérnek már rendszeres rádió hirszolgálatra is van. A Cseng-Ju kínai adóállomás (hívójele XGD), amely a 39.58 méteres hullámhosszon dolgozik, naponként ad harcéri jelentést Manduriából. A kínai állomás mindennap délután 4 és 5 óra között közli ezeket a jelentéseket, amelyek Európában is jól vehetők.

Moszkva is készül Madridba a rádiótávíró értekezletre. Hosszabb szünet után a napokban újra megszólalt Moszkva nagy adóállomásának, az 1304 méteren működő 100 kw-os adónak német előadója és szenvedélyes vitába szállt a német nagyadóval,

amely a hozzáérkezett sok panaszra, hogy Moszkvát az esténként fellépő állandó, erős sipolás miatt nem lehet venni, kijelentette, hogy az orosz állomások nem tartoznak a rádió-világszövetség kötelékébe és így nem is nyújthatók részükre azok a védelmek, amelyek a világszövetség tagjait megilletik. A német vélemény szerint a zavaró, sipoló hangot valamelyik másik orosz állomás okozza. Moszkva ezzel szemben megállapítja, hogy leggondosabban vizsgálatainak eredménye szerint az állandó interferencia oka Oroszország területén kívül keresendő és ezért már panasszal fordult a nemzetközi rádió világszövetséghez, amelynek Szovjet-Oroszország annyira tagja, hogy részt fog venni ősszel a Madridban tartandó világkonferencián is. (Deutsche Rundfunk.)

Hol van a legkevesebb és a legtöbb rádióelőfizető? A milliós előfizetőjű államokkal szemben a legkevesebb előfizetővel Siria szerepel a legutóbbi kimutatásban, 74 rádióhallgatóval. Albániában 232, Ecuadorban 300, Palesztinában 612 rádió vevőbe rendezés működik. Félmilliónál több rádióelőfizetője van Svédországnak és Japánnak; egymillión felüli számot pedig csak az angol és német előfizetők értek el. (B. Z. a. M.)

Huber Oszkár.

A német birodalmi rádióhírmondó-társaság hivatalosan közzétette, hogy a hanglemeziparral egyességet kötött, amelynek alapján műsorszolgáltatási célokra a hanglemezipar ezentúl ismét ad majd hanglemezeket. A hírek szerint az egyezmény értelmében a havi hanglemezközvetítések óraszámja a 60 órát meg nem haladhatja. Allítólag a közvetítés idejét is korlátozták, közkedvelt jó dalokat pedig nem szabad műsorra venni. A majdnem három hónapos háborúskodás tehát barátságos

megegyezéssel fejeződött be. (F. 1932. 12.)

A lengyel rádióhírmondó nehéz pénzügyi helyzetét részben a súlyos gazdasági viszonyok miatt állandóan csökkenő rádióelőfizetői számnak, másrészt a rádió-orvhallgatók nagy tömegének köszönheti. A becslések szerint az orvhallgatók száma ugyanannyi, mint a bejelentett előfizetők száma. A tisztviselők kis létszáma miatt eredményes és nagyobb szabású razzíát eddig még nem tudtak tartani. Érdekes, hogy a rádióműsorral meg nem elégedett levelek nagyobb része éppen az orvhallgatóktól származik. A nehéz pénzügyi helyzet következtében a reklám mind nagyobb tért hódít és az előadások közeit reklámbemondásokkal töltik ki. A vidéki adóknál még ennél is tovább mennek és illetőleg meghonosították s ez kristálydetektoros készülékek forgalombahozása a reklámot már a műsorba is felveszik.

Az osztrák hanglemezcégek közölték az osztrák rádiótársasággal, hogy hanglemezt, rádióközvetítési célra ezentúl nem fognak rendelkezésre bocsátani. A rádiótársaság erre elhatározta, hogy a műsorhoz szükséges lemezeket a jövőben vétel útján szerzi be. Az osztrák jogi helyzet szerint a rendes vétel útján szerzett hanglemezek közvetítésének megtiltására nincsen mód. (F. 1932. 8.)

A svájci rádióelőfizetők száma 1931. évben 10.700, Lausanne-ban 8.500, Bernben több mint 46.000-rel. Az előfizetőknek a fele a nagyobb városokból kerül ki. Genfben 10.700, Lausanne-ban 8.500, Bernben és Bázelen 14.000, Zürichben 28.000, St. Gallenben 8.000 a rádióelőfizetők száma; a felsorolt hat város rádióelőfizetőinek száma már 83.200, tehát több mint az összes előfizetők (150.021) számának a fele. (R.Wo. 1932. 8.)

Dr. Teész Frigyes.

HIREK.

Nouvelles.

Gaceta Postal címmel most jelent meg a guatemalai köztársaság postás szaklapjának első száma. A szép kiállítású lapból kiemeljük a vezércikket, az ottani postai szolgálat szervezetét ismertető közleményt, a Costaricában leleplezett postai botrányról szóló közleményt, a Postaüzleti Szabályzat reformjáról és az 1931. februártól—december hónapokban elért megtakarítások a postai szolgálatban című cikke-

ket. Érdeklődésre tarthat számot a harmadik panamerikai posta kongresszusról írott cikk. Az új lap értesítést közöl arról is, hogy ezentúl az intézmény körül érdeket szerzett alkalmazottak fényképét is közölni fogja. Végül közli a postavezérigazgatóság által a szolgálat jobb ellátása érdekében a személyzethez intézett figyelemztetéseket.

A képek közül kiemeljük Don Jorge

Ubico köztársasági elnök, Héctor Aparicio Idigoras élelmezési miniszter arcképét, a postavezérigazgató irodáját, a főposta bejáratát, a postavezérigazgatóság személyzetét, a postavezérigazgatóság s az ahhoz tartozó hivatalok által elfoglalt épületek homlokzatát, a postavezérigazgatóság titkárságát, a postavezérigazgatóság épület első udvarát és a postavezérigazgatóság kézbesítőinek csoportját ábrázoló fényképeket. Továbbá a helyi levelezés szétosztását, a postavezérigazgatóság nyomdáját, végül a vezérigazgató és a két legöregebb alkalmazottat ábrázoló fényképeket.

Légipostai konferencia. Az Egyetemes Postaegyesület európai postaigazgatásai f. évi május hó 30-án Brüsszelben légipostai konferenciára ülnek össze. A konferencia célja az új, elsősorban a légiposta érdekeit szem előtt tartó légi hálózat megteremtése, továbbá az 1927-ben Hágában tartott első légipostai konferencia határozatainak — amelyeket a londoni postakongresszus legnagyobb részben változatlanul fenntartott — átvizsgálása. Ezzel kapcsolatban a légipostai pótdíj leszállítása és az európai viszonylatokban való egységesítése is megvitatás alá kerül. A konferencián a magyar postaigazgató dr. Forster Károly postatanácsos képviseli.

Franciaországban a posta-, táviró- és távbeszélő minisztériumot egyesítették a kereskedelmi minisztériummal s az új egyesített minisztérium élére M. Louis Rollint-neveztek ki a Francia köztársaság kereskedelmi és posta, táviró és távbeszélő miniszterévé. (J. T. 1932. 3.)

KÖNYVSZEMLE.

Bibliographie.

Posta- és táviró évkönyv, Szerkeszti: Dr. báró Szalay Gábor, a m. kir. posta vezérigazgatója; az Országos Postás Zene- és Kultúregyesület elnöke, XXVII. évfolyam. Kiadja az Országos Postás Zene- és Kultúregyesület, Budapest.

Az új esztendőben a már megszokott izléses kiállításban ismét megérkezett a közkedvelté vált évkönyv, hogy a fáradtságos, nehéz munka után, hasznos ismereteket, üdülést és szórakozást nyújtson olvasóinak.

A postás írógárda újból kitett magáért. Nemcsak hivatalos munkáját látta el lakadatlan buzgalommal és kitartással, hanem tollat ragadva, példát mutatott az önzetlen, magasabbrendű munkára is.

A naptári rész után Vezérünk Zene- és Kultúregyesületünk 10 éves évfordulója al-

kalmából „Visszapillantás“ címmel megemlékezik az egyesület megalakulásának körülményeiről s arról a lelkes gárdáról, mely felkeltette a lelkekben szunnyadó nemesebb érzéseket.

Öméltósága részletesen ismerteti a szervezés és taggyűjtés munkáját, a szakosztályok céljait és működését s kiemeli az egyesület életének fontosabb mozzanatait, így a szépirodalmi szakosztály tevékenységét, az ének- és Zeneegyesülettel való egyesülést, az 1926. évi díszközgyűlést, a szakirodalmi szakosztály tan- és szakkönyv kiadásával kapcsolatos munkáját, a zenekar átvételét és színvonalának emelését.

Vezérünk meleg szavakkal emlékezik meg az egyesület megalapítása óta működő ügyvezető elnökről, dr. Hencz Lajosról és a hosszú idő óta buzgólkodó dr. Lóky Zoltánról, akiknek neve összeforrt az egyesülettel. Az elért eredmények nagy része az ő önzetlen munkásságuknak tudható be.

Vezérünk különben teljes mértékben meg van elégedve az eddig elért eredményekkel s bizik az idők jobbrafordulásában, amikor is a fáradtságos küzdelmek után az Egyesület továbbfejlődése és virágzása még fokozottabb mértékben biztosítva lesz.

Csath Béla postafőigazgató 25 esztendő biztosi tapasztalat alapján arra a kérdésre ad igen érdekes választ, hogy milyen legyen és miképpen viselkedjék az igazi biztos.

Dr. Körmeny József postatakarékpénztári főtitkár „Egymilliárd — fillér“ címmel a postatakarékpénztári takaréklapokról ad hasznos ismertetést.

Dr. Polonyi Ferenc postafőigazgató „Postás sors“ címen egyik kincstári hivatalunkban történt betöréssel kapcsolatban egy rendkívül izgalmas és tanulságos helyszíni vizsgálat eseményeit rögzíti le, amelynek fáradalmait a hivatalvezető idegei már nem bírta elviselni s föbelötte magát.

Fritz Jenő műszaki igazgató a hazai szakkal való házitüzelésről és külkereskedelmi mérlegünkről értekezik.

Soós Zoltán postaigazgató a svájci postatörvényt ismerteti.

Schiffler Ottmár műszaki igazgató a fizikai munkánál a testtartás szerepével foglalkozik s a külföldi szakirodalom felhasználásával ábrákkal szemlélteti a megfelelő testtartásnak a jelentőségét.

Léstyán István igazgató, Semsey Mihály főigazgatóról, a kassai kerület utolsó vezetőjéről emlékezik meg s szeretetteljes sorokkal adózik a kiváló szakember emlékének.

Dr. Bíró Pál postaszámvevősegi főtanácsos a m. kir. posta bélyegmúzeumáról szolgáltat értékes adatokat; dr. Lantos Béla postatitkár pedig a postahivatal és a versenyfogadási csalások címmel az Angliában elkövetett csalások módjait ismerteti.

Az egyesület kiadásában megjelent szakkönyvek ismertetése fejezi be a kiválóan szerkesztett évkönyvet, melynek melléklete a „Személyzeti rész“ a szolgálati szabályokat, a postás egyesületeket, a személyzet szolgálati beosztását és részletes névjegyzékét tartalmazza.

A távirókezelés vezérfonala. A posta üzemi tisztviselői és a postakiadói tanfolyamok hallgatói számára. Irta: dr. Lőrinczy Gábor m. kir. postatitkár, a postatisztképző tanfolyam rk. tanára. Kiadja az Országos Postás Zene- és Kultúregyesület, Budapest.

Szakoktatásunk egyik hiányossága, hogy megfelelő szakkönyveket nem mindig tudunk tanfolyamhallgatóink rendelkezésére bocsátani. Epen ezért örömmel üdvözöljük

dr. Lőrinczy Gábor igazán hézagpótló munkáját, mely a napokban hagyta el a sajtót. Minthogy az új szakmunka átoltatására már nem volt idő, méltatására alkalmilag még visszatérünk.

A „*Rundfunkjahrbuch 1932.*“ (1932. évi Radióhírmondó évkönyv) az „Union Deutsche Verlagsgesellschaft, Zweigniederlassung Berlin“ kiadásában ismét megjelent. A művészies külsőbe öltöztetett évkönyv a rádióhírmondó elmúlt évi fejlődésének legalaposabban összeválogatott adatait tárja az olvasó elé, úgyhogy abból bárki a legtisztább képet nyerheti a rádióhírmondó 1931. évi teljesítményéről és fejlődéséről. A könyv szebbnél szebb képekkel van tarkítva s úgy a komoly, mint vidám tárgyú olvasnivalónak bő gyűjteményét tárja az olvasói elé, melyek közül még a költemények és műszaki cikkek sem hiányoznak. A művészi illusztrációkat Antonie, Bindewald és Hermann készítették a tőlük megszokott alapossággal. (T. P. 1932. 6.)

Kiadó: Dr. LŐRINCZY GÁBOR, m. kir. postatitkár.

Ingyen aranytöltőtollat *tizennégy karátos, eredeti amerikai gyártmányút (Parker rendszerű nyomótöltéssel) vagy egy*

Kürschner-féle kézilexikont *900 oldal, 32 táblával vagy egy*

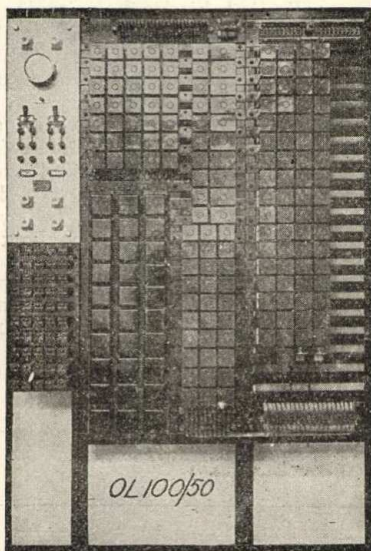
Rádió-lámpát kap *a RADIOWELT minden éves előfizetője.*

Kérjen még ma mutatványszámot a RADIOWELT kiadóhivatalától, Wien, I. Pestalozzigasse 6. Legrészletesebb rádióműsorok, érdekes olvasmányok, gazdag műszaki rész, utasítások berendezések létesítésére, hangos film, rövid hullámhosszak, nagyszámú rézkarcillusztrációk, nyelvtanfolyamok és érdekfeszítő regények közlése.

„ERICSSON”

MAGYAR VILLAMOSSÁGI RT.
BUDAPEST
Fehérvári-ut 70.

Tel.: J. 454-55, Lá. 4-55.



50 vonalas, 100-ig bővíthető auto-
matikus kapcsoló.

Gyártmányaink mindinkább
közismertté váló sajátságai:

1. Megbízható működés.
2. Minimális karbantartási költség.
3. Tetszetős külső és gondos belső kidolgozás.
4. Versenyképes árak.

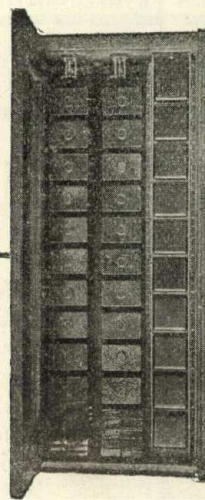
Az 1932. év újdonságai:

**Automatikus házi telefonbe-
rendezések 12-1000 vonalig.**

Állami csatlakozás 4 fővonallalig.

billentő gombos készülékekkel.

Alközpontok 100 vagy 1000 vonalig bővíthető rendszer szerint. Házi és kimenő állami kapcsolások kezelő nélkül. Bejövő hívások fogadására és továbbítására manuális vagy félautomatikus közvetítő be-
rendezés. Teljesen automatikus vidékiköz-
pontok és hálózatok, interurbán forgalom-
ban is kezelő nélkül, bármely vonalszámra.



24 vonalas kapcsoló